

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KATOWICACH**

PLAN URZĄDZENIA LASU

DLA NADLEŚNICTWA RUDZINIEC

na okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

**PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU**

Program zaktualizowała:

.....
dr Anna Wójcicka-Rosińska

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Sprawdził:

Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

Akceptuje:

Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2015

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: mgr inż. Katarzyna Drozd

Fotografie: Anna Wójcicka-Rosińska, Grzegorz Lew, Janusz Liszczyk,
Nadleśnictwo Rudziniec

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	11
II.	CELE PROGRAMU	13
III.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	14
III.1.	Informacje podstawowe	14
III.2.	Położenie	15
III.2.1.	Położenie według podziału administracyjnego kraju	15
III.2.2.	Regionalizacja fizycznogeograficzna	16
III.2.3.	Regionalizacja przyrodniczo-leśna	19
III.2.4.	Regionalizacja geobotaniczna	19
III.3.	Struktura użytkowania ziemi wg gmin	20
III.4.	Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	21
III.5.	Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	21
III.6.	Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	22
III.7.	Klimat	22
III.8.	Geologia i geomorfologia	26
III.9.	Warunki hydrologiczne	28
III.9.1.	Wody powierzchniowe	28
III.9.2.	Wody podziemne	29
III.10.	Gleby	30
IV.	FORMY OCHRONY PRZYRODY	31
IV.1.	Rezerваты przyrody	31
IV.1.1.	Istniejące rezerваты przyrody	31
IV.2.	Obszary chronionego krajobrazu	39
IV.2.1.	Istniejące obszary chronionego krajobrazu	39
IV.3.	Parki krajobrazowe	42
IV.3.1.	Istniejące parki krajobrazowe	42
IV.3.2.	Proponowane parki krajobrazowe	45
IV.4.	Obszary Natura 2000	45
IV.4.1.	Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	46
IV.4.1.1.	OZW Hubert PLH240036	46
IV.4.1.2.	OZW Góra Świętej Anny PLH160002	48
IV.5.	Pomniki przyrody	49
IV.5.1.	Istniejące pomniki przyrody	49
IV.5.2.	Proponowane pomniki przyrody	54
IV.6.	Stanowiska dokumentacyjne	57
IV.6.1.	Proponowane stanowiska dokumentacyjne	58
IV.7.	Użytki ekologiczne	58
IV.7.1.	Proponowane użytki ekologiczne	59
IV.8.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	61
IV.8.1.	Proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	61
IV.9.	Ochrona gatunkowa roślin	61
IV.10.	Ochrona gatunkowa grzybów	71
IV.11.	Ochrona gatunkowa zwierząt	72
IV.11.1.	Ssaki	73
IV.11.2.	Ptaki	75
IV.11.2.1.	Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków	94
IV.11.3.	Płazy i gady	96
IV.11.4.	Ryby	99
IV.11.5.	Bezkręgowce	100

V.	WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE.....	103
V.1.	Siedliska przyrodnicze - występowanie i zalecenia ochronne.....	103
V.1.1.	Siedliska leśne	109
V.1.2.	Siedliska nieleśne	118
V.2.	Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo występujące w formie powierzchniowej i cenne punktowe.....	122
V.3.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych	126
V.4.	Obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej	131
V.5.	Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urządzeniowej.....	135
V.5.1.	Siedliskowe typy lasu	135
V.5.2.	Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów	136
V.5.3.	Pochodzenie drzewostanów	139
V.5.4.	Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem	140
V.6.	Formy degeneracji ekosystemów leśnych	141
V.6.1.	Borowacenie.....	141
V.6.2.	Neofityzacja.....	142
V.6.3.	Monotypizacja	143
V.6.4.	Juwenalizacja.....	144
VI.	ZAGROŻENIA.....	145
VI.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	145
VI.2.	Strefy zagrożenia przemysłowego.....	148
VI.3.	Stan i kształtowanie się stosunków wodnych	148
VI.3.1.	Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	148
VI.3.2.	Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin	150
VI.4.	Gospodarka odpadami na terenie gmin.....	153
VI.5.	Poziom zanieczyszczeń gleb	153
VI.6.	Planowane przedsięwzięcia zabezpieczające lasy przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji.....	154
VI.7.	Zagrożenia biotyczne.....	155
VI.7.1.	Choroby grzybowe	156
VI.7.2.	Szkodniki owadzie	156
VI.7.3.	Szkody powodowane przez zwierzynę płową	157
VI.8.	Zagrożenia abiotyczne.....	158
VI.8.1.	Pożary.....	158
VI.8.2.	Czynniki klimatyczne	160
VI.8.2.1.	Wiatr	160
VI.8.2.2.	Wyładowania atmosferyczne	160
VI.8.2.3.	Opady i osady atmosferyczne.....	161
VI.8.3.	Czynniki antropogeniczne	161
VII.	WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH	162
VII.1.	Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej	162
VII.2.	Regulacja użytkowania rębnego	162
VII.2.1.	Gospodarstwo specjalne	163
VII.2.2.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych	163
VII.3.	Obręby siedliskowe	163
VII.4.	Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych.....	165

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY.....	166
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych 166
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej..... 167
VIII.3.	Kształtowanie granicy rolno-leśnej 168
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej..... 169
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności 169
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia 170
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia 171
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia 171
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia 172
VIII.5.	Przewidywane rozwiązania mające na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań pul na środowisko 173
VIII.6.	Ochrona przeciwpożarowa 173
VIII.7.	Promocja i edukacja ekologiczna 177
VIII.8.	Rozwój turystyki i rekreacji 179
VIII.8.1.	Założenia rozwoju infrastruktury turystycznej 179
VIII.8.2.	Szlaki turystyczne, rowerowe i konne..... 180
VIII.8.3.	Obiekty rekreacyjne 183
IX. LITERATURA	184
X. ZAŁĄCZNIK	189

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział Nadleśnictwa Rudziniec na jednostki podrzędne	14
Tabela 2.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudziniec wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	16
Tabela 3.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudziniec wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej ..	19
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec w gminach	20
Tabela 5.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec.....	21
Tabela 6.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec	21
Tabela 7.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Rudziniec	22
Tabela 8.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Opolu (1951-2005).....	23
Tabela 9.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Opolu (1951-2005)	25
Tabela 10.	Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej dla rezerwatu przyrody „Hubert” wg załącznika nr 2 do Rozporządzenia Nr 9/07 Wojewody Śląskiego z dnia 28 lutego 2007 r. (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 37, poz. 766).	35
Tabela 11.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	38
Tabela 12.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”	41
Tabela 13.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”	42
Tabela 14.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”	43
Tabela 15.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”	44
Tabela 16.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Hubert PLH240036 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69).....	47
Tabela 17.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic OZW Hubert PLH240036 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69).....	47
Tabela 18.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Hubert PLH240036 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014)	48
Tabela 19.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec (wg rejestrów form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r. i danych Nadleśnictwa Rudziniec).	50
Tabela 20.	Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r.).....	52
Tabela 21.	Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych ujętych w programach ochrony środowiska gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	55
Tabela 22.	Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec	56

Tabela 23.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	63
Tabela 24.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i zlichenizowanych (porostów) stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	71
Tabela 25.	Wykaz cennych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec....	73
Tabela 26.	Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa	75
Tabela 27.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	97
Tabela 28.	Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	99
Tabela 29.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	100
Tabela 30.	Wykaz kopców mrówek na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec.....	102
Tabela 31.	Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec.....	103
Tabela 32.	Wykaz powierzchni leśnych Nadleśnictwa Rudziniec, w których usunięto informację o występowaniu siedliska przyrodniczego po wykonaniu wizji terenowej w trakcie taksacji.....	107
Tabela 33.	Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	123
Tabela 34.	Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec.....	131
Tabela 35.	Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	132
Tabela 36.	Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec	132
Tabela 37.	Wybrane obiekty zabytkowe znajdujące się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec poza gruntami w jego zarządzie.....	134
Tabela 38.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec.....	136
Tabela 39.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	136
Tabela 40.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	138
Tabela 41.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.....	139
Tabela 42.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	141
Tabela 43.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie	142
Tabela 44.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec	143
Tabela 45.	Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.).....	149
Tabela 46.	Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	156
Tabela 47.	Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	158

Tabela 48.	Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Rudziniec (przeciętna z ostatnich 10 lat).....	159
Tabela 49.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw	163
Tabela 50.	Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)	164
Tabela 51.	Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ	173
Tabela 52.	Wykaz źródeł informacji o stanowiskach cennych gatunków roślin i grzybów w Nadleśnictwie Rudziniec.....	189

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Nadleśnictwo Rudziniec na tle podziału administracyjnego kraju.	15
Rycina. 2.	Lasy Nadleśnictwa Rudziniec na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony.....	18
Rycina. 3.	Diagram klimatyczny dla stacji Opole (1951-2005)	23
Rycina. 4.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Rudziniec (1951-2005) ...	24
Rycina. 5.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Rudziniec (1951-2005).....	26
Rycina. 6.	Przebieg istotnych dla migracji fauny korytarzy ekologicznych w zasięgu Nadleśnictwa Rudziniec - korytarza KPd-7B („Rudy Wielkie i Dolina Górnej Wisły”) oraz korytarza w dolinie Chrząstawy (Jemielnicy) (dane RDOŚ w Opolu).....	73
Rycina. 7.	Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Rudziniec	137
Rycina. 8.	Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Rudziniec	138
Rycina. 9.	Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Rudziniec.....	144
Rycina. 10.	Przebieg trasy konnej na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec	182

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Płat kwaśnej buczyny w rezerwacie przyrody „Płużnica” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015).....	32
Fotografia. 2.	Fragment grądu w rezerwacie przyrody „Hubert” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)	34
Fotografia. 3.	Rezerwat przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015).....	36
Fotografia. 4.	Fragment grądu w rezerwacie przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015).....	37
Fotografia. 5.	Fragment OZW Hubert PLH240036 w granicach rezerwatu przyrody o tej samej nazwie (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015).....	47
Fotografia. 6.	Szpaler dębów w formie pomnika przyrody na skraju wydzielenia leśnego 191j (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	54
Fotografia. 7.	Staw Hubertus (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	60
Fotografia. 8.	Torfianka w wydzieleniu 133 c (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	105
Fotografia. 9.	Zbiornik eutroficzny w wydzieleniu 172 f (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	106
Fotografia. 10.	Błędnie określone siedlisko przyrodnicze 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk na powierzchni leśnej wydzielenia 254g (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	106
Fotografia. 11.	Płat kwaśnej buczyny 9110 w rezerwacie przyrody „Płużnica” (z lewej) oraz w leśnictwie Ostropa (wydz. 599 m – z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	110

Fotografia. 12.	Siedlisko grądu bez aspektu wiosennego w rezerwacie przyrody „Hubert” (z lewej) oraz z aspektem wiosennym w leśnictwie Centawa w wydzielaniu 10 f (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	112
Fotografia. 13.	Stopniowo zarastająca trzęślicą modrą i trzciną powierzchnia silnie zdegenerowanego boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz widoczny z prawej strony drugiej fotografii głęboki rów odwadniający płat siedliska boru bagiennego (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	114
Fotografia. 14.	Łęg olszowy w dolinie Sierakowickiego Potoku (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	116
Fotografia. 15.	Silnie zdegenerowany fragment torfowiska wysokiego w wydzielaniu 119 m oraz sieć towarzyszących mu głębokich rowów odwadniających złoża torfowe (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	121
Fotografia. 16.	Fragment torfowiska przejściowego na obrzeżach torfianki w leśnictwie Płużnica w wydzielaniu 133 c (z lewej) oraz fragment tego typu siedliska zarastający drzewami w południowej części wydzielania 133 b (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	122
Fotografia. 17.	Sztuczny zbiornik eutroficzny powstały na spiętrzeniu wód wypływających ze źródeł w oddziale 172 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	127
Fotografia. 18.	Aleja kasztanowców białych na północ od Płużniczki (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	129
Fotografia. 19.	Fragment grądu w wydzielaniu leśnym 440 g w leśnictwie Ciochowice z elementami ścieżki edukacyjnej (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	129
Fotografia. 20.	Krzyż upamiętniający ofiary UB i NKWD, miejsce nazywane „Śląskim Katyniem” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	133
Fotografia. 21.	Pomnik Juliusza Rogera (fot. G. Lew, 2014)	135
Fotografia. 22.	Zbiornik wodny w oddziale 177 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	167
Fotografia. 23.	Początek ścieżki przyrodniczo-leśnej „Rachowice” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	177
Fotografia. 24.	Malownicze jary ze źródłiskami na trasie ścieżki (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	178
Fotografia. 25.	Nalot kasztanowca zwyczajnego <i>Aesculus hippocastanum</i> na powierzchni leśnej z grądem w rezerwacie przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	179
Fotografia. 26.	Przykładowa wiata, jako wyposażenie miejsca postoju pojazdów (fot. Nadleśnictwo Rudziniec)	180
Fotografia. 27.	Staw Hubertus na trasie zielonego szlaku (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	181

I. WSTĘP

System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych realizowany jest poprzez określanie funkcji wiodących lasów zgodnie z formami ochrony przyrody wymienionymi w art. 6, pkt. 1, ust. 2-9 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651), którymi są: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; oraz zgodnie z kategoriami lasów ochronnych wyszczególnionymi w art. 15 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 2100).

W niniejszym dokumencie wykorzystano materiały i informacje z poprzedniego programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec, stanowiącego część planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudziniec na okres od 1.01.2006 r. do 31.12.2015 r. W obecnej wersji programu zaktualizowano akty prawne, adresy leśne oraz wykaz form ochrony przyrody. Zaktualizowano i uzupełniono wykaz roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, a także szereg informacji dotyczących charakterystyki walorów przyrodniczo-leśnych nadleśnictwa, zagrożeń i planowanych działań w zakresie ochrony przyrody. W *Programie* wykorzystano następujące źródła danych o środowisku przyrodniczym:

- wyniki inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zawarte w programach ochrony środowiska gmin, powiatów województw oraz w osobnych opracowaniach tematycznych;
- dane Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego przy Wojewodzie Opolskim z 2008 roku w zakresie lokalizacji siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;
- wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku;
- informacje i materiały sporządzane przez pracowników Nadleśnictwa Rudziniec;
- materiały od lokalnie działających ekspertów oraz dane zebrane w trakcie prac terenowych;
- dane pochodzące z publikacji naukowych;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu w zakresie korytarzy ekologicznych, stanowisk roślin naczyniowych, ichtiofauny i pozostałych grup zwierząt;

- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach w zakresie siedlisk wybranych gatunków ssaków (wydra), stanowisk gatunków owadów, płazów, ssaków, roślin naczyniowych i mszaków;
- dane monitoringu Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie gatunków roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych;
- dane na temat rozmieszczenia roślin zagrożonych i chronionych na terenie Opolszczyzny dr Arkadiusza Nowaka;
- dane z waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego wykonanej na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu;
- informacje zawarte na portalu Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody w Polsce;
- informacje zawarte na portalu generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zakresie obszarów Natura 2000.

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody dla nadleśnictwa sporządzany jest w celu:

- a) Poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym);
- b) Zinventaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych nadleśnictwa;
- c) Ukazania zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju;
- d) Ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych;
- e) Wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony;
- f) Sprawowania ochrony przyrody poprzez doskonalenie gospodarki leśnej i pełne wykorzystanie prac glebowo-siedliskowych;
- g) Preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego;
- h) Uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- i) Umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego;
- j) Ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- k) Opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego;
- l) Zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, z podaniem materiałów źródłowych w jednym opracowaniu.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Rudziniec położone jest pomiędzy 18°18'56" a 18°40'45" długości geograficznej wschodniej i pomiędzy 50°13'55" a 50°33'96" szerokości geograficznej północnej. Jest ono jednym z 38 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Składa się jednego obrębu leśnego Rudziniec, podzielonego na 13 leśnictw: Świbie, Centawa, Płużnica, Ciochowice, Paczyna, Proboszczowice, Nogowczyce, Łaskarżówka, Kozłów, Łącza, Ostropa, Sierakowice, Trachy. Łączna powierzchnia nadleśnictwa wynosi 18557,14 ha. Siedziba nadleśnictwa mieści się w Rudzińcu przy ul. Leśnej.

Tabela 1. Szczegółowy podział Nadleśnictwa Rudziniec na jednostki podrzędne

Nr	Leśnictwo	Oddziały	Pow*. [ha]
1	Świbie	1-7, 12-21, 28-39, 46-53, 62-73, 80-84, 98-106	1617,89
2	Centawa	8-11, 22-27, 40-45, 59A-61A, 153-158, 160-190	1558,22
3	Płużnica	54-61, 74-79, 85-97, 107-142	1556,26
4	Ciochowice	201-252, 439-443	1332,56
5	Paczyna	253-265, 377-383, 394-401, 403, 406-418, 420-438	1381,27
6	Proboszczowice	147-151, 266-267, 269-272, 274-307, 444-455	1406,34
7	Nogowczyce	143-146, 152, 268, 273, 308-349	1247,95
8	Łaskarżówka	350-376, 384-393, 402-405, 419, 641-642, 645-646, 649-650, 653-655, 658-662, 667-669	1424,23
9	Kozłów	513-564, 692-694, 700-702, 715-717, 730-732	1404,80
10	Łącza	643-644, 647-648, 651-652, 656-657, 663-666, 670-691, 695-699, 703-714, 718-729	1397,97
11	Ostropa	501-512, 565-609	1386,59
12	Sierakowice	733-790	1312,01
13	Trachy	610-640, 791-819	1531,05
Razem obręb / nadleśnictwo:			18557,14

* bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 1,8836 ha

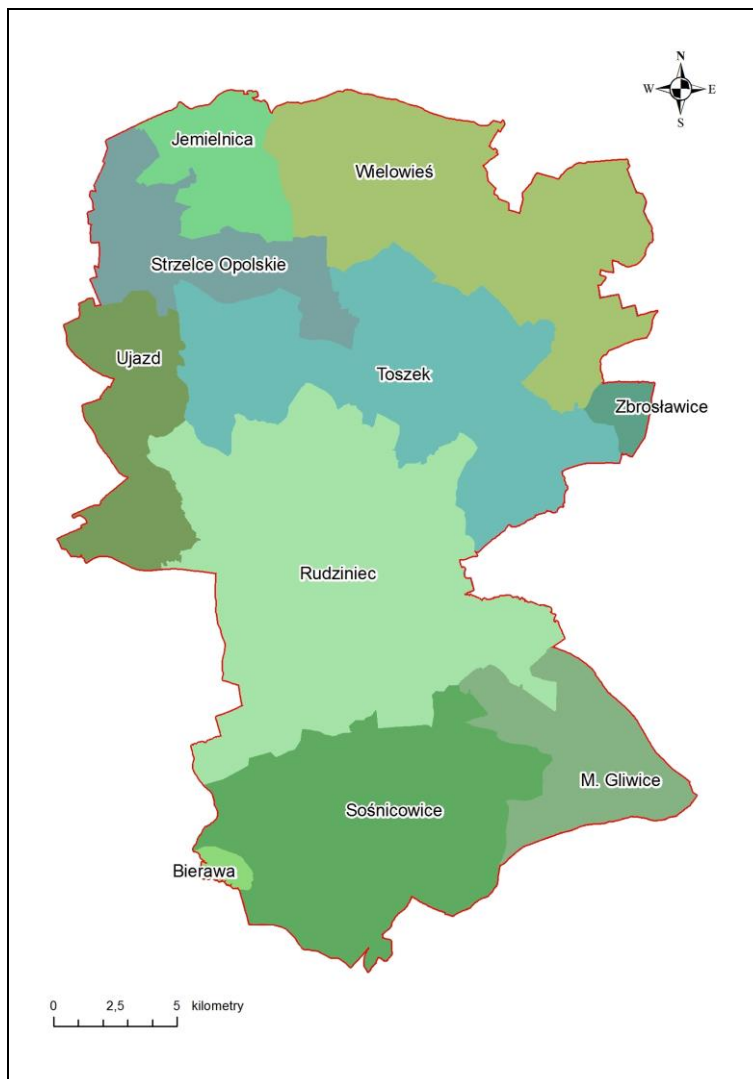
Nadleśnictwo Rudziniec graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych:

- od północy z Nadleśnictwem Zawadzkie (RDLP Katowice);
- od południa z nadleśnictwami - Rudy Raciborskie oraz Rybnik (RDLP Katowice);
- od zachodu z nadleśnictwami - Strzelce Opolskie i Kędzierzyn (RDLP Katowice);
- od wschodu z nadleśnictwem Brynek (RDLP Katowice).

III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej Nadleśnictwo Rudziniec położone jest na granicy dwóch województw: śląskiego (wschodnia część nadleśnictwa) i opolskiego (północno zachodni fragment nadleśnictwa). Zasięg terytorialny nadleśnictwa obejmuje tereny następujących jednostek administracyjnych:

Rycina. 1. Nadleśnictwo Rudziniec na tle podziału administracyjnego kraju.

Województwo śląskie

Miasto Gliwice

Powiat gliwicki:

Gmina: Rudziniec

Toszek
Sośnicowice
Wielowieś

Powiat tarnogórski:

Gmina: Zbrostawice

Województwo opolskie

Powiat strzelecki:

gmina: Jemielnica
Strzelce Opolskie
Ujazd

Powiat kędzierzyńsko-kozielski:

gmina: Bierawa

III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCNOGEOGRAFICZNA

Pod względem podziału fizycznogeograficznego Polski, lasy Nadleśnictwa Rudziniec położone są w następujących jednostkach (Kondracki 2011):

Tabela 2. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudziniec wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obręb leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Rudziniec	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląska	Równina Opolska	1-59; 59A; 60; 60A; 61; 61A; 62-84; 89-93; 96; 97; 153-158; 160-171; 175-190;
			Kotlina Raciborska	148-150; 208-307; 329-345; 347; 349-381; 381A; 382-403; 403A; 404-455; 513-808; 813
	Wyżyny Polskie	Wyżyna Śląska	Chelm	85-88; 94; 95; 98-147; 151; 152; 172-174; 308-328; 346; 348
			Garb Tarnogórski	201-207
			Wyżyna Katowicka	501-512
			Płaskowyż Rybnicki	809-812; 814-819

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Środkowa

Strefa: Lasów Mieszanych

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Niziny Środkowopolskie (318)

Makroregion: Nizina Śląska (318.5)

Mezoregion: Równina Opolska (318.57)

Mezoregion: Kotlina Raciborska (318.59)

Prowincja: Wyżyny Polskie (34)

Podprowincja: Wyżyna Śląsko-Krakowska (341)

Makroregion: Wyżyna Śląska (341.1)

Mezoregion: Chełm (341.11)

Mezoregion: Garb Tarnogórski (341.12)

Mezoregion: Wyżyna Katowicka (341.13)

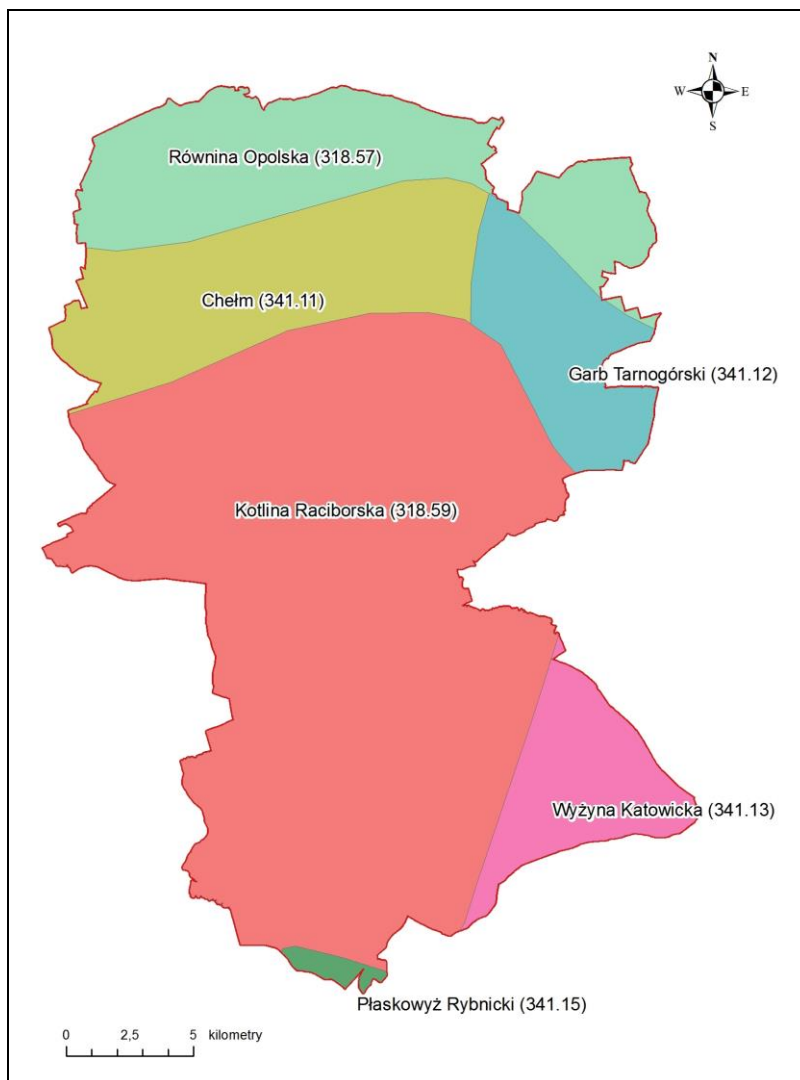
Mezoregion: Płaskowyż Rybnicki (341.15)

Mezoregion Kotlina Raciborska obejmuje całą środkową i zdecydowaną większość południowej części nadleśnictwa. Dno Kotliny leży poniżej 200 m n.p.m. i ma charakter równinny, który urozmaicają niewielkie różnice wysokości względnej nieprzekraczające zazwyczaj kilku metrów. W zasięgu granic nadleśnictwa opisywaną jednostkę wyraźnie różnicuje pokrycie terenu. Na południe od Kanału Gliwickiego, przecinającego równoleżnikowo teren nadleśnictwa, kotlinę porastają rozległe lasy będące częścią dużego kompleksu Lasów Raciborskich. Z kolei na północ od Kanału Gliwickiego przeważają tereny rolnicze i zabudowane z mniejszymi kompleksami leśnymi w okolicach Paczyny, Ligoty Toszeckiej i Chechła.

Mezoregion Chełm stanowi zachodnią część pasa wyżyn, wcinającego się wąskim klinem w sąsiadujący obszar Niziny Śląskiej (Kondracki 2011). Obszar ten zbudowany jest ze skał triasowych zalegających pod osadami czwartorzędowymi. Najbardziej charakterystycznym elementem jego rzeźby w zasięgu granic nadleśnictwa są Pagóry Sarnowskie w okolicy miejscowości Sarnów. Granicę z kolejną jednostką Wyżyny Śląskiej - Garbem Tarnogórskim tworzy wyraźne obniżenie na wysokości 250 m n.p.m. ciągnące się na północ od Toszka. W tej części nadleśnictwa dominują tereny rolnicze z dwoma większymi kompleksami leśnymi na zachód od Balcarzowic oraz pomiędzy Błotnicą Strzelecką a Płużnicą Wielką.

Mezoregion Garb Tarnogórski w zasięgu granic nadleśnictwa stanowi wschodnie przedłużenie pasa wyżyn, które wraz z Chełmem oddziela Równinę Opolską od Kotliny Raciborskiej. Mezoregion ten, zwany również Grzbietem Wapienia Muszlowego lub Progiem Środkowotriasowym, budują głównie wapień i dolomity środkowotriasowe, zapadające pod niewielkim kątem w kierunku północno-wschodnim. Powierzchnia opisywanego mezoregionu wznosi się przeciętnie na wysokość 340 - 380 m n.p.m. i urozmaicona jest lejami krasowymi. Na ogół nie są one widoczne w rzeźbie, ze względu na wypełnienie materiałem zwietrzelinowym (Kondracki 2011). Najwyższe wzniesienie Garbu Tarnogórskiego o wysokości 398 m n.p.m., zlokalizowane jest poza terytorium nadleśnictwa.

Mezoregion Równina Opolska zajmuje część prawego dorzecza Odry na południe od Stobrawy i na północ od Garbu Tarnogórskiego na Wyżynie Śląskiej, rozpościerając się na wschód wzdłuż biegu Małej Panwi. Powierzchnię terenu budują zwydmione piaski, które porastają rozległe Bory Stobrawskie (Kondracki 2011). Równina Opolska obejmuje północny, równinny fragment obszaru nadleśnictwa.

Rycina. 2. Lasy Nadleśnictwa Rudziniec na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony

Mezoregion Wyżyna Katowicka obejmuje środkową część Wyżyny Śląskiej. Zbudowany jest z węglonośnych skał karbońskich, na których zalegają dolomity i wapień środkowego triasu, które od północy i wschodu tworzą zwarte wzniesienia Garbu Tarnogórskiego, ale występują również wyspowo w południowej części Wyżyny Katowickiej. Mezoregion jest silnie uprzemysłowiony, gdyż położony jest w obszarze Górnośląskiego

Okręgu Przemysłowego (Kondracki 2011). Obszar nadleśnictwa obejmuje niewielką, porośniętą lasami zachodnią część Wyżyny Katowickiej.

Mezoregion Płaskowyż Rybnicki obejmuje południową część Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Fundament mezoregionu stanowią skały karbońskie pokryte osadami morza mioceńskiego, zawierające złoża soli, gipsu i siarki. Na powierzchni zalegają gliny, żwiry i piaski czwartorzędowe (Kondracki 2011). Fragment mezoregionu znajduje się w południowo-wschodniej części nadleśnictwa, z terenami zabudowanymi Gliwic i okalającym je krajobrazem rolniczym oraz dwoma niewielkimi kompleksami leśnymi.

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z *Regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski 2010* (Zielony i Kliczkowska, 2012) lasy Nadleśnictwa Rudziniec położone są w zasięgu Krainy Śląskiej (V) oraz Krainy Małopolskiej (VI) w granicach następujących mezoregionów:

Kraina: Śląska (V)

Mezoregion: Borów Stobrawskich (V.19)

Mezoregion: Gogolińsko-Strzelecki (V.21)

Mezoregion: Lasów Raciborskich (V.22)

Kraina: Małopolska (VI)

Mezoregion: Górnośląski (VI.16)

Tabela 3. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudziniec wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obręb leśny	Kraina	Mezoregion	Oddział
Rudziniec	Śląska	Borów Stobrawskich	1-9; 12-24; 28-41; 46-54; 62-67
		Gogolińsko-Strzelecki	10; 11; 25-27; 42-45; 55-59; 59A; 60; 60A; 61; 61A; 68-158; 160-190; 201-260; 266-349; 439- 455
		Lasów Raciborskich	351-376; 382-393; 397-403; 403A; 404; 405; 411-419; 423-438; 513-554; 556-819
	Małopolska	Górnośląski	261-265; 350; 377-381; 381A; 394-396; 406-410; 420-422; 501-512; 555

III.2.4. REGIONALIZACJA GEBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar Nadleśnictwa Rudziniec leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

B Dział Brandenbursko - Wielkopolski

B.5. Kraina Dolnośląska

B.5.3. Okręg Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich

B.5.3.g. Tworoski

B.5.3.i. Ozimski

B.5.3.j. Tarnowsko - Opolski

C Dział Wyżyn Południowopolskich

C.3. Kraina Górnosląska

C.3.1. Okręg Górnosląski Właściwy

C.3.1.a. Zabrzeńsko - Tarnogórski

C.3.1.r. Gliwicko - Knurowski

C.3.2. Okręg Rybnicko - Kędzierzyński

C.3.2.a. Zdieszowicki

C.3.2.b. Kędzierzyński

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec w gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia* [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
1	Rudziniec	5107,22	177,86	100,07	5385,15
2	Toszek – obszar wiejski	1390,10	36,05	54,85	1481,00
3	Toszek – miasto	87,94	1,59	6,58	96,11
4	Sośnicowice – miasto	318,56	5,08	20,38	344,02
5	Sośnicowice – obszar wiejski	4887,16	152,46	79,03	5118,65
6	Wielowieś	2591,04	69,92	90,09	2751,05
7	Zbrostawice	105,04	2,40	0,00	107,44
8	Jemielnica	654,60	20,54	27,16	702,30
9	Strzelce Opolskie – obszar wiejski i obszar miejski	1458,11	30,78	13,13	1502,02
11	Ujazd – obszar wiejski	727,55	17,18	9,16	753,89
12	Ujazd – miasto	13,06	0,12	0,70	13,88
13	Bierawa	124,30	4,52	0,08	128,90
14	Miasto Gliwice	161,17	3,37	8,19	172,73

* bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 1,8836 ha

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Cechą szczególną Nadleśnictwa Rudziniec jest dość równomierne rozmieszczenie kompleksów leśnych w jego przestrzeni i ich względnie duża powierzchnia. Wprawdzie ponad połowa z wyróżnionych kompleksów ma powierzchnię do 5 ha, jednak na kompleksy o powierzchni powyżej 20 ha przypada przeszło 98% powierzchni gruntów nadleśnictwa. Poniższe zestawienie tabelaryczne ma charakter orientacyjny, ze względu na pewną umowność kryteriów rozróżniania kompleksów.

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Wielkość kompleksu	Nadleśnictwo	
	Ilość kompleksów /powierzchnia [ha]*	
< 1,00	26	12,90
1,01-5,00	31	78,19
5,01-20,00	17	166,98
20,01-100,00	6	422,69
100,01-200,00	7	920,23
200,01-500,00	6	1716,38
500,01-2000,00	3	2370,77
> 2000,00	2	12869,00
Razem	98	18557,14

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 6. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
„Las Dąbrowa”	rezerwat przyrody	101	339	5	99,0	1,0
„Płuźnica”	rezerwat przyrody	80	339	6	40,0	60,0
„Hubert”	rezerwat przyrody	118	384	7	48,2	51,8
lasy ochronne		54	204	6	42,8	57,2
Ogółem nadleśnictwo		54	205	6	43,0	57,0

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

Tabela 7. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Rudziniec

Jednostka	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Bieżący przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział powierzchniowy siedlisk borowych (%)	Udział powierzchniowy gatunków iglastych (%)
Nadleśnictwo Rudziniec	54	205	6	21,4	57,5
RDLP Katowice*	60	246	Brak danych	Brak danych	75,5
Lasy Państwowe*	62	264	9,21	50,8	76,5

*Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2014 r.

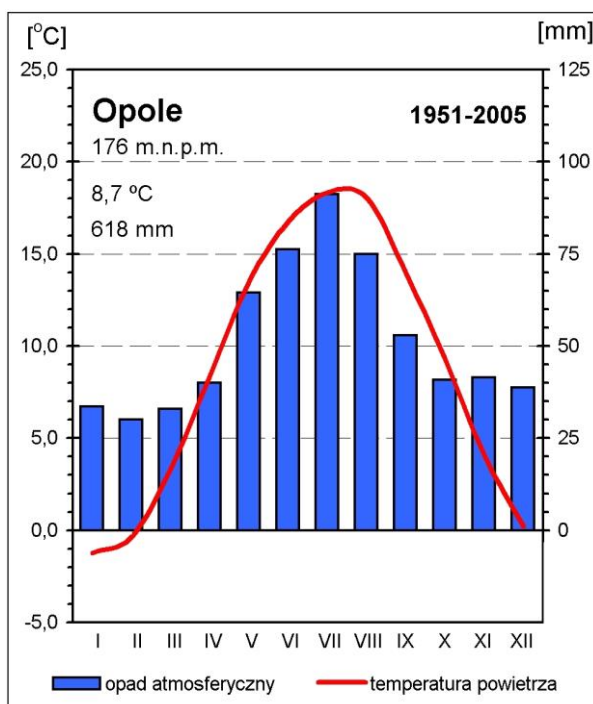
III.7. KLIMAT

Charakterystykę klimatyczną Nadleśnictwa Rudziniec oparto o wieloletnich pomiarów meteorologicznych w stacji Opole ($\gamma=50^{\circ}40' N$, $\lambda=17^{\circ}58' E$, $H=176$ m n.p.m.) znajdującej się w najbliższym sąsiedztwie omawianego obszaru. Przedstawione średnie wartości temperatury powietrza i sumy opadu atmosferycznego obejmujące okres 1951-2005 zestawione zostały w oparciu o globalną, historyczną bazę danych meteorologicznych (GHCN) oraz o globalną bazę danych wielkości dobowych (GLOBALSOD)¹.

Pogoda i klimat w zasięgu działania Nadleśnictwa Rudziniec kształtowana jest głównie przez czynniki cyrkulacyjne oraz w mniejszym stopniu grupę stałych czynników geograficznych. Niewielkie zróżnicowanie wysokości nad poziomem morza pomiędzy poszczególnymi fragmentami omawianego obszaru nie wpływa w sposób znaczący na powstawanie różnic klimatycznych, jednakże w specyficznych warunkach pogodowych umożliwia na wykształcenie się zjawisk niekorzystnych. Klimat tej części Polski kształtowany jest przez stałe (Niż Islandzki i Wyż Azorski) oraz sezonowe (Wyż Azjatycki zimą i Niż Południowoazjatycki latem) ośrodki baryczne. Dominującymi masami powietrza w tym regionie są wilgotne masy polarno-morskie (46%) i wykazujące większą suchość masy polarno-kontynentalne (38%). Sytuacje z napływem chłodnych mas arktycznych stanowią

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Niekomercyjny dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nielimitowany.

tylko 10% dni w roku. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie. Na obszarze nadleśnictwa przeważa cyrkulacja zachodnia, którą okresowo przerywa napływ powietrza z innych kierunków.

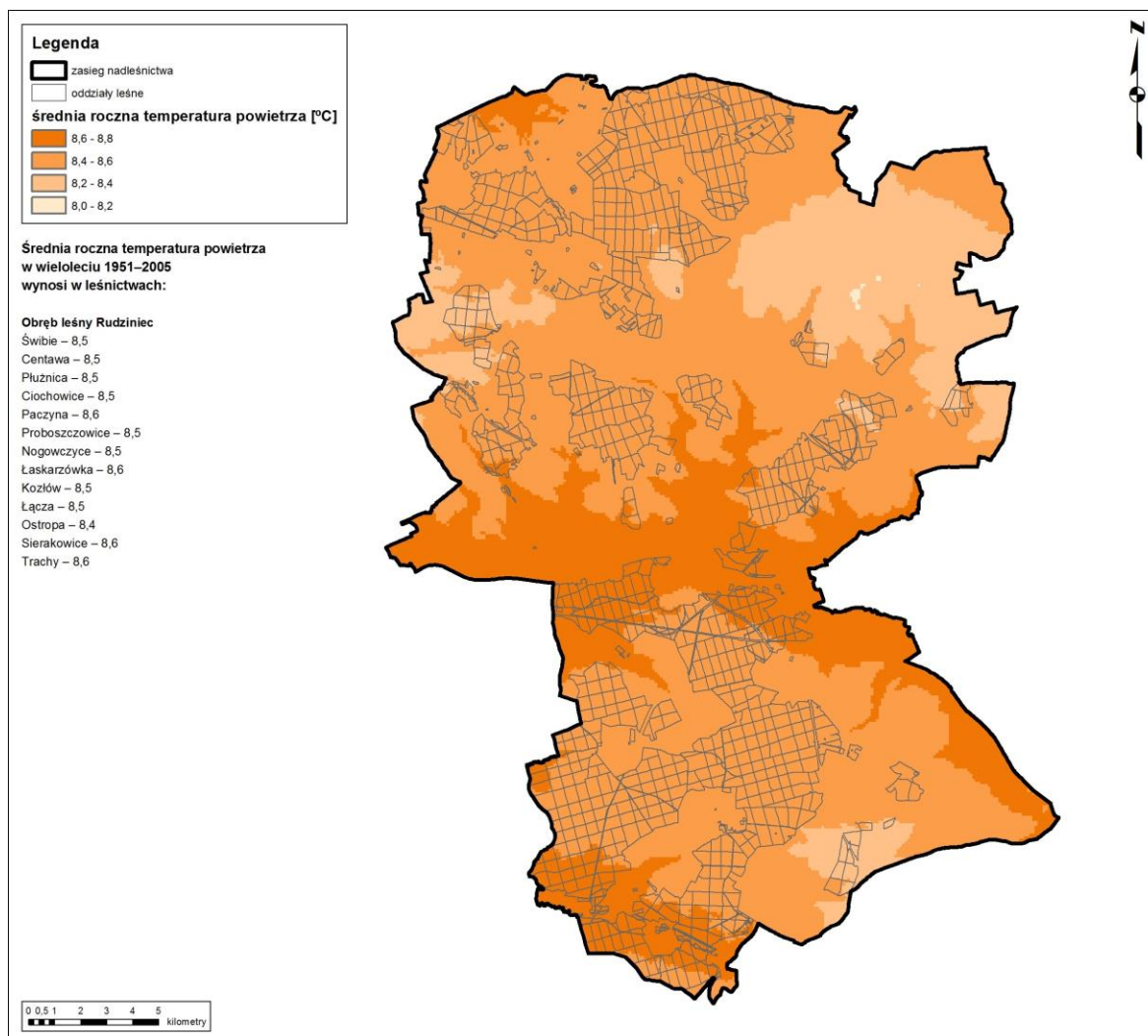
Rycina. 3. Diagram klimatyczny dla stacji Opolo (1951-2005)

Średnia wieloletnia temperatura powietrza w Opolu (1951-2005) wynosi 8,7°C. Jest to wielkość charakterystyczna dla najniższej położonych fragmentów nadleśnictwa. Wraz z wzrostem wysokości nad poziomem morza w kierunku wschodnim, można obserwować obniżanie się średniej rocznej temperatury powietrza. W Opolu w wieloletniu 1951-2005 najcieplejszym miesiącem roku był lipiec (18,1°C). Zima na obszarze Nadleśnictwa Rudziniec jest zazwyczaj bardzo łagodna. W okresie 1951-2005 najchłodniejszym miesiącem był styczeń (-1,2°C).

Tabela 8. Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Opolu (1951-2005)

Opole	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960	-1,7	-2,1	2,1	7,5	12,9	17,0	18,6	17,8	13,6	8,9	3,9	1,3	8,3
1961-1970	-3,3	-1,2	2,1	8,9	12,8	17,1	17,9	17,2	14,2	9,5	4,4	-1,9	8,1
1971-1980	-1,2	0,5	3,9	7,3	13,1	16,2	17,4	17,4	13,3	8,2	3,9	1,0	8,4
1981-1990	0,1	-0,1	4,5	8,9	14,3	16,2	18,3	18,4	14,5	10,4	4,0	1,2	9,2
1991-2000	-0,3	0,8	4,0	9,1	13,7	17,1	18,9	18,8	14,3	9,3	3,8	0,1	9,1
1996-2005	-1,1	0,7	3,5	9,1	14,7	17,3	18,8	18,8	13,9	9,7	4,5	-0,4	9,1
1951-2005	-1,2	-0,4	3,3	8,4	13,5	16,8	18,3	18,1	14,0	9,3	4,1	0,2	8,7

Wpływ formy terenu i odległości od najbliższej bariery orograficznej nie zaznacza się w przebiegu wielkości sum opadu atmosferycznego. Suma roczna opadu w Nadleśnictwie Rudziniec wynosi ok. 630-650 mm, należy jednak zwrócić uwagę, że ten parametr charakteryzuje się dużo większą zmiennością z roku na rok niż wielkość średniej temperatury powietrza. Najwyższe opady notowane są w miesiącach ciepłej pory roku (maj-wrzesień) z maksimum wynoszącym przeciętnie 91 mm w lipcu. Do najsuchszych zaliczyć można miesiące zimowe z minimum w lutym (30 mm).

Rycina. 4. Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Rudziniec (1951-2005)

W analizowanym okresie pokrywa śnieżna zalega przeciętnie od 50-70 dni w roku ze średnią grubością od 5 do 15 centymetrów. Rzeźba terenu jest czynnikiem, który w szczególnych okolicznościach wpływa na zróżnicowanie przestrzennego rozkładu temperatury minimalnej. Podczas bezchmurnych i bezwietrznych nocy w dnach dolin rzecznych mogą tworzyć się zastoiska chłodnego wilgotnego powietrza powodując

powstawanie mgieł. W okresach przejściowych oraz w chłodnej porze roku w suchych obniżeniach terenu dochodzić może do powstawania inwersji termicznych oraz przymrozków.

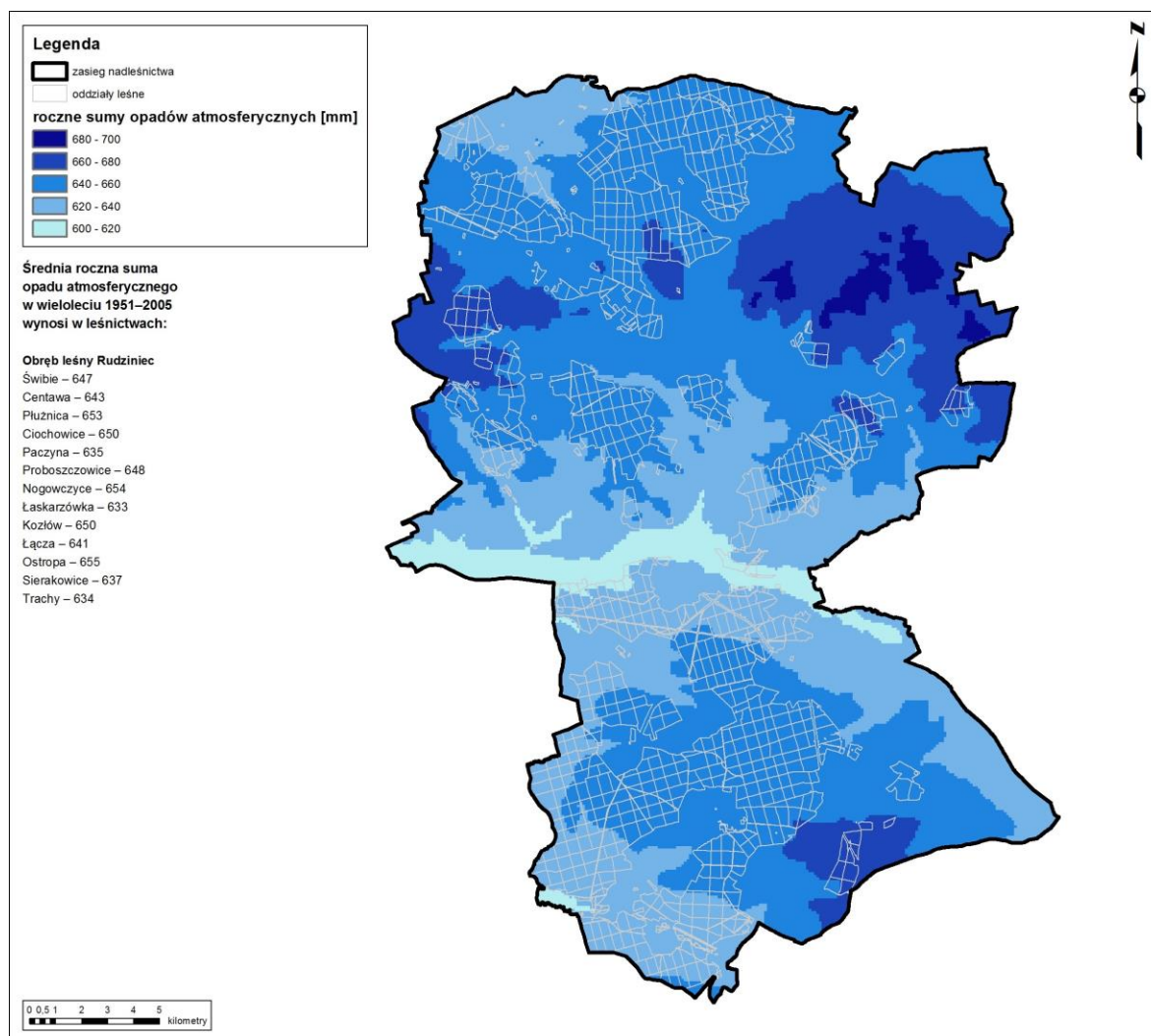
Tabela 9. Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Opolu (1951-2005)

Opole	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960	36	26	30	41	55	70	103	57	48	35	34	37	572
1961-1970	34	37	38	33	86	76	86	86	34	45	55	37	647
1971-1980	39	32	29	51	62	81	98	74	65	53	43	38	664
1981-1990	34	27	30	35	66	78	68	97	55	34	33	46	603
1991-2000	24	27	38	39	51	78	97	63	65	41	44	33	600
1996-2005	31	32	36	38	60	79	118	61	59	43	41	35	633
1951-2005	34	30	33	40	65	76	91	75	53	41	41	39	618

Wykorzystując dane klimatyczne udostępnione bezpłatnie w Internecie przez Niemiecką Służbę Meteorologiczną (DWD) dla stacji meteorologicznej zlokalizowanej we Wrocławiu ($\gamma=51^{\circ}06' N$, $\lambda=16^{\circ}54' E$, $H=121$ m n.p.m.) można przeanalizować sytuację pogodową w regionie po roku 2000 i porównać ją do wielolecia 1961-1990. Ostatnie lata na tle poprzedniego okresu charakteryzują się wzrostem przeciętnej temperatury powietrza atmosferycznego we wszystkich miesiącach w ciągu roku o około $1^{\circ}C$, przy jednoczesnym spadku sumy rocznej opadów atmosferycznych o około 5%. Jest to oczywiście zbyt krótki okres, aby obserwowane różnice definiować jako trwałe zmiany klimatyczne, ale ostatnie 15 lat wyraźnie wskazuje na panujące obecnie w południowo-zachodniej Polsce tendencje pogodowe. Od 2000 roku w każdym kolejnym odnotowuje się wyższą od wieloletniej średnią roczną temperaturę powietrza. Najwyższe wielkości różnic odnotowano w latach 2014 ($2,8^{\circ}C$), 2000 ($2,1^{\circ}C$), 2007 i 2008 ($1,9^{\circ}C$). Jedynym wyjątkiem był rok 2014, kiedy średnia roczna była nieznacznie niższa od wieloletniej ($-0,2^{\circ}C$), na co bezpośrednio wpłynęły dwa bardzo chłodne miesiące styczeń i grudzień. Niepokojącym tendencjom w termice atmosfery towarzyszy zmniejszanie się sum opadów atmosferycznych dochodzące do niemal 200 mm, jak np. w 2003 roku, kiedy suma opadu atmosferycznego we Wrocławiu wyniosła tylko 417 mm – przeciętnie zmniejszenie sumy rocznej opadu atmosferycznego wynosi około 30 mm.

Oczywiście zmienność tego parametru z roku na rok jest dużo większa niż średniej rocznej temperatury powietrza, jednak w ciągu ostatnich 15 lat tylko w latach 2001, 2006, 2009, 2010 i 2013 odnotowano wyższą od przeciętnej sumę opadów atmosferycznych. Bardzo negatywnie ocenić należy także zmniejszającą się liczbę dni z opadem oraz

zastępowanie długich okresów deszczowych krótkotrwałymi opadami nawałnymi, a także coraz częstsze występowanie w zasadzie bezśnieżnych i dość ciepłych zim.

Rycina. 5. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Rudziniec (1951-2005)

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Rudziniec z uwagi na przeciętnie wysokie sumy opadu atmosferycznego oraz dość korzystne warunki termiczne można zaliczyć do korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu.

III.8. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

Typ krajobrazowy nadleśnictwa można określić jako nizinny, peryglacjalny, równinny, miejscami lekko falisty. Jedynie w wąskim pasie mezoregionu Chełm i Garbu Tarnogórskiego ukształtowanie terenu można sklasyfikować do typu krajobrazu wyżyn i niskich gór (*źródło*: materiały Państwowego Instytutu Geologicznego). Wyróżniającym się elementem krajobrazu nadleśnictwa jest pasmo wzniesień o nazwie Pagóry Sarnowskie o wysokościach

sięgających ok. 300 m. n.p.m., zlokalizowanych w północnej jego części. Wzniesienia te poprzecinane są dolinami drobnych cieków. Urozmaicona rzeźba terenu występuje również w okolicach miejscowości Rudziniec. W tej części teren jest przeważnie falisty, tylko miejscami z większymi pagórkami. Wyraźne obniżenie stanowi tu płaska dolina Kłodnicy ze zlokalizowanymi w jej obrębie sztucznymi zbiornikami wodnymi (Pławniowice, Dzierżno Duże). Południowa część nadleśnictwa zajmuje płaska dolina rzeki Bierawki.

Ukształtowanie powierzchni nadleśnictwa uwarunkowane jest głównie budową geologiczną, na którą składają się utwory karbonu, triasu, neogenu oraz czwartorzędu. Utwory karbonu górnego występują w południowej i środkowej części nadleśnictwa. Seria węglonośna karbonu zbudowana jest z cyklicznie występujących piaskowców, mułowców, iłowców i pokładów węgla. Udział poszczególnych typów litologicznych skał jest zmienny w obrębie warstw. Karbon dolny wykształcony jest w frakcji kulmu, tj. mułowców, iłowców, piaskowców. Z kolei trias wykształcony jest w postaci utworów triasu środkowego (wapienia muszlowego) leżących na osadach triasu dolnego, które występują w środkowej i północnej części nadleśnictwa. Trias środkowy buduje kompleks skał węglanowych frakcji morskiej, do których należą wapienie, margle i dolomity wapienia muszlowego. Poniżej zalegają utwory triasu dolnego - pstrego piaskowca w postaci węglanowych skał retu oraz utworów piaszczysto-ilastych dolnego i środkowego pstrego piaskowca. Skały triasu od powierzchni izolowane są osadami czwartorzędu i neogenu (*źródło*: materiały kartograficzne Państwowego Instytutu Geologicznego).

Utwory neogenu występują w postaci ciągłego miąższościowego kompleksu w południowej i środkowej części nadleśnictwa pod utworami czwartorzędu. Neogen reprezentowany jest przez miocenijskie iły z przewarstwieniami piasków, margli, wapieni, gipsów, piaskowców i iłowców. Charakterystyczną cechą utworów ilastych jest ich duża jednorodność i ciągłość zalegania (*źródło*: materiały Państwowego Instytutu Geologicznego).

Utwory czwartorzędu występują ciąglą pokrywą na całej powierzchni nadleśnictwa, wyjątek stanowią strefy wychodnie utworów triasu w północnej części jednostki w postaci Pagórów Sarnowskich. Czwartorzęd to utwory akumulacji rzecznej i lodowcowej zlodowacenia środkowopolskiego. Wykształcony został w postaci żwirów, piasków, mułków, iłów i glin zwałowych. W dolinach rzecznych Bierawki i Kłodnicy występują piaszczysto-żwirowe utwory dolin rzecznych Bierawki i Kłodnicy (*źródło*: materiały Państwowego Instytutu Geologicznego).

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w zlewni Bałtyku w dorzeczu Odry, w zlewni jej prawobrzeżnych dopływów:

I Odra

II Odra do Nysy Kłodzkiej (I)

III Mała Panew (p)

IV Chrząstawa (Jemielnica)

V Sucha (Suska Woda), Chrząstawa od Świbskiej Wody do Piotrówki (p), Jemielnica od Świbskiej Wody (p), Świbska Woda.

IV Mała Panew do Lublinicy (p)

V Mała Panew od Liganzji do Lublinicy (p), Liganzja *Piła*.

III Kłodnica

IV Kłodnica do Toszeckiego Potoku do ujścia

V Jordan, Kłodnica od Jordanu do Młynówki (p), Jaryszowiec, Jaryszówka, Kłodnica od Toszeckiego Potoku do Jaryszowca (p).

IV Toszecki Potok

V Kutula (Potok Ligocki), Dopływ z Płużnicy, Toszecki Potok od dopł. z Płużnicy do Kotuli (p), Toszecki Potok od Kotuli do zbiornika Pławniowice, zlewnia zbiornika Pławniowice.

IV Drama

V Pniówka, Srocza, Drama od Pniówki do ujścia.

IV Kłodnica (Kan. Gliwicki) od Dramy do Toszeckiego Potoku (p)

V Dopływ spod Byciny, Kłodnica (Kan. Gliwicki) od Bojszowskiego Potoku do oddzielenia się Kan. Gliwickiego, Kłodnica (Kan. Gliwicki) od dopływu spod Byciny do Bojszowskiego Potoku (I), Kłodnica (Kanał Gliwicki) od Dramy do dopływu spod Byciny (p), Bojszowski Potok.

IV Kłodnica od Bytomki do Dramy (p)

V Kłodnica od Kozłówki do połączenia z Kanałem Gliwickim (p), Kłodnica od dopływu spod Starych Gliwic do Kozłówki (I), Kozłówka (Kozłowski Rów), Dopływ spod Starych Gliwic,

- Kłodnica od Ostropki do dopływu spod Starych Gliwic (I), Ostropka.
- III Odra od Kłodnicy do Małej Panwi (p)
- IV Odra od Kłodnicy do Łąckiej Wody (p)
- V Kanał Gliwicki.
- III Odra od Olzy do Kłodnicy (p)
- IV Bierawka
  - V Przykopa (Łączka), Sierakowicki Potok (p), Bierawka od Łękawy do Przykopy (p), Łękawa *Sośnicowicki*, *Sośnica*, Bierawka od Śliwnicy do Łękawy (p).

Największymi rzekami na obszarze nadleśnictwa są Kłodnica i Bierawka. Kłodnica stanowi prawostronny dopływ Odry. W granicach obszaru objętego opracowaniem prawa strona dorzecza Kłodnicy jest lepiej rozwinięta i przyjmuje większe dopływy, m. in. Dramę, Pniówkę i Toszecki Potok z Ligockim. Lewobrzeżnymi dopływami są Potok Kozłówka i Potok Bojszowski. Kłodnica, przepływając przez zbiornik Dzierżno Duże, wpływa do Kanału Gliwickiego poniżej śluzy Dzierżno i za Pławniowicami wraca do własnego koryta. Przez południową część nadleśnictwa przepływa rzeka Bierawka wraz z jej prawymi dopływami oraz Potok Sośnicowicki, Potok Sierakowicki i Łopuszna. Z kolei północny jego fragment znajduje się w dorzeczu Małej Panwi. Wody z tego obszaru odprowadzane są przez potoki Jemielnica i Świbska Woda.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa brak jest jezior, a sztuczne zbiorniki występują stosunkowo nielicznie. Do największych z nich należą: zbiornik Pławniowice, Dzierżno Duże, Słupsko i sąsiadujący bezpośrednio z nadleśnictwem zbiornik Dzierżno Małe. Największym jest zbiornik wodny Pławniowice powstały w wyniku wydobywania piasków w pobliżu niewielkiej miejscowości o tej samej nazwie. Zbiornik ten zajmuje powierzchnię ok. 250 ha i jest zasilany przez Toszecki Potok. Drugim zbiornikiem położonym jedynie częściowo na obszarze nadleśnictwa jest zbiornik wodny Dzierżno Duże znajdujący się w okolicy miejscowości Taciszów. Zajmuje on powierzchnię ponad 500 ha i jest zasilany przez rzekę Kłodnicę. W jego bezpośrednim sąsiedztwie, już poza granicami nadleśnictwa zlokalizowany jest zbiornik Dzierżno Małe.

III.9.2. WODY PODZIEMNE

Obszar Nadleśnictwa Rudziniec znajduje się w zasięgu występowania czterech głównych zbiorników wód podziemnych (Kleczkowski 1990):

1. **Zbiornik Opole-Zawadzkie nr 333** (północna część obszaru nadleśnictwa) położony w utworach wapienia muszlowego, gromadzi wody w ośrodku szczelinowo-

krasowym. Należy do jednych z najbogatszych pod względem zasobności zbiorników w Polsce. Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne szacuje się na 200 m³/d. Zbiornik ten ma kluczowe znaczenie w zaopatrywaniu w wodę ludności zamieszkałej w gminach na obszarze pomiędzy Odrą a Małą Panwią, tj.: Opole, Prószków, Tarnów Opolski, Izbicko, Chrzastowice, Strzelce Opolskie, Jemielnica, Zawadzkie, Ozimek, Gogolin i Krapkowice. Z powodu eksploatacji ujęć wód podziemnych i odwadniania wyrobisk górniczych, szczególnie w wyniku odwadniania kamieniołomów zakładów cementowo-wapienniczych, następuje obniżenie położenia zwierciadła wody i zmiany stosunków wodnych, co pociąga za sobą ubożenie i degradację zasobów wodnych.

2. **Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie nr 335** (zachodnia część nadleśnictwa) zlokalizowany na obszarze gminy Strzelce Opolskie pod zbiornikiem GZWP – 333 w osadach dolnego i środkowego pstręgo piaskowca. Zbiornik ten ma charakter szczelinowo-porowy, a głębokość jego ujęć wynosi przeciętnie 100-600 m. Jego zasoby dyspozycyjne kształtują na się poziomie 50 m³/d. Na innych obszarach triasu opolskiego zbiornik ten jest dość intensywnie eksploatowany przez ujęcia zaopatrujące w wodę miasta: Krapkowice, Gogolin, Opole, Ozimek, Zawadzkie i częściowo Strzelce Opolskie oraz przez kilka wodociągów wiejskich.

3. **Zbiornik Lubliniec-Myszków nr 327** (północno - wschodnia część nadleśnictwa) usytuowany w utworach triasu dolnego i środkowego, o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych na poziomie 312 tysięcy m³/d. Średnia głębokość jego ujęć wynosi około 135 m.

4. **Zbiornik Gliwice nr 330** (środkowo - wschodnia część nadleśnictwa) - zbiornik triasowy – szczelinowo-krasowy o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 113 tysięcy m³/d.

III.10. GLEBY

Różnorodność utworów geologicznych i ukształtowanie terenu spowodowało, że na terenie nadleśnictwa występują różne typy gleb. Należą do nich: rędziny, pararędziny, gleby brunatne, gleby płowe, gleby rdzawe, gleby bielcowe, czarne ziemie, gleby murszowe, gleby torfowe torfowisk niskich, przejściowych i wysokich, gleby gruntowo - glejowe, gleby opadowo- glejowe i mady rzeczne. Szczegółową charakterystykę gleb nadleśnictwa zawiera opracowanie glebowo-siedliskowe.

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) wprowadza następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród istniejących form ochrony przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa występują: 3 rezerваты przyrody, 1 park krajobrazowy, 1 obszar chronionego krajobrazu, 1 obszar Natura 2000, 7 pomników przyrody oraz szereg chronionych gatunków roślin, zwierząt oraz grzybów.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

Według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651; dalej: uoop) rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art.13 uoop). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zlokalizowane są obecnie trzy rezerваты przyrody: „Płużnica”, „Hubert” i „Las Dąbrowa”.

IV.1.1. ISTNIEJĄCE REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat przyrody „Płużnica” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 kwietnia 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1957 r. Nr 41, poz. 268), kolejnym aktem prawnym było Rozporządzenie nr P/12/2001 Wojewody Opolskiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa opolskiego (Dz. Urz. Woj. Op. Nr 65, poz. 499). Dokumenty te straciły moc w 2008 r. wraz z wejściem w życie obowiązującego obecnie

Rozporządzenia Nr 0151/P/10/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 roku w sprawie rezerwatu przyrody „Płużnica” (Dz. Urz. Woj. Op. Nr 23, poz. 730), regulującego rodzaj i powierzchnię rezerwatu.

Fotografia. 1. Płat kwaśnej buczyny w rezerwacie przyrody „Płużnica” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)

Rezerwat znajduje się w leśnictwie Płużnica (wydzielenie 137b) na terenie gminy Strzelce Opolskie i zajmuje powierzchnię 3,17 ha. Rezerwat nie posiada otuliny. Nadzór nad obiektem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Rezerwat nie posiada planu ochrony. Zarządzeniem nr 49/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Płużnica” zostały wprowadzone do stosowania na okres 4 lat zadania ochronne. Zgodnie z przyjętymi założeniami rezerwat przyrody „Płużnica” objęty jest obecnie ochroną ścisłą, na jego terenie nie stwierdzono bowiem istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, które wymagałyby określenia sposobu ich eliminacji bądź ograniczania. Takie podejście umożliwi działanie naturalnych procesów dynamicznych na terenie rezerwatu. W przypadkach wyjątkowych, jeżeli zajdzie konieczność wykonania działań nieujętych w zarządzeniu nr 49/13, ich realizacja jest możliwa w drodze odrębnego postępowania, kończącego się wydaniem decyzji w trybie art. 15 uoop.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego o charakterze naturalnym. Stwierdzono tu występowanie jednego zespołu roślinnego - kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae* - *Fagetum* w dwóch formach: typowej i degeneracyjnej. Typowa forma z dominacją buka zwyczajnego *Fagus sylvatica* w drzewostanie i z minimalnym udziałem graba zwyczajnego *Carpinus betulus* zajmuje znaczną część rezerwatu. Na pozostałej powierzchni tego zbiorowiska mamy do

czynienia z półnaturalną formą degeneracyjną, nawiązującą do antropogenicznych lasów mieszanych lub lasów grądowych. W dokumentacji przyrodniczej rezerwatu z 2001 roku oraz w wyniku późniejszych oględzin terenowych w jego granicach nie stwierdzono występowania rzadkich czy chronionych gatunków roślin i grzybów (info. RDOŚ w Opolu). W runie drzewostanów rezerwatu rosną głównie gatunki pospolite, takie jak: orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana* i borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Fauna rezerwatu Płużnica nawiązuje do typowych, zubożałych ugrupowań fauny obszarów zadrzewionych. Jego mała powierzchnia, przeważnie jednolita struktura gatunkowa drzewostanu oraz niewielkie zróżnicowanie piętrowe i wiekowe zbiorowiska leśnego sprawiają, że ubóstwo świata zwierząt wyraża się zarówno na poziomie gatunkowym, jak i na poziomie grup ekologicznych. Prawie wszystkie występujące na tym obszarze gatunki to taksony pospolite i niezagrożone. Do najciekawszych występujących tu gatunków zaliczyć należy: dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* i siniaka *Columba oenas* - ptaki związane ze starymi, liściastymi drzewostanami.

Rezerwat przyrody „Hubert” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 kwietnia 1958 r. (M.P. z 1958 r. Nr 38, poz. 226). Jego powierzchnia początkowo wynosiła 13,47 ha. W dniu 25 kwietnia 2003 r. w drodze rozporządzenia nr 3/2003 Wojewody Śląskiego (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2003 r. Nr 44, poz. 1231) powiększono powierzchnię rezerwatu „Hubert” do 19,26 ha, a wokół rezerwatu utworzono otulinę o powierzchni 35,38 ha. Kolejne zmiany zostały wprowadzone aktualnie obowiązującym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 30 października 2015 r. (Dz. U. Woj. Śl. 2015, poz. 5430). Według niego rezerwat przyrody „Hubert” obejmuje obszar lasu o powierzchni 33,74 ha. W obrębie nowych granic rezerwatu zlokalizowane są wydzielania leśne: 25 a, b, c, d, f, g, h, j, k. Dla rezerwatu utrzymano otulinę, której kształt również zmienił się w stosunku do poprzedniej. Obejmuje ona następujące wydzielania leśne: 10 h, i, j, k, l, m, o, 11 g, 25 i, m, n, 26 a, b, f, g, h, i, k. Powierzchnia otuliny wynosi 35,20 ha.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego o cechach naturalnych, wyróżniającego się wśród lasów zniekształconych gospodarką człowieka. Na terenie rezerwatu występuje grąd subkontynentalny w wariacie typowym *Tilio-Carpinetum*. Jedynie na lokalnych, niewielkich wzniesieniach w północno-wschodniej części obiektu wykształciła się postać przejściowa grądu subkontynentalnego do kontynentalnego boru mieszanego *Quercus roboris-Pinetum*. Warstwę drzew budują głównie dąb szypułkowy *Quercus robur* i sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. Wiek drzewostanu wynosi od 130 do 160 lat. Dębom i sosnom towarzyszą

nieliczne buki zwyczajne *Fagus sylvatica*, jawory *Acer pseudoplatanus* i klony pospolite *Acer platanoides*, które w wielu przypadkach osiągnęły wymiary drzew pomnikowych.

Fotografia. 2. Fragment grądu w rezerwacie przyrody „Hubert” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)

Wśród stwierdzonych na terenie rezerwatu gatunków roślin naczyniowych odnotowano niektóre gatunki chronione i rzadkie - wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* i pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*. Fauna kręgowców występująca w rezerwacie jest urozmaicona. Sąsiedztwo zbiorników wodnych (staw Hubertus) sprzyja występowaniu płazów, a wśród nich: ropuchy zielonej *Bufo viridis*. Gady reprezentują: żmija zygzakowata *Vipera berus*, padalec *Anguis fragilis* i jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*. W bogatej faunie ptaków spotyka się głównie gatunki związane z drzewostanami liściastymi i mieszanymi, tj.: pełzacza leśnego *Certhia familiaris*, kowalika *Sitta europaea*, piecuszka *Phylloscopus trochilus*, świstunkę leśną *Phylloscopus sibilatrix*, ziębę *Fringilla coelebs*. Ptaki drapieżne reprezentowane są głównie przez myszołowa *Buteo buteo*, jastrzębia *Accipiter gentilis* oraz dwa gatunki sów: puszczyka *Strix aluco* i uszatkę *Asio otus*. W rezerwacie występuje również szereg cennych gatunków bezkręgowców, m.in. chronione gatunki chrząszczy z rodzaju biegacz *Carabidae spp.*

Tabela 10. Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej dla rezerwatu przyrody „Hubert” wg załącznika nr 2 do Rozporządzenia Nr 9/07 Wojewody Śląskiego z dnia 28 lutego 2007 r. (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 37, poz. 766).

Lp.	Lokalizacja działań ochronnych*	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
1	25a	Utrzymanie trwałości drzewostanów, o zróżnicowanej strukturze i składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Ochrona przed przypadkowymi zmianami wywołanymi działalnością człowieka. Zachowanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku stwierdzenia zagrożenia stanu sanitarnego (usuwanie posuszu czynnego z terenu rezerwatu) – wg potrzeb. 2. Posusz iglasty jałowy stojący i leżący oraz całość posuszu liściastego pozostawić na miejscu w rezerwacie do naturalnego rozkładu. 3. Regulacje warunków świetlnych na ogrodzonym gnieździe z odnowieniem Jd (powierzchnia 2500 m²) poprzez usuwanie bujnie rozwijającego się podrostu Jw i Gb (CW i CP). 4. Bieżąca konserwacja ogrodzenia gniazda, o którym mowa w pkt 3. 5. Eliminacja czeremchy amerykańskiej – pierwsze 5-letnie.
2	25b	Utrzymanie trwałości drzewostanów, o zróżnicowanej strukturze i składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Ochrona przed przypadkowymi zmianami wywołanymi działalnością człowieka. Zachowanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku stwierdzenia zagrożenia stanu sanitarnego (usuwanie posuszu czynnego z terenu rezerwatu) – wg potrzeb. 2. Posusz iglasty, jałowy stojący i leżący oraz całość posuszu liściastego pozostawić na miejscu w rezerwacie do naturalnego rozkładu.
3	25c	Utrzymanie trwałości drzewostanów, o zróżnicowanej strukturze i składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Ochrona przed przypadkowymi zmianami wywołanymi działalnością człowieka. Zachowanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku stwierdzenia zagrożenia stanu sanitarnego (usuwanie posuszu czynnego z terenu rezerwatu) – wg potrzeb. 2. Posusz iglasty, jałowy stojący i leżący oraz całość posuszu liściastego pozostawić na miejscu w rezerwacie do naturalnego rozkładu
4	25f	Utrzymanie trwałości drzewostanów, o zróżnicowanej strukturze i składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Ochrona przed przypadkowymi zmianami wywołanymi działalnością człowieka. Zachowanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku stwierdzenia zagrożenia stanu sanitarnego (usuwanie posuszu czynnego z terenu rezerwatu) – wg potrzeb. 2. Posusz iglasty, jałowy stojący i leżący oraz całość posuszu liściastego pozostawić na miejscu w rezerwacie do naturalnego rozkładu
5	25g	Utrzymanie trwałości drzewostanów, o zróżnicowanej strukturze i składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Ochrona przed przypadkowymi zmianami wywołanymi działalnością człowieka. Zachowanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku stwierdzenia zagrożenia stanu sanitarnego (usuwanie posuszu czynnego z terenu rezerwatu) – wg potrzeb. 2. Posusz iglasty, jałowy stojący i leżący oraz całość posuszu liściastego pozostawić na miejscu w rezerwacie do naturalnego rozkładu

Na podstawie Rozporządzenia Nr 9/07 Wojewody Śląskiego z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Hubert” (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 37, poz. 766) na jego terenie przez okres 20 lat obowiązuje plan ochrony (19.03.2007-18.03.2027), identyfikujący istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla

przedmiotów ochrony oraz określający sposoby ich eliminacji. Głównymi zagrożeniami rezerwatu są:

- pogarszanie stanu sanitarnego drzewostanu zagrażające trwałości lasu;
- ograniczanie bioróżnorodności w wyniku zanikania (obumierania) podrostów jodłowych (poprzez zgryzanie przez zwierzynę, pojawianie się podrostów jawora i graba);
- ekspansja gatunków obcych dla flory polskiej;
zaśmiecanie obszaru rezerwatu i niekontrolowana penetracja wnętrza rezerwatu

Rezerwat przyrody „Las Dąbrowa” został powołany Rozporządzeniem Nr 51/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz.Urz. Woj. Śl. z 2008 r. Nr 143 poz. 2719). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni 76,63 ha w leśnictwie Ostropa (wydzielenia 502b-g, 503a-i leśnictwa Ostropa). Jego otulina zajmuje powierzchnię 232,48 ha. W jej skład obok gruntów poza zarządem PGL LP wchodzi wydzielenia leśne: 501a-x, 502a. Rezerwat nie posiada aktualnie zadań ochronnych ani zatwierdzonego planu ochrony.

Fotografia 3. Rezerwat przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, przyrodniczych, dydaktycznych i krajobrazowych różnogatunkowych drzewostanów grądowo-łęgowych wraz z całym bogactwem gatunkowym fauny i flory. Rezerwat obejmuje obszar lasów i łąk, porastających pagórkowaty, podmokły teren o złożonej strukturze środowiska przyrodniczego. Ze względu na występowanie w rezerwacie żywnych siedlisk

lasowych z dużym udziałem miejsc podmokłych, głównymi zespołami roślinnymi są łągi a także olsy i grądy. W objętym ochroną kompleksie leśnym stwierdzono występowanie fitocenoz reprezentujących pięć zespołów leśnych: olsu porzeczkowego *Ribeso nigri-Alnetum*, łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*, podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae-Fraxinetum* i łągu wiązowo-jesionowego *Ficario-Ulmetum minoris*. Obszar rezerwatu jest miejscem występowania gatunków roślin chronionych, tj: wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum* i ciemiężycy zielona *Veratrum lobelianum*. Na uwagę zasługują także rośliny rzadkie w skali regionalnej, które zostały po raz pierwszy odkryte i opisane z terenu obecnego rezerwatu. Są to kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia* oraz jeżyna gliwicka *Rubus glivicensis*. Wśród ptaków stwierdzonych na terenie rezerwatu ochronie gatunkowej podlegają: rzadki w skali kraju dzięcioł białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*, sikora uboga *Poecile palustris*, zięba *Fringilla coelebs*, ruzdzik *Erithacus rubecula*, kowalik *Sitta europaea*, pęczacz leśny *Certhia familiaris*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita*. W rezerwacie regularnie pojawiają się również kruki *Corvus corax*, sporadycznie natomiast stwierdzono także obecność jastrzębia *Accipiter gentilis* (źródło: informacje PGL LP).

Fotografia. 4. Fragment grądu w rezerwacie przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)

Głównym zagrożeniem rezerwatu są czynniki związane z antropopresją, wynikającą z położenia w bezpośredniej bliskości miast aglomeracji śląskiej (Gliwice, Zabrze). Do istotnych czynników biotycznych wpływających niekorzystnie na stan zachowania flory rezerwatu jest obecność rośliny inwazyjnej - rdestowca sachalińskiego *Reynoutria sachalinensis* (źródło: informacje PGL LP). W rezerwacie istnieje ścieżka przyrodniczo - leśna o długości 1,1 km, utworzona przez Nadleśnictwo Rudziniec.

Tabela 11. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow. (ha)	Ważniejsze gatunki/zbiorowiska roślinne chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu
			Obręb wydz.	Gmina, obręb ewid. dz. ewid.		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
1	„Płużnica”	1957	137b	Strzelce Opolskie Płużnica 137/1	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbirowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: lasów mieszanych nizinnych (lmn).	3,17	kwaśna buczyna niżowa <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i> , dzięciol czarny <i>Dryocopus martius</i> , siniak <i>Columba oenas</i> .
2	„Hubert”	1958	25 a, b, c, d, f, g, h, j, k.	Wielowieś 25/2 Częściowo 25/1,	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbirowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: lasów mieszanych nizinnych (lmn).	33,74	grąd subkontynentalny <i>Tilio – Carpinetum</i> , wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> , pierwiosnek wyniosły <i>Primula elatior</i> , ropucha zielona <i>Bufo viridis</i> , żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i> , padalec <i>Anguis fragilis</i> , jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i> , gatunki z rodziny Cerabidae, myszołów <i>Buteo buteo</i> , jastrząb <i>Accipiter gentilis</i> , puszczyk <i>Strix aluco</i> , uszatka <i>Asio otus</i> , pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i> , kowalik <i>Sitta europaea</i> , piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i> , świstunka <i>Phylloscopus sibilatrix</i> , zięba <i>Fringilla coelebs</i> .
3	„Las Dąbrowa”	2008	502b, c, d, f g; 503a, b, c, d, f, g, h, i	Gliwice Sośnicowice	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbirowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: lasów nizinnych (lni).	76,63	wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> , ciemiężycza zielona <i>Veratrum lobelianum</i> , dzięciol białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i> , jastrząb <i>Accipiter gentilis</i> , kruk <i>Corvus corax</i> , sikora uboga <i>Poecile palustris</i> , zięba <i>Fringilla coelebs</i> , rudzik <i>Erithacus rubecula</i> , kowalik <i>Sitta europaea</i> , pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i> , dzięciol średni <i>Dendrocopos medius</i> , pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i> , tęg jesionowo- olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> , tęg wiązowo-jesionowy <i>Ficario – Ulmetum minoris</i> , grąd subkontynentalny <i>Tilio cordate-carpinetum betuli</i> , podgórski tęg jesionowy <i>Carici remotae-Fraxinetum</i> .

IV.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) obejmuje się ochroną obszary cenne ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23 uoop). Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nienaruszający stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych chronionego terenu.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec znajdujących się w zasięgu granic obszaru chronionego krajobrazu przyjęto, że do danego obszaru zalicza się wszystkie wydzielania leśne zlokalizowane w jego zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z danym obszarem. Dla wydzielen leśnych pokrywających się w części z obszarem chronionego krajobrazu przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic obszaru chronionego krajobrazu dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.2.1. ISTNIEJĄCE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie” został powołany w drodze Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 r. Nr XXIV/193/88 (Dz. Urz. Woj. Op. z 1989 r. Nr 19, Poz. 231). Granice obszaru skorygowane zostały Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Opol. Nr 33, poz. 1133 z 17 maja 2006 roku). Aktualną podstawą prawną jego funkcjonowania jest Rozporządzenie Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/34/08 z dnia 16 maja 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Opol. Nr 36, poz. 1283 z 28 maja 2008 roku), zmieniające Rozporządzenie z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu.

Ogólna powierzchnia obszaru wynosi 118367 ha, z czego w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się fragment obszaru o powierzchni ok. 1145 ha, obejmujący grunty leśnictw Centawa, Płużnica i Proboszczowice. Powierzchnia obszaru na gruntach w zarządzie nadleśnictwa obejmuje 1038,5 ha.

Głównymi walorami obszaru są zróżnicowane gatunkowo i siedliskowo tereny leśne, stanowiące fragmenty dawnej Puszczy Śląskiej. Występują tu głównie siedliska boru mieszanego z dominacją sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*, a w dolinach - grądy, łęgi oraz

olsy. Duża ilość cieków wodnych i stawów, polodowcowe moreny, sandry, ozy i kemy stanowią o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych tego terenu.

Na obszarze Lasów Stobrawsko-Turawskich zaobserwowano występowanie wielu chronionych gatunków roślin. Do najcenniejszych zaliczyć należy: mieczyka dachówkowatego *Gladiolus imbricatus*, pełnika europejskiego *Trollius europaeus*, kotewkę orzecha wodnego *Trapa natans* i rosiczkę okrągłolistną *Drosera rotundifolia*. Z wyjątkiem rosiczki okrągłolistnej, żaden z wymienionych gatunków nie był dotychczas notowany na terenie Nadleśnictwa Rudziniec. Chronionymi gatunkami ptaków spotykanymi w kompleksach leśnych są m.in.: bocian czarny *Ciconia nigra*, kruk *Corvus corax* i samotnik *Tringa ochropus*. Reprezentowane są tu również licznie ptaki drapieżne, a wśród nich na uwagę zasługują: kobuz *Falco subbuteo*, trzmielojad *Pernis apivorus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, kania czarna *Milvus migrans*, jastrząb *Accipiter gentilis*, bielik *Haliaeetus albicilla*, pustułka *Falco tinnunculus* i myszołów *Buteo buteo*. Do osobliwości herpetofauny Lasów Stobrawsko-Turawskich należą: gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, żmija zygzakowata *Vipera berus*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, ropucha paskówka *Bufo calamita* i grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*. Obserwuje się również okresowe pojawy łosia *Alces alces* i wilka *Canis lupus* oraz stałą obecność wydry *Lutra lutra* i bobra *Castor fiber*.

W celu zachowania walorów Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko - Turawskie” ustalono m.in. działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych, polegające na:

- 1) W zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych:
  - a) preferowanie działań zmierzających do zachowania i utrzymywania w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie i niedopuszczanie do zarastania drzewami i krzewami otwartej przestrzeni.
- 2) W zakresie czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych:
  - a) przeciwdziałanie sukcesji łąk, pastwisk i torfowisk poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie (np. koszenie, wypas) lub mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów,
  - b) ograniczanie zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne bądź inne uprawy rolne,
  - c) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi,
  - d) kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne, parki wiejskie),

- e) zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych,
  - f) zachowanie zbiorowisk wydmych, muraw napiaskowych i psiar,
  - g) zachowanie zbiorowisk muraw kserotermicznych,
  - h) realizowanie melioracji odwadniających, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych, w tym torfowisk, obszarów wodno - błotnych i obszarów źródłiskowych cieków,
  - i) eksploatawanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na przyrodę,
  - j) preferowanie rekultywacji uwzględniającej potrzeby ochrony walorów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu,
  - k) przeciwdziałanie przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,
  - l) preferowanie regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości.
- 3) W zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych:
- a) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
  - b) zachowanie pasów roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
  - c) preferowanie wokół zbiorników wodnych roślinności niskiej i wysokiej ograniczającej spływy powierzchniowe.

Tabela 12. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	11 j; 27 j; 59 a-k; 59A a-g; 60 a-g; 60A a-g; 61 a-g; 61A a-g; 77 a-f; 78 a-b; 79 a-d; 90 b-d; 91 a-i; 92 a-i; 93 a-f; 94 a-f; 95 a-h; 96 a-d; 97 a-b; 113 a-c; 114 a-d; 115 a-h; 116 a-k; 121 a-f; 122 a-g; 123 a-d; 124 a-c; 125 a-k; 126 a-j; 127 a-o; 128 a-i; 129 a-j; 130 a-f; 136 a-b; 137 a-g; 138 a-g; 139 a-f; 140 a-g; 141 a-i; 142 a-g; 147 a-k; 148 a-d; 149 a-f; 150 a-f; 172 a-t	1007,96	6,92	1014,88
	59 ~a~d; 59A ~a; 60 ~a~d; 60A ~a~b; 61 ~a~f; 61A ~a~d; 77 ~a; 78 ~a~b; 79 ~a~c; 91 ~a; 92 ~a; 93 ~a~b; 94 ~a~b; 95 ~a~b; 96 ~a~b; 97 ~a~d; 113 ~a~c; 114 ~a~b; 115 ~a~b; 116 ~a~f; 121 ~a~c; 122 ~a~d; 123 ~a~d; 124 ~a~d; 125 ~a~f; 126 ~a~f; 127 ~a~j; 128 ~a~h; 129 ~a~d; 130 ~a~d; 136 ~a~b; 137 ~a~d; 138 ~a~d; 139 ~a~h; 140 ~a~b; 141 ~a~d; 142 ~a~f; 147 ~a~d; 148 ~a; 149 ~a~d; 150 ~a~d; 172 ~a~b	20,75	-	20,75
Ogółem		1028,71	6,92	1035,63

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Tabela 13. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	90 a	2,6	-	2,6
	90 ~a	0,27	-	0,27
Ogółem		2,87	-	2,87

*powierzchnia wydzielań literowanych i nieliterowanych

IV.3. PARKI KRAJOBRAZOWE

IV.3.1. ISTNIEJĄCE PARKI KRAJOBRAZOWE

Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” został powołany Rozporządzeniem nr 181/93 Wojewody Katowickiego z 23 listopada 1993 r. (Dz.Urz. Woj. Kat. z 1993 r. Nr 15, poz. 130). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym obiektu jest Rozporządzenie Nr 37/2000 Wojewody Śląskiego z 28 września 2000 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2000 r. poz. 548). Całkowita powierzchnia parku wynosi 49 387,04 ha. Park posiada również wyznaczonych pięć stref otulinowych o łącznym areale 14 010 ha. Fragment parku i otuliny zajmuje południową część nadleśnictwa. Powierzchnia parku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa obejmuje 740,31 ha.

Celem utworzenia Parku było zachowanie oraz ochrona dóbr, walorów przyrodniczych, kulturowych, przyrodniczo-kulturowych oraz rekreacyjnych. Teren parku posiada interesującą rzeźbę, na którą składają się wysoczyzny polodowcowe, kemy i pagórki morenowe oraz doliny rzeczne z odcinkami współczesnych koryt meandrowych. Unikatowym zjawiskiem jest kilkanaście typów wydm, zawierających warstewki żwirowe, dokumentujące wiejące w przeszłości huraganowe wiatry. W południowej części występują wody mineralne - solanki i wody siarczanowe. Rzeka Ruda, stanowiąca oś hydrograficzną parku, zaliczana jest do ciekawszych rzek meandrujących, na terenie województwa (źródło: www.przyroda.katowice.pl, data dostępu 01.12.2014 r.).

Szata roślinna parku reprezentowana jest przez ok. 40 typów zbiorowisk roślinnych, należących do ponad 20 klas syntaksonomicznych (Kuczera i Waga 1998). Dominującym typem roślinności są tu zbiorowiska leśne, głównie borowe. Wśród zbiorowisk nieleśnych znaczny udział mają zbiorowiska wodne i szuwarowe oraz łąki. We florze parku na uwagę zasługuje występowanie ponad 100 gatunków roślin rzadkich i chronionych. Do szczególnie cennych należą m.in.: długosz królewski *Osmunda regalis*, cebulica dwulistna *Scilla bifolia*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, salwinia pływająca *Salvinia natans* - gatunki bardzo rzadkie w skali regionu, posiadające tu swoje centrum występowania; oraz zagrożone w skali

kraju - nadwodnik trójpręcikowy *Elatine triandra* i nadwodnik sześciopręcikowy *Elatine hexandra*. Osobliwością florystyczną jest kruszczyk połabski *Epipactis albensis* - gatunek bardzo rzadki na terenie kraju i narażony na wyginięcie. Większość z tych gatunków, m. in. długosz królewski, kotewka orzech wodny, salwinia pływająca, nie były dotychczas obserwowane na terenie Nadleśnictwa Rudziniec.

Na terenie parku odnotowano także wiele rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt w tym: 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 50 gatunków ssaków. Spośród kręgowców uznawanych za zagrożone w skali kraju, figurujących w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”, występują: traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, hełmiatka *Netta rufina*, bielik *Haliaeetus albicilla*, zielonka *Porzana parva*, podróżniczek *Luscinia svecica* i przedstawiciel nietoperzy – borowiaczek *Nyctalus leisleri*. W faunie bezkręgowców wyróżniają się gatunki ściśle chronionych owadów związane ze starymi, obumierającymi dębami - kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* oraz pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (źródło: materiały Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego).

Najcenniejszymi walorami kulturowymi są istniejące na terenie parku ślady gospodarki zakonu cystersów m.in: zespół klasztorno-pałacowy w Rudach oraz stawy rybackie w rezerwacie przyrody „Łęczczak” (źródło: www.przyroda.katowice.pl, data dostępu 01.12.2014 r.).

Tabela 14. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	791 a-f; 792 d; 793 b-k; 794 a-j; 795 a-g; 796 a-b; 797 a-b, d-i; 798 a-k; 799 a-k; 800 a-i; 801 a-f; 802 a-h; 803 a-c; 804 a-k; 805 a-k; 806 a, c-d, h-i, k-w; 807 b-n; 808 a-g; 809 a-h; 810 a-j; 811 a-k; 812 a-j; 813 a-p; 814 a-j; 815 a-s; 816 a-l; 817 a-i; 818 a-m; 819 a-m	665,98	0,36	666,34
	793 ~a~c; 794 ~a~b; 795 ~a~c; 796 ~a~b; 797 ~a~b; 798 ~a~b; 799 ~a~f; 800 ~a~b; 801 ~a~b; 802 ~a~b; 803 ~a~b; 804 ~a~d; 805 ~a~f; 806 ~a~c; 807 ~a~f; 808 ~a~c; 809 ~a; 810 ~a~c; 811 ~a~c; 812 ~a~c; 813 ~a; 814 ~a~f; 815 ~a~c; 816 ~a~b; 817 ~a~d; 818 ~a~f; 819 ~a~b	13,49	-	13,49
Ogółem		679,47	0,36	679,83

*powierzchnia wydzielań literowanych i nieliterowanych

Tabela 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	637 j, l; 638 p, kx; 791 g; 792 a-c; 793 a; 803 d; 806 b, f-g, j; 807 a	58,06	2,11	60,17
	792 ~a; 797 ~b; 803 ~a	0,31	-	0,31
Ogółem		58,84	2,11	60,48

*powierzchnia wydzielei literowanych i nieliterowanych

Tabela 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic otuliny Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	511 n,p-r,w-y; 610 a-c; 611 a-d; 612 a-j; 613 a-f; 614 a-h; 615 a-g; 616 a-r; 617 a-m; 618 a-d; 619 a-f; 620 a-f; 621 a-i; 622 a-l; 623 a-j; 624 a-i; 625 a-k; 626 a-d; 627 a-h; 628 a-w; 629 a-j; 630 a-i; 631 a-j; 632 a-h; 633 a-i; 634 a-c; 635 a-g; 636 a-i; 637 a-i,k; 638 a-o,r-jx,lx-mx; 639 a-k; 640 a-f; 790 a-gx	763,40	41,71	805,11
	610 ~a; 611 ~a; 612 ~a; 613 ~a; 614 ~a; 615 ~a~c; 616 ~a~f; 617 ~a~b; 618 ~a~b; 619 ~a~d; 620 ~a~c; 621 ~a~b; 623 ~a~g; 624 ~a~d; 625 ~a~d; 626 ~a~c; 627 ~a~b; 628 ~a; 629 ~a~d; 630 ~a~f; 631 ~a~d; 632 ~a~g; 633 ~a~c; 634 ~a~b; 635 ~a; 636 ~a~b; 637 ~a~f; 638 ~a~h; 639 ~a; 640 ~a~d; 790 ~a~b	13,70	-	13,70
Ogółem		777,10	41,71	818,81

*powierzchnia wydzielei literowanych i nieliterowanych

Tabela 17. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic otuliny Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	511 k,m,o,s-t; 637 j,l; 638 p,kx; 792 a-c; 793 a; 806 b,f-g,j; 807 a;	55,07	2,56	57,63
	792 ~a;	0,03	-	0,03
Ogółem		55,10	2,56	57,66

*powierzchnia wydzielei literowanych i nieliterowanych

IV.3.2. PROPONOWANE PARKI KRAJOBRAZOWE

Proponowany Park Krajobrazowy „Dolina Małej Panwi”. Jego obszar ma obejmować teren wschodniej części województwa opolskiego od granicy województwa do ujścia Małej Panwi do Zbiornika Turawskiego koło Jedlic (Spalek 2001). Został on przedstawiony do ochrony w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego* (2010) oraz w *Programie ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*. Proponowany park krajobrazowy zlokalizowany jest w dolinie Małej Panwi oraz na przyległych równinach wodnolodowcowych z licznymi polami wydmy. Względem zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Rudziniec, propozycja powołania tej formy ochrony prawdopodobnie dotyczyłaby północnych jego krańców. Obecnie, w związku z funkcjonowaniem na wskazanym terenie obszaru Natura 2000 OZW Dolina Małej Panwi PLH160008, nie przewiduje się realizacji powyższej propozycji.

Proponowane powiększenie Parku Krajobrazowego „Góra Świętej Anny”. Propozycja powiększenia zasięgu terytorialnego parku obejmuje dwa fragmenty terenu, zlokalizowane na wschodnim i zachodnim jego krańcu w obrębie istniejącej otuliny (źródło: dane RDOŚ w Opolu; SUIKZP Strzelce Opolskie). W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec znajduje się część większego z planowanych do objęcia ochroną fragmentów, zlokalizowany po wschodniej stronie istniejącego parku. Fragment ten obok gruntów poza zarządem PGL LP obejmuje częściowo oddziały leśne 344 i 345 leśnictwa Nogowczyce. Obok terenów leśnych występują tu grunty rolne, niewielkie kompleksy zadrzewień, którym towarzyszą fragmenty muraw kserotermicznych oraz tereny zabudowane wsi Ujazd i Jaryszów. Obszar może być potencjalnym miejscem ponownego zasiedlenia przez susła moręgowanego *Spermophilus citellus*, który przed wycofaniem się z terenu Polski występował tu licznie (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzelce Opolskie* 2014).

IV.4. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec zlokalizowane są dwa obszary Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty - Hubert PLH240036 oraz Góra Świętej Anny PLH160002. Ten ostatni tylko w niewielkim zakresie pokrywa się z zasięgiem granic nadleśnictwa, nie obejmując jednak gruntów w jego zarządzie.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec znajdujących się w zasięgu granic obszaru Natura 2000 przyjęto, że do ostoi zalicza się wszystkie wydzielania leśne (wydzielania literowane) zlokalizowane w jej zasięgu, których granice pokrywają się z nią w całości lub w części. Dla wydzieleń pokrywających się w części

z obszarem Natura 2000 przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru Natura 2000 od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic ostoi Natura 2000 dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.4.1. OBSZARY MAJĄCE ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY

IV.4.1.1. OZW HUBERT PLH240036

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 33,74 ha

Uwaga! Na dzień 01.01.2016 roku obszar OZW Hubert PLH240036 nie posiada zatwierdzonego planu ochrony ani planu zadań ochronnych. Poniższe zestawienie przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Jedynym przedmiotem ochrony obszaru jest siedlisko przyrodnicze - grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* (9170), który występuje tu w wariantcie typowym. Na terenie województwa śląskiego w regionie kontynentalnym jest to najlepiej zachowany płat tego typu siedliska przyrodniczego. W opisywanym obszarze jedynie na lokalnych, niewielkich wzniesieniach w północno-wschodniej jego części zbiorowisko *Tilio-Carpinetum* przyjmuje postać przejściową do kontynentalnego boru mieszanego *Quercus roboris-Pinetum*, gdzie warstwę drzew budują głównie dąb szypułkowy *Quercus robur* i sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. Wiek drzewostanu w obszarze wynosi od 130 do 160 lat. Dębom i sosnom towarzyszą nieliczne buki zwyczajne *Fagus sylvatica*, jawory *Acer pseudoplatanus* i klony zwyczajne *Acer platanoides*, które w wielu przypadkach osiągnęły wymiary drzew pomnikowych (źródło: Standardowy Formularz Danych obszaru).

Fotografia. 5. Fragment OZW Hubert PLH240036 w granicach rezerwatu przyrody o tej samej nazwie (fot. A. Wójcicka-Rosińska 2015)

Tabela 18. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Hubert PLH240036 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	25 a-g, j, k	30,83	-	30,83
	25 ~a, ~b, ~g, ~h	0,31	-	0,31
Ogółem		31,14	-	31,14

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec leżących w części w zasięgu granic OZW Hubert PLH240036 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudziniec	25 h	2,18	-	2,18
	25 ~c, ~f	0,18	-	0,18
Ogółem		2,36	-	2,36

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 20. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Hubert PLH240036 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	33,7	B	25a-g (100%); 25h (96%); 25j-k (100%)

()* - procent powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko

IV.4.1.2. OZW GÓRA ŚWIĘTEJ ANNY PLH160002

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej).

Powierzchnia obszaru wg SDF: 5084,28 ha

Obszar ten niemalże w całości leży w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Strzelce Opolskie. Tylko jego niewielki, wschodni kraniec wkracza w zasięg granic Nadleśnictwa Rudziniec, nie obejmując jednak gruntów w zarządzie tego nadleśnictwa. Obszar posiada plan zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 11/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13 kwietnia 2012 r., zmienione Zarządzeniem Nr 30/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 12 listopada 2012 r.).

Uwaga! Poniższe zestawienie przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest w środkowo-wschodniej części Śląska Opolskiego pomiędzy trzema miastami: Strzelce Opolskie, Gogolin i Zdieszowice. Obejmuje on znaczną część tzw. Garbu Chełmu o dużym zróżnicowaniu wysokościowym. Najwyższym punktem ostoi jest Góra Św. Anny - 400 m n.p.m. (Woźniak i in. 2010). O wyjątkowości obszaru przesądzają walory przyrodnicze, geologiczne i historyczno-kulturowe. W obszarze chronione są między innymi: murawy kserotermiczne, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie występujące zaledwie w kilkunastu miejscach oraz wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami, kwaśne i żyzne buczyny, ciepłolubne buczyny storczykowe oraz grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny. W opisywanym obszarze Natura 2000 do grupy przedmiotów ochrony zakwalifikowano jedynie siedliska przyrodnicze, do których należą:

- *Skąły wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską *Alyso-Sedion*, kod: 6110;

- Murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea* kod: 6210;
- Ziołorośla górskie *Adenstylion alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*, kod: 6430;
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*, kod: 6510;
- *Źródlika wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*, kod: 7220;
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, kod: 7230;
- Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*, kod: 8210;
- Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion*, kod: 9110;
- Żyzne buczyny *Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*, kod: 9130;
- Ciepłolubne buczyny storczykowe *Cephalanthero-Fagenion*, kod: 9150;
- Grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum* i subkontynentalny *Tilio-Carpinetum*, kod: 9170;
- *Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach *Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*, kod: 9180;
- *Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, łęgi źródliskowe, kod: 91E0.

Żaden z przedmiotów ochrony obszaru nie występuje na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

IV.5. POMNIKI PRZYRODY

Według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) pomnikami przyrody są „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie” (art. 40 ust.1 uoop). Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ust. 2 uoop).

IV.5.1. ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz istniejących pomników przyrody sporządzono na podstawie Rejestrów Form Ochrony Przyrody prowadzonych przez Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska w Opolu

i w Katowicach. Łącznie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 8 pomników przyrody, zaś poza nimi 21.

Tabela 21. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec (wg rejestrów form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r. i danych Nadleśnictwa Rudziniec).

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Rudziniec)		
			Leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
RDOŚ KATOWICE							
1	Rozporządzenie nr 38/97 Wojewody Katowickiego z dnia 27.02.1997 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej, w drodze uznania za pomniki przyrody pojedynczych tworów przyrody ożywionej na terenie gmin Katowice, Ornontowice, Rudziniec, Sośnicowice, Świerklaniec, Wojkowice (Dz. Urz. nr 6, poz. 51) Rozporządzenie nr 51/05 Wojewody Śląskiego z dnia 8 listopada 2005 r w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. z 17.11.2005 r. Nr 135, poz. 3356)	540	Łaskarzędź 392j	Rudziniec Rudno 192/18	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 6 szt. Dąb czerwony <i>Quercus rubra</i> - 1 szt.	-	-
2	Decyzja Nr RL-VII-7140/30/81 z dnia 09 grudnia 1981 r. Wojewody Katowickiego.	569	Ciochowice 440f	Toszek Miasto Toszek Miasto 240	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	427	28
3	Decyzja Nr RL-VII-7140/36/81 z dnia 09 grudnia 1981 r. Wojewody Katowickiego.	571	Ciochowice 440a	Toszek Miasto Toszek Miasto 240	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	426	32
4	Decyzja Nr RL-VII-7140/6/81 z dnia 17 września 1981 r. Wojewody Katowickiego.	567	Ciochowice 440a	Toszek Miasto Toszek Miasto 240	Buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i> Martwy, przewrócony egzemplarz	475	35

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Rudziniec)		
			Leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
5	Rozporządzenie nr 38/97 Wojewody Katowickiego z dnia 27.02.1997 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej, w drodze uznania za pomnik przyrody pojedynczych tworów przyrody ożywionej na terenie gmin Katowice, Ornontowice, Rudziniec, Sośnicowice, Świerklaniec, Wojkowice - 6/51	755	Ostropa 608a	Sośnicowice Rachowice 108	Buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	446	-
6	Rozporządzenie nr 38/97 Wojewody Katowickiego z dnia 27.02.1997 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej, w drodze uznania za pomnik przyrody pojedynczych tworów przyrody ożywionej na terenie gmin Katowice, Ornontowice, Rudziniec, Sośnicowice, Świerklaniec, Wojkowice - 6/51	-	Kozłów 551	Sośnicowice 51/2	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Aleja 98 szt. 24 szt. Usunięto w trakcie budowy autostrady	-	-
RDOŚ OPOLE							
7	Rozporządzenie Nr 0151/P/38/05 Wojewody Opolskiego z dnia 26 października 2005 r Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. Nr 72, poz. 2231	45	Centawa 153g	Jemielnica Centrawa 698	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	550	28
8	Rozporządzenie Nr 0151/P/38/05 Wojewody Opolskiego z dnia 26 października 2005 r Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. Nr 72, poz. 2231	284	Nogowczyce 334a	Ujazd Jaryszów 966	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i> (pomnik uległ rozpadowi w 2004 r., w trakcie likwidacji; info. Komisja Założeń Planu)	435	29

Poza wykazem istniejących pomników przyrody, sporządzonym na podstawie wykazu Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (CRFOP), w Programie Ochrony Środowiska Gminy Wielowieś figuruje informacja o cennych obiektach, które gmina wskazuje, jako przykłady pomników przyrody nieożywionej. Nie figurują one w wykazie CRFOP. Należą do nich:

- głazy o obwodach około 400 cm przy kaplicy na Goju w Wiśniczach na terenie gminy Wielowieś;
- głaz narzutowy o obwodzie 490 cm, obok przystanku PKS w Zacharzewicach, na terenie gminy Wielowieś.

Tabela 22. Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r.).

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie		Gatunek	
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
RDOŚ KATOWICE						
1	Uchwała Nr XVII/111/04 Rady gminy Wielowieś z dnia 15 lipca 2004 r. W sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomniki przyrody pojedynczych tworów przyrody ożywionej na terenie Gminy Wielowieś	127	Wielowieś, Nr działki ewid.: 54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	320	-
2		128	Wielowieś, Nr działki ewid.: 54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	250	-
3		129	Wielowieś, Nr działki ewid.: 54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	340	-
4		130	Wielowieś, Nr działki ewid.: 54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	320	-
5	Decyzja Nr RL-VII-7140/42/81 z dnia 09 grudnia 1981 r. Wojewody Katowickiego.	572	Toszek, Nr działki ewid.: 173/14	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	370	35
6	Decyzja Nr RL-VII-7140/32/81 z dnia 09 grudnia 1981 r. Wojewody Katowickiego.	570	Toszek Nr działki ewid.: 250/19	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	410	38
7	Decyzja Nr RL-VII-7140/5/81 z dnia 17 września 1981 r. Wojewody Katowickiego. Rozporządzenie Nr 34/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 2 lipca 2004 r. W sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody (Dz.Urz. Woj. Śl. z dnia 13 lipca 2004 r. Nr 58 poz. 1854	566	Toszek Wilkowiczki Nr działki ewid.: 3	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	397	22
8	Rozporządzenie nr 36/04 Wojewody Śląskiego z dnia 2 lipca 2004 r w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 13.07.2004 r. Nr 58, poz. 1856)	535	Rudziniec Nr działki ewid.: 150/41, 1/2	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> -2 szt	-	-
9	Rozporządzenie nr 33/04 Wojewody Śląskiego z dnia 2 lipca 2004 r w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 08.07.2004 r. Nr 56, poz. 1750)	536	Rudziniec Nr działki ewid.: 377/43	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	-	-
10	Rozporządzenie nr 26/04 Wojewody Śląskiego w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz.Urz. z 2004 nr 55, poz. 1716)	537	Rudziniec Bycina Nr działki ewid.: 27	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	-	-

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie	Gatunek		
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
11	Rozporządzenie nr 25/04 Wojewody Śląskiego w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 05.07.2004 r. Nr 55, poz. 1715)	538	Rudziniec Taciszów Nr działki ewid.: 579/55	Klon polny <i>Acer campestre</i>	-	-
12	Rozporządzenie nr 50/04 Wojewody Śląskiego z dnia 3 sierpnia 2004 r w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. z 2004 r. nr 76, poz. 2248)	539	Rudziniec Nr działki ewid.: 495/55	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> – 3 szt.	-	-
13	Decyzja nr RL-VII-7140/1/81 Wojewody Katowickiego z dnia 17. 09. 1981 r. o uznaniu za pomnik przyrody Rozporządzenie nr 51/05 Wojewody Śląskiego z dnia 8 listopada 2005 r w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 17.11.2005 r. Nr 135, poz. 3361)	541	Rudziniec Widów-Chechło Nr działki ewid.: 17/3	Brzoza czarna <i>Betula obscura</i> - 20 szt.	-	-
14	Decyzja Nr RL-VII-7140/37/81 z dnia 17 września 1981 r. Wojewody Katowickiego. Rozporządzenie Nr 35/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 2 lipca 2004 r. W sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody (Dz.Urz. Woj. Śl. z dnia 13 lipca 2004 r. Nr 58 poz. 1855	568	Toszek Wilkowiczki Nr działki ewid.: 99	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	376	26
15	Decyzja nr RL-VII-7140/4/81 Wojewody Katowickiego z dnia 17.09.1981 r. o uznaniu za pomnik przyrody	754	Sośnicowice Nr działki ewid.: 654/3	Grupa drzew dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> 4 szt.	-	-
16	Uchwała Nr XXXIII/762/01 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 29.11.2001 r.	123	Miasto Gliwice Stare Miasto Nr działki ewid.: 627	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	347	29
17		124	Centrum Nr działki ewid.: 87	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	428	28
18		125	Miasto Gliwice Stare Miasto Nr działki ewid.: 245	Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	229	19
19		126	Miasto Gliwice Stare Miasto Nr działki ewid.: 245	Buk pospolity <i>Fagus sylvatica f. purpurea</i> - wiek ok. 200 lat	443	23

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie	Gatunek		
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
20	Rozporządzenie nr 42/2005 Wojewody Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2005 r. W sprawie ustanowienia pomnika przyrody - alei jednogatunkowej 15 szt. klonów srebrzystych na terenie Gliwic	120	Miasto Gliwice Stare Miasto Nr działki ewid.: 1557	Klon srebrzysty <i>Acer saccharinum</i> - 15 sztuk	-	-
21	Rozporządzenie nr 40/2005 Wojewody Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2005 r. W sprawie ustanowienia pomnika przyrody - głazu narzutowego zlokalizowanego w miejscowości Gliwice	118	Miasto Gliwice Łabędzkie Pola Nr działki ewid.: 59	Głaz narzutowy	340	1,5

Fotografia. 6. Szpaler dębów w formie pomnika przyrody na skraju wydzielenia leśnego 191j (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

IV.5.2. PROPONOWANE POMNIKI PRZYRODY

Proponowany powierzchniowy pomnik przyrody – las położony na zachód od miejscowości Zacharzowice zlokalizowany w leśnictwie Ciochowice, ciągnący się na północny wschód od polnej drogi Zacharzowice-Wilkowiczki. Propozycja obejmuje

zachowany na niewielkiej powierzchni ponad 100-letni drzewostan dębowy i figuruje w dokumentacji będącej w dyspozycji gminy Wielowieś (źródło: Aktualizacja POŚ Wielowieś, 2009). Należy jednak zauważyć, że powyższa propozycja dotyczy obiektu, który nie mieści się w zakresie wskazanym w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) dla pomnika przyrody:

„Art. 40. 1. Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.”

W pozostałych, aktualnych materiałach z gmin zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec wskazuje się na obecność kilku egzemplarzy drzew o parametrach drzew pomnikowych. Ich wykaz prezentuje poniższa tabela.

Tabela 23. Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych ujętych w programach ochrony środowiska gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Położenie		Uwagi
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina	
1	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Tworóg Mały, przy kapliczce ośmiobocznej)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.
2	Grupa drzew: lipy drobnolistne <i>Tilia cordata</i> i dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Rachowice)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.
3	Aleja kasztanowców zwyczajnych <i>Aesculus hippocastanum</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Sośnicowice, ul. Kasztanowa)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.
4	Aleja kasztanowców zwyczajnych <i>Aesculus hippocastanum</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Sośnicowice, ul. Zielona)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.
5	Grupa drzew: buki zwyczajne <i>Fagus sylvatica</i> , dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Kozłów, na zboczach doliny Kozłówki)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy: Sośnicowice, 2014.
6	Aleja: dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Kozłów)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.
7	Aleja kasztanowców zwyczajnych <i>Aesculus hippocastanum</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Sośnicowice (Łany Wielkie, ul. Wesola)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Sośnicowice, 2014.

Lp.	Gatunek	Położenie		Uwagi
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina	
8	Olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Wielowieś (okolice stawu „Hubertus”)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: 340 cm
9	Olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Wielowieś (okolice stawu „Hubertus”)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: 252 cm
10	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Prawdopodobnie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa – brak dokładnych informacji o lokalizacji drzewa	Wielowieś (teren rezerwatu „Hubert”)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: 335 cm Brak podstaw do powołania pomnika na terenie rezerwatu
11	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Prawdopodobnie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa – brak dokładnych informacji o lokalizacji drzewa	Wielowieś (teren rezerwatu „Hubert”)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: 455 cm Brak podstaw do powołania pomnika na terenie rezerwatu
12	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Wielowieś (Przy drodze do rezerwatu „Hubert”)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Dwa egzemplarze o obwodach: 430 cm i 450 cm.
13	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Wielowieś (na cmentarzu żydowskim w Wielowisi)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: 400 cm
14	Szpaler 14 lip drobnolistnych <i>Tilia cordata</i>	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	Wielowieś (Wiśnicze obok kaplicy na Goju)	Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Wielowieś, 2009. Obwód: do 300 cm

Z kolei na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zachowało się znacznie więcej drzew zasługujących na wyróżnienie z uwagi na osiągnięte parametry wzrostu i wieku, co kwalifikuje je do egzemplarzy zasługujących na objęcie ochroną prawną.

Tabela 24. Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Położenie		Opis obiektu			Uwagi
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina	Wiek	Obwód (cm)	Wys. (m)	
1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Świbie 49i, j	Wielowieś	160	90-460	19-24	Aleja 47 szt. wzdłuż drogi „Porębskiej” na trasie szlaku turystycznego
2	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Centawa 10m	Wielowieś	210	385	28	Otulina rezerwatu „Hubert”

Lp.	Gatunek	Położenie		Opis obiektu			Uwagi
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina	Wiek	Obwód (cm)	Wys. (m)	
3	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Centawa 25f	Wielowieś	210	385	29	Rezerwat „Hubert”
4	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Centawa 26i	Wielowieś	210	370	27	Otulina rezerwatu „Hubert”
5	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Centawa 26i	Wielowieś	210	320	25	Otulina rezerwatu „Hubert”
6	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Centawa 26f	Wielowieś	210	320	28	Otulina rezerwatu „Hubert”
7	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Płużnica 124c	Strzelce Opolskie	160	325	30	W sąsiedztwie rezerwatu „Płużnica”
8	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Płużnica 126f	Strzelce Opolskie	210	430	30	-
9	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Paczyna 258h	Rudziniec	260	481	32	-
10	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Nogowczyce 339d	Ujazd Śląski	210	320	30	-
11	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Nogowczyce 339d	Ujazd Śląski	210	380	29	-
12	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Łaskarzędzka 362m	Rudziniec	-	-	-	-
13	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Paczyna 377o	Rudziniec	260	400	28	-
14	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	Paczyna 396c	Rudziniec	160	330	23	-
15	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Paczyna 428d	Rudziniec	260	411	21	-
16	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Nogowczyce	Rudziniec (obr. ewid. Chechło)	-	286	-	-
17	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Nogowczyce	Rudziniec (obr. ewid. Chechło)	-	-	-	-

IV.6. STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Zgodnie z art. 41 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) stanowiskami dokumentacyjnymi są „niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym

i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych, a także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt”. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec nie ustanowiono dotychczas tej formy ochrony przyrody.

IV.6.1. PROPONOWANE STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Strzelce Opolskie–Dziewkowice” zlokalizowane poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa, około 200 m na północ od terenów zabudowanych wsi Dziewkowice. Proponowany obiekt stanowi wschodnia ściana dużego kamieniołomu przemysłowej eksploatacji surowców węglanowych, zlokalizowana w starej, od dawna nieeksploatowanej części wyrobiska. Występujące tu odsłonięcia są dosyć dobrze zachowane, w niewielkim stopniu zarośnięte, w spągu pokryte rumoszem. Ich wysokość wynosi ok. 12 m, długość ok. 250 m (*źródło*: Aktualizacja POŚ Strzelce Opolskie, 2010).

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Błotnica Strzelecka” zlokalizowane poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa, przy drodze z Toszka do Strzelce Opolskich, w odległości ok. 100 m na północny wschód od ostatnich zabudowań wsi Toszek. Proponowany obiekt stanowi stary kamieniołom z odsłonięciami o długości ok. 30 m i wysokości ok. 10 m (*źródło*: Aktualizacja POŚ Strzelce Opolskie, 2010).

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Źródła w Błotnicy Strzeleckiej”. Obiekt stanowi niecka źródłiskowa o wymiarach 40 x 25 m, zlokalizowana ok. 1 km na północ od terenów zabudowanych wsi Błotnica Strzelecka, w lesie przy mniej uczęszczanej drodze łączącej Błotnicę Strzelecką i Centawę, w sąsiedztwie oddziału 172. Jest to średnio zarośnięty roślinnością obszar występowania wielu źródeł skoncentrowanych w dwu poziomach hipsometrycznych. Niecka źródłiskowa stanowiąca najważniejszy obszar źródeł dla rzeki Jemielnica zlokalizowana jest na rozległym obszarze zrównania z wychodniami skał węglanowych o rzeźbie współczesnej równinnej i równinnej falistej. Dominującymi powierzchniowymi utworami geologicznymi są aluwia, z płytko zalegającymi skałami węglanowymi środkowego triasu i zalegającymi na powierzchni ich zwietrzelinami (*źródło*: Inwentaryzacja gminy Strzelce Opolskie, 2007).

IV.7. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytek ekologiczny to indywidualna forma ochrony przyrody wprowadzona do polskich przepisów prawnych przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651). Użytkami ekologicznymi w rozumieniu tej ustawy są

„zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania” (art. 42 uoop). Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i uwidacznia w ewidencji gruntów. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec nie ma żadnego obiektu podlegającego tej formie ochrony.

IV.7.1. PROPONOWANE UŻYTKI EKOLOGICZNE

Proponowany użytek ekologiczny „Babica” znajduje się około 1,5 km na południowy zachód od Gajdowego, przy granicy gminy, na skraju kompleksu leśnego, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa, w sąsiedztwie oddziałów 156 oraz 157. Do ochrony proponuje się tu najbardziej na północ wysunięty fragment wyraźnie zaznaczającego się wzniesienia ograniczonego warstwicą 240 m. Na obszarze tym znajduje się m.in. nieczynny kamieniołom wapienia z dobrze zachowanymi odsłonięciami warstw gorazdeckich, charakteryzujących się detrytycznością i porowatością. Wystąpienie rozciąga się na długości około 20 m, przy średniej wysokości około 2 m. Na stosunkowo dużych powierzchniach występują tu murawy kserotermiczne z klasy *Festuco-Brometea* należące zazwyczaj do zespołu z dominacją kostrzewy bruzdkowanej i strzęplicy nadobnej *Koelerio-Fesucetum rupicolae* oraz zbiorowiska zaroślowe, najczęściej zarośla ligustru i tarniny *Ligustro-Prunetum*. Stwierdzono tu także występowanie licznych gatunków chronionych i rzadkich, m.in. centurii pospolitej *Centaureum erythraea*, dziewięciszła bezłodygowego *Carlina acaulis*, pierwiosnka lekarskiego *Primula veris*, pszeńca różowego *Melampyrum arvense*, dąbrówki kosmatej *Ajuga genevensis* oraz znanego z nielicznych stanowisk w całym kraju groszku szerokolistnego *Lathyrus latifolius* (źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Jemielnica, 2008).

Proponowany użytek ekologiczny „Źródła” położony jest na terenie leśnictwa Centawa i obejmuje wydzielenia leśne: 164 a-I, n, t, w, x o łącznej powierzchni ok. 13 ha. Wskazany teren cechuje duży udział siedlisk podmokłych z cennymi źródłiskami po obu stronach potoku Jemielniczanka. Na części proponowanego użytku występuje bagno o charakterze torfowisk niskich. Pozostała powierzchnia pokryta jest drzewostanem olchowym w wieku 45-100 lat o zwarciu umiarkowanym i przerywanym, miejscami pełnym, rosnącym na madach i glebach mułowo-glejowych (źródło: POŚ Jemielnica, 2005).

Proponowany użytek ekologiczny „Staw Hubertus” zlokalizowany poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa, w bezpośrednim sąsiedztwie oddziału leśnego 10 (leśnictwo

Centawa). Obejmuje on staw hodowlany „Hubertus” zwany też „Połomia” wraz z przylegającym do niego od strony północno-zachodniej parkiem. Powierzchnia łączna proponowanego użytku wynosi ok. 81 ha, w tym powierzchnia zbiornika wodnego to blisko 70 ha. Teren zaproponowany do objęcia ochroną prawną w celu ochrony cennych ekosystemów wodnych i terenów podmokłych. Stwierdzono tu stanowiska cennych gatunków roślin i zwierząt m. in.: grzybień białe *Nymphaea alba*, ropucha szara *Bufo bufo*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba trawna *Rana temporaria*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* oraz traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. Obszar użytku jest także miejscem występowania dużej populacji zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix* (źródło: Aktualizacja POŚ Wielowieś, 2009).

Fotografia. 7. Staw Hubertus (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Projektowany użytek ekologiczny „Gajowice – nieczynne kamieniołomy” obejmuje obiekty poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa. Proponowany do ochrony obszar obejmuje kilka nieczynnych wapienników z interesującą roślinnością murawową i fauną charakterystyczną dla terenów otwartych o dużym nasłonecznieniu. Występuje tu różnorodna grupa owadów reprezentowana przez licznych przedstawicieli pluskwiaków, błonkówek, motyli i chrząszczy. Herpetofauna reprezentowana jest przez ropuchę zieloną *Pseudepidalea viridis* i jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis*. Rumowisko w pobliżu zakrzewień jest miejscem występowania łasicy *Mustela nivalis* (źródło: Aktualizacja POŚ Wielowieś, 2009).

Proponowany użytek ekologiczny „Murawy koło Dziewkowic” obejmuje powierzchnie nieleśne na północny wschód od Dziewkowic, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa w sąsiedztwie oddziałów leśnych 188 oraz 189 leśnictwa Centawa. Jest to

niewielka przestrzeń obejmująca bardzo cenne pod względem geobotanicznym i faunistycznym murawy kserotermiczne, porośnięte chronionym zespołem z dominacją kostrzewy bruzdkowanej *Festuca rupicola* i strzępicy nadobnej *Koeleria macrantha* oraz zaroślami tarniny i głogów, w której występują rzadkie i ginące gatunki roślin, m.in. pajęcznica gałęzista *Anthericum ramosum*, dziewięcśił bezłodygowy *Carlina acaulis*. Murawy te należą do jednych z najciekawszych faunistycznie obiektów w gminie. Znajduje się tu stanowisko jarzębatki *Sylvia nisoria*, której zagęszczenie terytorialnych samców należy do wyjątkowo wysokich w skali całego województwa. Obiekt ten jest jedną z najważniejszych ostoi gąsiora *Lanius collurio* w gminie (źródło: Inwentaryzacja gminy Strzelce Opolskie, 2007).

IV.8. ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) na ochronę w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego zasługują fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego wyróżniające się walorami widokowymi lub estetycznymi (art. 43 uop). W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec brak jest obecnie istniejących zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. W dokumentach planistycznych gminy Rudziniec proponuje się powołanie tej formy ochrony przyrody dla dwóch obszarów.

IV.8.1. PROPONOWANE ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Proponowany zespół przyrodniczo krajobrazowy „Lasy Rudzinieckie” oraz „Lasy Chechło-Widów-Niekarmia” położone w gminie Rudziniec i obejmujące roślinność leśną oraz tereny bezpośrednio przylegające (źródło: POŚ Rudziniec, 2004). W materiale źródłowym na temat proponowanej formy ochrony brak jest szczegółowych informacji na temat dokładnej lokalizacji proponowanych zespołów oraz ich zasięgów.

IV.9. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

Na podstawie danych pochodzących z inwentaryzacji florystycznych terenu gmin leżących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa stwierdzono występowanie 6 gatunków objętych ochroną ścisłą, 21 gatunków objętych ochroną częściową oraz 18 gatunków niechronionych, ale zagrożonych w skali regionu bądź kraju. Duże zróżnicowanie morfologiczne i edaficzne terenu nadleśnictwa wpłynęło na to, iż występująca tu roślinność jest bogata i bardzo urozmaicona. Zwarte kompleksy leśne, łąki o różnym stopniu uwilgotnienia, suche pagórki oraz wiele niewielkich zbiorników wodnych i bagnisk sprzyja występowaniu wielu rzadkich i chronionych w skali kraju gatunków roślin. W poniższym zestawieniu pominięto szereg pospolitych gatunków mchów, które występują powszechnie

na powierzchniach leśnych. Są to m.in.: mniej liczne, związane z terenami podmokłymi o charakterze torfowiskowym - płonnik pospolity *Polytrichum commune*, płonnik strojny *Polytrichum strictum* oraz gatunki z rodzaju torfowiec *Sphagnum* (wszystkie objęte ochroną częściową) oraz pospolite mchy związane z siedliskami borowymi, np.: rókietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, widłoząb kędzierzawy *Dicranum polysetum*, widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium* (wszystkie objęte ochroną częściową).

Uwaga! W danych na temat występowania roślin naczyniowych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec podaje się informację na temat łanowego występowania gatunku ciemiężycy białej *Veratrum album* w wydzieleniach 396 k, 397 m. Jest to rzadki gatunek subalpejski, którego większość stanowisk skupia się w Bieszczadach, a nieliczne znajdują się na Lubelszczyźnie. Jej pojawienie się na terenie południowej Polski w województwie śląskim jest mało prawdopodobne. W związku z powyższym zasadne jest uznanie występującej na terenie rezerwatu ciemiężycy za ciemiężycę zieloną *Veratrum lobelianum* – gatunku o znacznie szerszej skali ekologicznej i zasięgu występowania.

Tabela 25. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
1	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	NT	Gatunek charakterystyczny dla borów bagiennych, częsty również na torfowiskach. Odnnotowany w wydzieleniach: 14 d; 30 b,f; 34 j,m; 35 f; 49 i-j; 119 m; 133 c.
2	Butławnik wielkokwiatowy <i>Cephalanthera damasonium</i>	Ochrona ścisła	-	V	CR	VU	Gatunek widnych, żyznych lasów liściastych. Odnnotowany w wydzieleniach: 91 g.
3	Centuria pospolita <i>Centaurium erythraea</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	-	Gatunek łąk, pastwisk, ugorów i muraw. Rośnie w zaroślach, na murawach kserotermicznych, na terenie nieczynnych kamieniołomów wapienia na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Odnnotowany w wydzieleniach: 267 h i 298 a.
4	Ciemieżyca zielona <i>Veratrum lobelianum</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	NT	Rośnie w wilgotnych lasach, nad potokami i w zaroślach. Odnnotowany w wydzieleniach: 502 c, 503 a, 243 c; 244 h; 356 f; 358 k; 359 f; 396 k; 397 m; 512 h; 791 b.
5	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	Ochrona częściowa	VU	-	(DD)	VU	Jest obecnie gatunkiem rzadkim i w warunkach naturalnych w większej liczbie osobników występuje prawie wyłącznie w rezerwach przyrody. Rośnie najczęściej na podłożu zasobnym w węglan wapnia, na glebach żyznych oraz wilgotnych. Gatunek cieniolutny. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
6	Czerniec gronkowy <i>Actaea spicata</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	LC	Występuje w lasach liściastych. Istotny gatunek diagnostyczny dla żyznych buczyn. Odnotowany w okolicy Szczepanka w gminie Strzelce Opolskie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
7	Dąbrówka kosmata <i>Ajuga genevensis</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Rośnie w świetlistych lasach i zaroślach, suchych murawach. Rośnie na murawach kserotermicznych i na terenie nieczynnych kamieniołomów wapienia na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Dziewięcśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC	LC	Występuje na suchych murawach i obrzeżach lasów, rośnie w miejscach nasłonecznionych. Odnotowany na murawach kserotermicznych, na terenie nieczynnych kamieniołomów wapienia, w ciepłolubnych zaroślach na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Zinventaryzowany również w gminie Strzelce Opolskie w ciepłolubnych zaroślach i murawach na obrzeżach kamieniołomów w Szczepanku i na murawach kserotermicznych na północny wschód od Dziewkowic oraz w okolicy Płużnicy. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
9	Goryczka krzyżowa <i>Gentiana cruciata</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	-	CR	VU	Rośnie na suchych łąkach, murawach i pastwiskach, na brzegach lasów i przydrożach. Odnotowany na terenie gminy Zbrosławice. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
10	Goryczka wąskolistna <i>Gentiana pneumonanthe</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	V	VU	VU	Rośnie na torfowiskach, wilgotnych łąkach i w rzadkich zaroślach. Podawana w inwentaryzacji gm. Strzelce Opolskie (2014) w okolicy wsi Szczepanek na wilgotnej łące przy brzegu stawu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
11	Groszek szerokolistny <i>Lathyrus latifolius</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	EN	-	-	-	Gatunek związany z murawami kserotermicznymi występuje też w uprawach i miejscach ruderalnych. Stwierdzona na murawie kserotermicznej w nieczynnym kamieniołomie wapienia na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
12	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	NT	Występuje w starorzeczach, stawach, w wodach wolno płynących kanałów i zakolach rzek. Gatunek odnotowany w stawie „Hubertus”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
13	Kostrzewa bruzdkowana <i>Festuca rupicola</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	DD	Gatunek związany z murawami kserotermicznymi. Odnotowany na terenach nieleśnych na północny wschód od Dziewkowic, w gminie Strzelce Opolskie, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
14	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	-	Rośnie w żyznych lasach liściastych, także na ich obrzeżach i na śródleśnych przydrożach, w lasach na siedliskach kwaśnych i ubogich, w zaroślach, na łąkach i wydmach. Notowany także na stanowiskach silnie przekształconych antropogenicznie. Odnotowany na terenie gminy Zbrosławice i Bierawa. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
15	Kukułka szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	LC	Rośnie na wilgotnych glebach torfowych, głównie na wilgotnych łąkach. Odnotowany na terenie gminy Zbrosławice, Sośnicowice, Strzelce Opolskie i Bierawa. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
16	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	NT	Spotykana w rzadkich, widnych lasach, zaroślach zrębach, rzadziej wśród ziółorośli. Odnotowana na terenie gminy Zbrosławice i Strzelce Opolskie. Odnotowany w wydzieleniach: 91 a; 121 b; 158 b; 188 g.
17	Listera jajowata <i>Listera ovata</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	LC	Gatunek wilgotnych lasów i zarośli. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
18	Miodownik melisowaty (M. wielkokwiatowy) <i>Melittis melissophyllum</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	VU	Rośnie w widnych lasach liściastych, zaroślach. Odnotowany w wydzieleniach: 91 g; 158 b; 187 f; 188 g.
19	Orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU (VU)	NT	Rośnie w widnych lasach liściastych i niezbyt wilgotnych zaroślach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
20	Ośmiąt mniejszy <i>Cerinth minor</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	LC	Rośnie na przydrożach, w suchych potokach. Odnotowany na nieużytkach w sąsiedztwie nieczynnych kamieniołomów na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
21	Paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	LC	Występuje w świetlistych lasach, w skalnych szczelinach, na zboczach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
22	Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	LC	Rośnie w lasach liściastych, w miejscach cienistych i wilgotnych zwłaszcza nad potokami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
23	Perłówka jednokwiatowa <i>Melica uniflora</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	VU	Rośnie w lasach liściastych, najczęściej bukowych, rzadsza na obrzeżach zarośli i w zbiorowiskach okrajkowych. Podawana z zasięgu granic rezerwatu przyrody „Las Dąbrowa”.
24	Pierwiosnek lekarski <i>Primula veris</i>	Niechroniony	EN	-	(NT)	LC	Rośnie w świetlistych lasach (szczególnie w nadrzecznych łągach), na pastwiskach i w zaroślach. Odnotowany w wydzieleniach: 135 h.
25	Pierwiosnek wyniosły <i>Primula elatior</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	-	Występuje w kompleksach świeżych i wilgotnych lasów. Podawany z zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert” i jego otuliny.
26	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	DD	Występuje w wilgotnych lasach liściastych i zaroślach. Odnotowany w wydzieleniach: 502 b, 503 a.
27	Pokrzyk wilcza jagoda <i>Atropa belladonna</i>	Ochrona częściowa	-	-	(EN)	VU	Rośnie na zrębach i wiatrolomach, w lasach i zaroślach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
28	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Występuje w lasach mieszanych i liściastych. Odnotowany w wydzieleniach: 503 a, 61A a-b; 91 a; 189 d.
29	Pszeniec różowy <i>Melampyrum arvense</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	NT	Półpasożyt. Preferuje suche łąki, zarośla, pola. Na terenie nadleśnictwa rośnie na murawach kserotermicznych, na terenie nieczynnych kamieniołomów wapienia na południowy zachód od Gajdowych w gminie Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
30	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła	-	V	LC (LC)	VU	Gatunek występujący przeważnie na torfowiskach wysokich i przejściowych. Odnotowany w wydzieleniach: 117 h; 119 m; 133 b-c.
31	Rukiew wodna <i>Nasturtium officinale</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	EN	Rośnie na brzegach płynących wód, w starorzeczach, rowach, źródłiskach, w miejscach okresowo zalewanych lub mokrych. Odnotowana w rzece Chrząstawa (Jemielnica) i w stawie hodowlanym w Jemielnicy. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
32	Rzęśl hakowata <i>Callitriche hamulata</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	DD	Roślina wodna, rosnąca w wodach stojących lub wolno płynących. Odnotowana w rzece Chrząstawa (Jemielnica). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
33	Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 1866)	-	-	-	VU	Występuje w rozproszaniu w wilgotnych lasach łągowych i łąkach. Odnotowany w wydzieleniach: 144 a; 153 i,n.
34	Tojeść bukietowa <i>Lysimachia thyrsoiflora</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Rośnie na bagnach, moczarach oraz brzegach wód płynących i stojących, szczególnie na torfowiskach przejściowych. Odnotowana na torfowisku w sąsiedztwie stawów hodowlanych w Jemielnicy oraz nad brzegiem stawu w Centawie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
35	Turzyca ciborowata <i>Carex bohemica</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	VU	Rośnie na wysychających brzegach wód i w miejscach podmokłych. Odnotowana w spuszczonej stawie hodowlanym w Centawie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
36	Wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	LC	Rośnie w wilgotnych lasach i zaroślach. Gatunek podawany dla rezerwatu przyrody „Las Dąbrowa” i „Hubert”. Odnotowany w wydzieleniach: 502 c, 23 n; 42 r; 60 a; 60A a; 243 d; 244 c-d,h; 269 a-b,f; 324 c; 332 a-b; 335 a; 342 j; 345 b, d, t; 353 d; 354 c; 356 d; 358 i; 359 a, f; 362 n; 367 f, i, k; 397 m; 398 c; 412 g; 512 h; 546 m; 573 h; 579 c, j; 586 g; 604 d; 685 a-b; 710 d; 781 d; 807 m; 815 d
37	Wełnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	VU	Występuje na bagnach, w borach bagiennych, na torfowiskach wysokich, rzadziej przejściowych. Odnotowany w wydzieleniach: 117 h; 119 m; 133 b-c.
38	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 5105)	-	-	(NT)	LC	Porasta torfowiska, wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane. Odnotowany w wydzieleniach: 32 l; 48 i-k; 49 i-j; 50 b,j; 317 g.
39	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 5104)	-	-	(NT)	LC	Rośnie w wilgotnych lasach, w miejscach porośniętych mchami. Czasami tworzy łany na obrzeżach torfowisk, zwłaszcza w sąsiedztwie bagna zwyczajnego. Odnotowany w wydzieleniach: 140 c.
40	Wilżyna ciernista <i>Ononis spinosa</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	NT	Przydroża, suche łąki. Odnotowana w zaroślach i nieużytkach w okolicach Dziekwowic i na wapiennym wzgórzu w okolicy wsi Płużnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
41	Włosienicznik rzeczny <i>Batrachium fluitans</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	EN	Występuje w szybko płynących wodach rzek i strumieni. Gatunek stwierdzony w rzece Chrząstawa (Jemielnica). Niezinwentaryzowany na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Śląsk	Uwagi dotyczące występowania / Adres leśny
42	Włosienicznik tarczowaty <i>Batrachium peltatum</i>	Niechroniony	-	-	-	DD	Rośnie w płytkich wodach wolno płynących i stojących, stawach, kanałach i rowach. Gatunek stwierdzony w rzece Chrząstawa (Jemielnica). Niezinwentaryzowany na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
43	Zachyłnik błotny <i>Thelypteris palustris</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Bagna, bagniste łąki i olszyny. Odnotowana w lasach olsowych i łągowych w dolinie rzeki Chrząstawa (Jemielnica) i okolicy wsi Centawa. Niezinwentaryzowany na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
44	Zachyłka oszczepowata <i>Phegopteris connectilis</i>	Niechroniony	-	-	-	-	Występuje w cienistych, świeżych lub wilgotnych lasach. Odnnotowany w wydzieleniach: 701 h.
45	Żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Występuje na torfowiskach wysokich i przejściowych oraz w borach bagiennych. Odnnotowany w wydzieleniach: 117 h; 119 m; 133 b-c.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409). DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Kategoria zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (Kaźmierczakowa i in. 2014): EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006): V – gatunki narażone, Kategorie zagrożenia wg Czerwonej Księgi Roślin Województwa Opolskiego (2002): CR – gatunki krytycznie zagrożone, VU – gatunki narażone, LC – gatunki niższego ryzyka. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Opolskiego (2004): EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki niższego ryzyka, DD – gatunki o danych niedostatecznych; Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Śląskiego (Red. Urbisz, Parusel 2012): EN – gatunki zagrożone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, VU – gatunki narażone, LC – gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o danych niedostatecznych.

IV.10. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

Informacje na temat występowania cennych gatunków grzybów na terenie Nadleśnictwa Rudziniec są ubogie. Prowadzona na terenie Opolszczyzny inwentaryzacja grzybów wielkoowocnikowych Kozaka i Mleccki (2009) nie wykazała w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa żadnych stanowisk cennych gatunków. Z innych źródeł informacji wynika, że na tym terenie odnotowano jedynie występowanie 4 cennych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i prawdopodobnie 1 gatunku grzyba zlichenizowanego (porosty) z rodzaju brodaczką *Usnea*.

Tabela 26. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i zlichenizowanych (porostów) stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny /Uwagi dotyczące występowania
Grzyby wielkoowocnikowe					
1	Czarka szkarłatna <i>Sarcoscypha coccinea</i>	Niechroniony	I	I	Rośnie w lasach i zaroślach liściastych, na opadłych gałązkach. Odnotowany w zaroślach w dolinie Chrzastawy (Jemielnicy) na południe od Centawy w gminie Jemielnica oraz na terenie gminy Strzelce Opolskie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Smarz stożkowaty <i>Morchella conica</i>	Ochrona częściowa	R	I	W lasach liściastych i mieszanych, w miejscach prześwietlonych, widnych, na śródleśnych polanach, obrzeżach lasu, a także w starych parkach, ogrodach i zaroślach, przy drogach, składowiskach drewna, wypaleniskach, także w miastach w miejscach wilgotnych, zwykle porośniętych trawą. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
3	Soplówka jodłowa <i>Hericium flagellum</i>	Ochrona częściowa	E	E	Rośnie na drewnie drzew iglastych: jodłowym i świerkowym. Odnnotowany w wydzieleniach: 744 a.
4	Szmaciak gałęzisty <i>Sparassis crispa</i>	Niechroniony	R	Nz	U podstawy drzew iglastych, zazwyczaj sosny, rzadziej świerka. Odnnotowany w okolicach Barutu w gminie Jemielnica. Odnnotowany w wydzieleniach: 716 b-c

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny /Uwagi dotyczące występowania
Porosty					
5	Brodaczka <i>Usnea</i> sp.	Ochrona ścisła lub częściowa*	-	-	Rośnie na korze drzew iglastych i liściastych, rzadziej na drewnie. Pojedyncze plechy odnotowano na korze modrzewia. Odnotowany w wydzieleniach: 754 a.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408). Kategoria zagrożenia dla grzybów wielkoowocnikowych wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające, R – rzadkie, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu. Kategoria zagrożenia wg Waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego (Kozak i Mleczo 2009): E – gatunki wymierające, Nz – gatunki obecnie niezagrożone, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu.

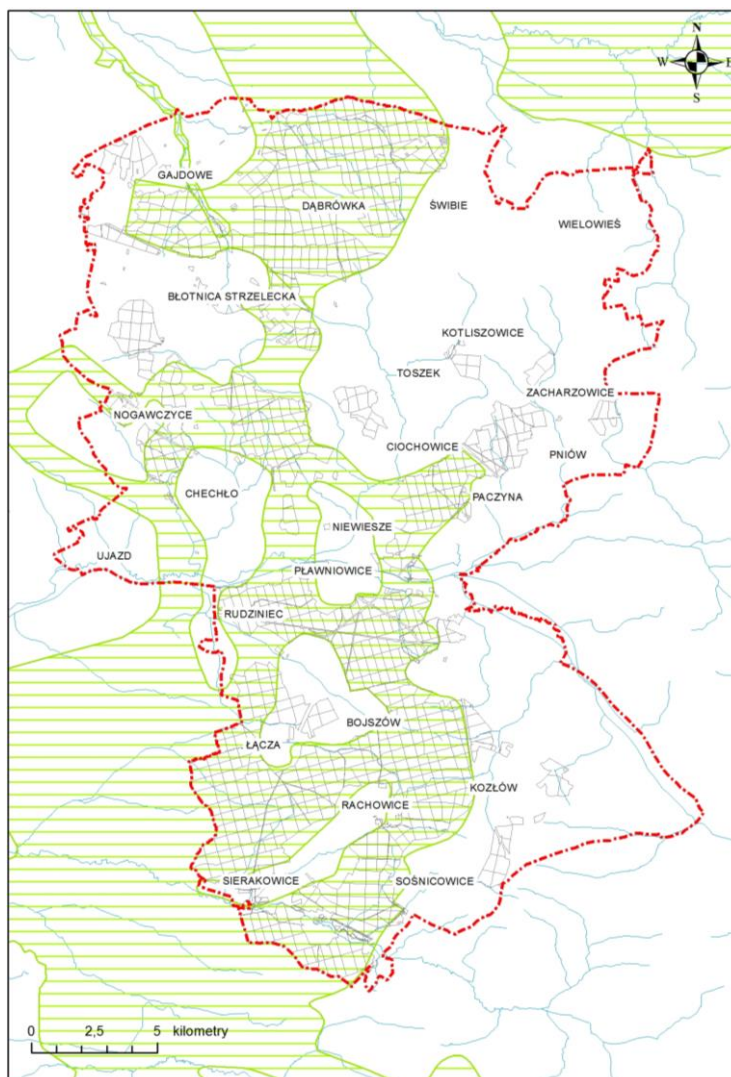
* Status zależy od gatunku. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408) w obrębie rodzaju *Usnea* (brodaczką) 49 gatunków objętych jest ochroną ścisłą, a 2 podlegają ochronie częściowej.

IV.11. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

Listę zwierząt chronionych sporządzono na podstawie dostępnych danych obejmujących:

- wyniki inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zawarte w programach ochrony środowiska gmin, powiatów województw oraz w osobnych opracowaniach tematycznych;
- wyniki inwentaryzacji przyrodniczej gatunków fauny Lasów Państwowych z 2007 roku;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu w zakresie korytarzy ekologicznych, ichtiofauny i pozostałych grup zwierząt;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach w zakresie siedlisk wybranych gatunków ssaków (wydra), stanowisk gatunków owadów, płazów i ssaków.

Rycina. 6. Przebieg istotnych dla migracji fauny korytarzy ekologicznych w zasięgu Nadleśnictwa Rudziniec - korytarza KPd-7B („Rudy Wielkie i Dolina Górnej Wisły”) oraz korytarza w dolinie Chrząstawy (Jemielnicy) (dane RDOŚ w Opolu)

IV.11.1. SSAKI

Tabela 27. Wykaz cennych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Gryzonie Rodentia			
1	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek ziemnowodny ściśle związany z wszelkiego typu ciekami i zbiornikami. Zasadza zarówno duże rzeki i jeziora jak i niewielkie śródleśne potoki i strumienie, stawy czy starorzecza. Preferuje biotopy naturalne z dobrze zachowaną zwartą roślinnością nadbrzeżną zapewniającą odpowiednią bazę pokarmową. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
2	Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Występuje w zaroślach, na skraju lasów, parków oraz na polach i polanach leśnych. Zimą przenosi się do budynków. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
3	Popielica <i>Glis glis</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lasy liściaste i mieszane, parki z rozwiniętym podszytem i dziuplastymi drzewami. Chętnie zajmuje skrzynki dla ptaków. Może też występować w sadach oraz budynkach mieszkalnych, ruinach, domkach letniskowych położonych wśród lasów. Gatunek notowany na terenie gminy Ujazd.
4	Suseł moręgowany <i>Spermophilus citellus</i> kod: 1335	PL – ochrona ścisła PCzL – EX; PCzK – EXP DS – zał. II i IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – VU	Preferuje tereny otwarte, zwłaszcza ugory, pola uprawne, suche i kamieniste łąki, pastwiska, drogi polne, skarpy i nasłonecznione pagórki porośnięte niską roślinnością stepową lub do niej podobną. Gatunek notowany na terenie gminy Ujazd.
5	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek najczęściej spotykany w zieleni komponowanej i ogródkach działkowych. W lasach dość rzadka. Preferuje drzewostany liściaste w starszych klasach wiekowych (powyżej 70 - 80 lat). Gatunek notowany w kompleksie leśnym na wschód od Szczepanka w gminie Strzelce Opolskie oraz na terenie gminy Sońnicowice i Zbrosławice.
Drapieżne Carnivora			
6	Gronostaj <i>Mustela erminea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zamieszkuje skraje lasów, zarośla, również doliny rzeczne i groble stawowe. Preferuje doliny rzeczne. Występuje rzadko, nielicznie w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
7	Kuna leśna <i>Martes martes</i>	PL – gatunek łowny od 1.IX do 31.III DS – zał. V; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Występuje zarówno w lasach liściastych, iglastych jak i mieszanych. Preferuje gęste, dojrzałe drzewostany. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
8	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Spotykana na brzegach lasów, w zaroślach, na miedzach i łąkach. Występuje także w osiedlach ludzkich. Występuje powszechnie w krajobrazie rolniczym. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
9	Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355	PL – ochrona częściowa DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Zamieszkuje zadrzewione i zakrzewione brzegi stawów i rzek. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa gatunek podawany dla doliny rz. Kłodnica, rz. Chrząstawa i potoku Świńska Woda. Gatunek odnotowany został w otulinie rezerwatu „Hubert” - w wydzieleniu 10 m (brzeg cieku) oraz w wydzieleniach 154 b-c; 350 d.
Owadożerne Insectivora			
10	Jeż wschodni <i>Erinaceus concolor</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Spotykany w różnych biotopach, w pobliżu siedzib ludzkich, ogrodach, sadach, parkach, brzegach lasów z gęstym podszytem, na groblach stawów.
11	Kret europejski <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa, osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zamieszkuje ogrody, sady, łąki, pola, skraje lasów liściastych, groble. Gatunek notowany w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
12	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zamieszkuje obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywopłoty, ogródki działkowe. Zimą można ją spotkać także w obrębie zabudowań. Gatunek pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
13	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zasiedla obficie porośnięte brzegi stawów i strumieni. Mniej liczna w lasach, zwłaszcza liściastych oraz przy brzegach leśnych cieków pozbawionych roślinności. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
14	Rzęsorek mniejszy <i>Neomys anomalus</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – LC; PCzK - LC KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Siedliska eutroficzne, zwłaszcza zatorfione i bagienne, w pobliżu cieków wodnych, strumieni i rzek. Gatunek notowany w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348). PCzL / PCzK – Polska czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kregowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EX - gatunki całkowicie wymarłe, EXP - gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC – gatunki niższego ryzyka, najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2014.3. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.2. PTAKI

Obszar Nadleśnictwa Rudziniec cechuje duże zróżnicowanie siedlisk cennych gatunków ptaków, z których duża część to gatunki obserwowane w okresie przelotów. Informacje o gatunkach zebrane w poniższej tabeli pochodzą z dostępnych danych na temat zróżnicowania ornitofauny w obrębie charakteryzowanego obszaru.

Tabela 28. Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Ptaki terenów otwartych i osiedli ludzkich, śródpolnych zadrzewień i strefy ekotonu			
1	Bażant <i>Phasianus colchicus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Agrocenozy z zakrzewionymi miedzami i zadrzewieniami śródpolnymi, obrzeża miast, np. ugory, ogrody działkowe. Pospolity. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Białorzotka <i>Oenanthe oenanthe</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Tereny ruderalne (miejsca budów, składowiska materiałów i surowców budowlanych, piaszki i żwirownie) oraz większe zręby zupełne i wczesne uprawy leśne (1-szy rok). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
3	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> A084	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Otwarte przestrzenie, łąki, bagna, ugory w dolinach rzecznych, kompleksy roślinności szuwarowej z wysokimi turzycami i torfowiska z miejscami porastającą brzozą niską, wierzbą rokitą. Gnieździ się na polach uprawnych, w zbożu lub rzepaku. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
4	Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i> A082	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Występuje na rozległych, otwartych terenach, zwłaszcza na podmokłych obszarach w dolinach rzek. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A031	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
6	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
7	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe tereny o niskiej runi, zwłaszcza kośne łąki i pastwiska oraz pola uprawne o wilgotnej glebie, też śródpolne zastoiska wody. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Czeczotka <i>Carduelis flammea</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LC KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Na przelotach wśród drzew, krzewów, pól, na miedzach i ugorach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
9	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleń wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
10	Derkacz <i>Crex crex</i> A122	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Trwale użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
11	Drzemlik <i>Falco columbarius</i> A098	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Zamieszkuje tereny otwarte, porośnięte niewysoką roślinnością. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
12	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejony z wypasem bydła. Nieodczowna obecność starszych dziuplastych drzew w urozmaiconym krajobrazie np. głowiaste wierzby wśród łąk i pastwisk. Gatunek odnotowany w zasięgu gminy Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
13	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
14	Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Zasiedla głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
15	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Gatunek rzadki o rozproszonych stanowiskach. Kępy drzew i krzewów, głównie w sąsiedztwie wód, zwłaszcza w dolinach rzecznych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
16	Gawron <i>Corvus frugilegus</i>	PL – ochrona ścisła poza obszarem administracyjnym miast; ochrona częściowa w obszarze administracyjnym miast. DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Gniazduje głównie w osiedlach ludzkich – parki, cmentarze, aleje oraz w zadrzewieniach śródpolnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
17	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
18	Górniczek <i>Eremophila alpestris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Łąki i pola uprawne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
19	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> A307	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
20	Jemiołuszka <i>Bombycilla garrulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Parki, ogrody i zadrzewienia. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
21	Jerzyk <i>Apus apus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Gatunek synantropijny, żeruje nad lasami i borami oraz uprawami i młodnikami, także nad śródleśnymi wodami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
22	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
23	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie, stare parki. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
24	Kłaskawka <i>Saxicola rubicola</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Tereny otwarte, np. pobocza dróg, składowiska gruzu, obrzeża wykopów – piasku i żwiru, też zręby zupełne przylegające do terenów otwartych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
25	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Budynki i środowiska ruderalne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
26	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Zieleń wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
27	Kuropatwa <i>Perdix perdix</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Gatunek silnie zmniejszający liczebność. Agrocenozy, ale także rozległe zręby i wczesne uprawy leśne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
28	Kwiczół <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
29	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wysoka roślinność zielna, np. kępy pokrzyw, nawłoci, itp., w krajobrazie otwartym. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
30	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy krzewów i żywopłoty), zwłaszcza części peryferyjnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
31	Mazurek <i>Passer montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy drzew. Chętnie gniazduje w budkach lęgowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
32	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
33	Myszołów włochaty <i>Buteo lagopus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Otwarte przestrzenie, łąki, pola z pojedynczymi kępami drzew lub krzewów i innymi punktami obserwacyjnymi. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
34	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków (głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami), też na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
35	Ortolan <i>Emberiza hortulana</i> A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Gatunek rzadki. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, aleje śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
36	Piegża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Zieleni osiedli ludzkich i terenów otwartych – kępy krzewów i żywopłoty oraz zieleńce, także strefa ekotonu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
37	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Gniazduje pojedynczo w suchych borach sosnowych. Luźne i nasłonecznione drzewostany liściaste i mieszane ze świerkiem. Osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Chętnie odwiedza starsze ogrody działkowe. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
38	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Sąsiedztwo wód płynących i stojących, z partiami niepokrytego roślinnością terenu, np. mosty, nabrzeża, drogi i torowiska. Także tereny zurbanizowane – place, środowiska ruderalne, rozległe płaskie dachy na halach i magazynach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
39	Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), torowiska niskie oraz pola uprawne, zwłaszcza z uprawami buraków, rzepaku i ziemniaków. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
40	Pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), przesuszony torfowiska oraz rzadko zachwaszczone pola. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
41	Potrzeszcz <i>Miliaria calandra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Pola i trwałe użytki zielone z „chwastami” i krzewami lub małymi drzewkami na miedzach i poboczach dróg. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
42	Pójdźka <i>Athene noctua</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy - rzadko. Opuszczone i części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne, w krajobrazie otwartym. Także dziuplaste drzewa, głównie ogłowione wierzyby. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
43	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze nadleśnictwa. Pola uprawne, zwłaszcza z uprawami jęczmienia, owsa i pszenicy. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
44	Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
45	Rzepołuch <i>Linaria flavirostris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III	Migrujący i zimujący. Na łąkach, mokradłach i bagnach oraz na polach uprawnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
46	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźna zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Rzadko we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
47	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, kośne łąki, ugory o niskie roślinności. Także na większych polanach śródleśnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
48	Słownik rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
49	Sroka <i>Pica pica</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Zadrzewienia, pasy i kępy drzew i krzewów w otoczeniu terenów otwartych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
50	Srokosz <i>Lanius excubitor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Tereny otwarte z krzewami lub/i drzewami na miedzach i poboczach dróg. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
51	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
52	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
53	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
54	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
55	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Ugory i niekoszone łąki oraz torfowiska. Także na obrzeżach miast. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
56	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
57	Uszatka <i>Asio otus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Preferuje skraje lasów, parki oraz śródpolne zadrzewienia z przewagą drzew iglastych. Występuje w rozproszeniu na całym obszarze nadleśnictwa. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
58	Wrona siwa <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Skraje zadrzewień w krajobrazie otwartym, doliny rzeczne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
59	Wróbel <i>Passer domesticus</i>	PL - ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Osiedla ludzkie, żeruje czasami w polach, kilkaset metrów od osad. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk			
60	Batalion <i>Philomachus pugnax</i> A151	PL - ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK – EN DP – zał. I, IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, płycizny, spuszczone stawy rybne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
61	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A021	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LC DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i przelotny. Prawdopodobnie zimujący. Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, gliniarki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
62	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> A022	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Zasiedla wody stojące z szuwarami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
63	Biegus malutki <i>Calidris minuta</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Muliste dna spuszczonej stawów hodowlanych i zbiorników zaporowych oraz brzegi rzek. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
64	Biegus zmienny <i>Calidris alpina</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK – EN KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Piaszczyste i muliste miejsca, na dnach spuszczonej stawów hodowlanych i zbiorników zaporowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
65	Biegus mały <i>Calidris temminckii</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Jeziora, mokradła i bagna, starorzecza, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
66	Biegus krzywodzioby <i>Calidris ferruginea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Jeziora, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
67	Bekasik <i>Lymnocyptes minimus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – CR; PCzK – CR DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Piaszczyste i muliste miejsca, na dnach spuszczonej stawów hodowlanych i zbiorników zaporowych oraz brzegi rzek. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
68	Bernikla obrożna <i>Branta bernicla</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zalotująca raz na kilkanaście lat. Jeziora, mokradła, oraz starorzecza i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
69	Bielaczek <i>Mergellus albellus</i> (Mergus albellus) A068	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny i zimujący. Wody różnego typu: jeziora, stawy hodowlane, duże rzeki. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
70	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A081	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Szuwary nadwodne wód stojących i wolno płynących. Żeruje nad wodami, pasami trzcin oraz sąsiadującymi z nimi terenami otwartych agrocenoz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
71	Brodzicz piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Błotniste, piaszczyste i kamieniste brzegi wód, czasami zalane grunty orne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
72	Brodzicz śniady <i>Tringa erythropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
73	Brzegówka <i>Riparia riparia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. W naturalnych i sztucznych skarpacech i obrywach, zwłaszcza nad rzekami i w piaszkowniach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
74	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Trzcinowiska i szuwary nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
75	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Preferuje płytkie wody stojące w otoczeniu terenów zadrzewionych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
76	Cyranka <i>Anas querquedula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotna. Płytkie wody stojące, najchętniej pośród łąk, pastwisk i pól. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
77	Czapla biała <i>Ardea alba (Egretta alba)</i> A027	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna, niełęgowa. Obserwowana przez cały rok. Zbiorniki zaporowe i tereny zalewowe w dolinach rzecznych, a także na stawach hodowlanych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
78	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Różnego rodzaju zbiorniki wodne, doliny rzeczne, bagna. Kolonie są często lokalizowane na wyspach lub w starych drzewostanach w pobliżu wód. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
79	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny i zimujący. Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa. Lęgi w dziuplach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
80	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa (wody stojące z wyspami), zimująca i migrująca. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
81	Edredon <i>Somateria mollissima</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny (raz na kilka lat). Gniazduje na łądzie, na bagnistych, piaszczystych lub kamienistych wyspach lub jeziornych wybrzeżach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
82	Gęgawa <i>Anser anser</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Słodkowodne zbiorniki gęsto porośnięte trzcinami, bagniste łąki i moczary. Preferuje tereny trudnodostępne. Żeruje na łąkach i pastwiskach oraz oziminach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
83	Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna i zimująca. Żeruje na rozległych polach i pastwiskach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
84	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna i zimująca. Żeruje na rozległych polach i pastwiskach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
85	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Wody stojące, głównie z wyspami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
86	Helmiatka <i>Netta rufina</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LC DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Większe stawy i jeziora. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
87	Kamusznik <i>Arenaria interpres</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Pojedynczo na błotnistych brzegach i płycznach, nad jeziorami i stawami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
88	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
89	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Płytke zbiorniki wodne oraz duże rzeki obfitujące w ryby. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
90	Krakwa <i>Anas strepera</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i migrująca. Bogato zarośnięte, nizinne zbiorniki stojącej wody o rozległej toni wodnej jak jeziora i stawy. Lęgi głównie na stawach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
91	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Mokradła, podmokłe łąki oraz obrzeża zbiorników wodnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
92	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa, migrująca i zimująca. Stawy i rzeki. Sporadycznie także rowy melioracyjne i małe oczka wodne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
93	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie tereny podmokłe i rozleglejsze zastoiska (też bobrowe – <i>Castor fiber</i>) z niewysoką roślinnością zielną, także podmokłe polany śródlęsne i bagniste zręby i uprawy. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
94	Kulik mniejszy <i>Numenius phaeopus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Jeziora i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
95	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
96	Kwokacz <i>Tringa nebularia</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
97	Lodówka <i>Clangula hyemalis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – VU	Przelotna. Gatunek północny - jeziora i wolno płynące rzeki w strefie tundry. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
98	Łabędź krzykliwy Cygnus cygnus A038	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Duże jeziora z pasem trzciny, śródlęsne jeziorka, mokradła, stawy - najczęściej rybne, rzadziej na starorzeczach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
99	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> ssp. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
100	Łyska <i>Fulica atra</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Wody stojące, wyjątkowo większe wody wolno płynące. Gatunek zanikający w związku z obecnością norki amerykańskiej <i>Neovision vison</i> . Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
101	Markaczka <i>Melanitta nigra</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB, IIIB; KB - III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Gatunek północny - jeziora i wolno płynące rzeki w strefie tundry. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
102	Mewa białogłowa <i>Larus cachinnans</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB; KB - III Czerwona lista IUCN – LC	Nielęgowa. Gatunek obserwowany przez cały rok. Brzegi rzek i wyspy w nurcie, jeziora, starorzeczka, stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
103	Mewa mała Hydrocoloeus minutus A177	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LC DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna i migrująca. Obrzeża płytkich jezior z bujnymi szuwarami, bagienne doliny rzeczne i tereny zalewowe. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
104	Mewa siwa (Mewa pospolita) <i>Larus canus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Na wyspach w nurcie rzeki, a ponadto na jeziorach, stawach hodowlanych, zbiornikach zaporowych, zalanych żwirowniach, osadnikach itp. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
105	Mewa srebrzysta <i>Larus argentatus</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Zalutująca, głównie zimą. Różnego rodzaju wyspy w nurcie rzek, na jeziorach naturalnych, zbiornikach zaporowych, stawach hodowlanych, w żwirowniach, a także na dachach budynków. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
106	Mewa śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i> (<i>Larus ridibundus</i>)	PL – ochrona ścisła DP - zał. IIB; KB – zał. Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Występuje na bagnach, w starorzeczach, osadnikach, żwirowiskach, małych, porośniętych wyspach także na polach uprawnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
107	Mewa żółtonoga <i>Larus fuscus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Jeziora, mokradła, bagna, starorzecza i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
108	Nurogęs <i>Mergus merganser</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna i zimująca. Zasobne w ryby zbiorniki wodne: naturalne jeziora, stawy hodowlane i rzeki w pobliżu lasów. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
109	Nur rdzawoszyi <i>Gavia stellata</i> A001	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny i zimujący. Gnieździ się nad małymi stojącymi wodami śródlądowymi np. jeziorami, zbiornikami zaporowymi, stawami hodowlanymi, na wyspach i brzegach rzek. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
110	Nur czarnoszyi <i>Gavia arctica</i> A002	PL – ochrona ścisła PCzK – EXP; PCzL - EX DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny i zimujący. Większe otwarte zbiorniki wody stojącej np. jeziora, zbiorniki zaporowe, stawy hodowlane, duże rzeki i wybrzeża. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
111	Ogorzałka <i>Aythya marila</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna i zimująca. Zbiorniki słodkiej wody o bogatej szacie roślinnej. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
112	Ostrygojad <i>Haematopus ostralegus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Piaszczyste wyspy i brzegi zbiorników wodnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
113	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Preferuje akweny z wykształconą roślinnością wodną, np. trzcinowiska i inne zespoły szuwarowe (oczeret, pałka), mallowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
114	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Wody stojące od około 0, 5 – 1, 5 ha powierzchni, z obficie wykształconą tzw. miękką wynurzoną roślinnością wodną. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
115	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy, zimujący i migrujący. Wody stojące oraz leniwie płynące, z dobrze wykształconą roślinnością wodną, np. zespoły szuwarowe (trzcin, oczeret, pałka), mallowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
116	Piaskowiec <i>Calidris alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Brzegi rzek i wyspy w nurcie, jeziora i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
117	Plaskonos <i>Anas clypeata</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Płytkie stawy, jeziora, zalane pola, mokradła i starorzecza lub zbiorniki na otwartej przestrzeni o gęsto zarośniętych mąną, turzycami, trzcina i pałąk brzegach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
118	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> A060	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK – EN DP – zał. I ; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT	Przelotna. Płytkie wody śródlądowe z dobrze rozwiniętymi szuwarami, kożuchami roślinności, głównie na stawach hodowlanych i jeziorach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
119	Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> A272	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Zadrzewienia i zakrzewienia w bagnistych dolinach rzecznych i na obrzeżach zbiorników wodnych, łozowiska, młode olsy. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
120	Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska i kępy krzewów na obrzeżach wód stojących i leniwie płynących, zakrzewione torfowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
121	Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Zadrzewienia lęgowe nad wodami i w ich sąsiedztwie, zwłaszcza z brzożami i wierzbami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
122	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Obrzeża wód, zabagnione łąki i obszary torfowiskowe z wysoką roślinnością trawiastą. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
123	Rożeniec <i>Anas acuta</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK – EN DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny i zimujący. Płytkie zbiorniki wodne i otwarte tereny zalewowe w rozległych dolinach rzecznych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
124	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> A197	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowna. Jeziora i stawy z niską roślinnością szuwarową oraz starorzecza. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
125	Rybolów <i>Pandion haliaetus</i> A094	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Wędrowny. Wody stojące, obfitujące w ryby w otoczeniu starych drzewostanów. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
126	Rycyk <i>Limosa limosa</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT	Przelotny. Torfowiska, podmokłe łąki, brzegi wód. Występuje na biotopach wtórnych, np. łąkach i polach rzepaku. Na przelotach można spotkać rycyki na obszarach zalewanych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
127	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i przelotny. Brzegi wód, także na terenach zadrzewionych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
128	Sieweczka obroźna <i>Charadrius hiaticula</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca. Otwarte, piaszczyste lub porośnięte krótką roślinnością pastwiska nadrzeczne w pobliżu wody, odstojniki, dna spuszczone stawów lub zbiorników zaporowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
129	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i migrująca. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód, wymokliska śródpolne, spuszczone stawy i osadniki. Czasami tereny ruderalne z kałużami wody, również rozległe zręby zupełne z kałużami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
130	Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i> A140	PL – ochrona ścisła PCzK – EXP; PCzL – EX DP – I, II; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Przelotna. Na polach uprawnych, pastwiskach, łąkach, na spuszczonej stawach i zbiornikach zaporowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
131	Siewnica <i>Pluvialis squatarola</i>	PL – ochrona ścisła DP – II; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca. Jeziora, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
132	Szlachar <i>Mergus serrator</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK – EN DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący, nieregularnie zimujący. Czyste i spokojne jeziora z wyspami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
133	Szlamnik zwyczajny <i>Limosa lapponica</i> A157	PL – ochrona ścisła DP – zał. I, IIB; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Jeziora, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
134	Świstun <i>Anas penelope (Mareca penelope)</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – CR; PCzK – CR DP – zał. II; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny. Rzeki, jeziora, stawy oraz bagna. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
135	Uhla <i>Melanitta fusca</i>	PL – ochrona ścisła DP – IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – EN	Migrująca i zimująca. Jeziora, mokradła, bagna i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
136	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
137	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
138	Uszatka błotna <i>Asio flammeus</i> A222	PL - ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca. Zamieszkuje bagna, mokradła, podmokłe łąki w dolinach rzecznych z rozproszonymi zakrzaczeniami. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
139	Wydrzyk tęposterny <i>Stercorarius pomarinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zalotujący. Jeziora, mokradła i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
140	Wydrzyk ostrosterny <i>Stercorarius parasiticus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Zalatujący. Jeziora, mokradła i stawy hodowlane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
141	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A229	PL – ochrona ścisła DP - zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Strome i podmyte brzegi wód, głównie płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Lęgi od IV do VIII. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
142	Żuraw <i>Grus grus</i> A127	PL – ochrona ścisła DP - zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Podmokłe i zalane tereny otwarte, zakrzaczone i zadrzewione, w tym zalewiska bobra. Również w sąsiedztwie osad ludzkich. Żeruje m. in. na polach. Także migrant i zimujący. Odnotowany w wydzieleniach: 23 a; 49 i; 119 m; 133 c; 657 a; 660 f.
143	Zielonka <i>Porzana parva</i> A120	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT DP - zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca. Zbiorniki z gęstym pasem trzcin, sitowia i inną roślinnością na brzegach wód stojących. Preferuje styk niewielkich obszarów wolnego lustra wody z pasem roślin lub zwałowiska trzciny. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Ptaki terenów leśnych			
144	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A075	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LC DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy, migrujący i zimujący. Lęgi w starszych drzewostanach, żeruje głównie nad wodami (ryby, ptaki wodne). Zjada też padlinę. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
145	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A030	PL – ochrona ścisła DP - zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
146	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (lęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
147	Cietrzew <i>Tetrao tetrix (Lyrurus tetrix)</i> A409	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; PCzK - EN DP – zał. I ; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek skrajnie rzadki i na granicy wymarcia m.in. w na skutek niekorzystnych zmian siedliskowych na terenach lęgowych. Do zaniku populacji cietrzewia przyczynia się także niszcząca działalność dzików <i>Sus scrofa</i> . Skraje lasów, polany, poręby. Zazwyczaj w rejonach podmokłych. Wstępuje w lasach iglastych, mieszanych i liściastych, z udziałem śródleśnych łąk, torfowisk i poręb. Toki odbywa na terenach otwartych. Preferuje półotwarte obszary porośnięte jagodami, jak też doliny rzeczne. Unika jednowiekowych, zwartych i jednogatunkowych drzewostanów. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
148	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35 – 40 lat). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
149	Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Starsze wiekowo bory sosnowe, mieszane i świerkowe, także z jodłą. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
150	Czyż <i>Carduelis spinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Rozległe bory świerkowe i mieszane, koczujące stada można spotykać wszędzie, gdzie występują drzewa obfitujące w nasiona, głównie brzozy i olsze. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
151	Drożdżik <i>Turdus iliacus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Bory, olsy, mokradła i bagna. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
152	Dzięcioł białostrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i> A239	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK - NT DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek rzadki w skali kraju. Luźne drzewostany liściaste, z martwym drewnem, zazwyczaj w pobliżu rzek i ich rozlewisk. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Las Dąbrowa”.
153	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> A236	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów, powyżej 80 lat, preferuje starodrzewia sosnowe i buczyny. Spotykany również w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach leśnych – tzw. <i>umbrella species</i> = gatunek parasolowy, decydujący o istnieniu populacji innych gatunków, m. in. gągoła, siniaka, puszczyka i włośchatki, kraski oraz nietoperzy i wielu innych gatunków, w tym licznych bezkręgowców. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Płużnica” – w wydzieleniu 137b.
154	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu drzewostany w wieku powyżej 40-50 lat, zadrzewienia, większe parki. Unika małych zadrzewień śródpolnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
155	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A238	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Starsze (powyżej 90 lat) drzewostany liściaste, zwłaszcza z dębami <i>Quercus sp.</i> Także stare peryferyjne parki. Toleruje niewielkie rozluźnienie (prześwietlenie) drzewostanów. Lęgi IV – V do VI. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
156	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Starsze lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Spotykany też w dużych parkach i zadrzewionych cmentarzach. Preferuje skraje lasów. Lęgi od IV / V do VI. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
157	Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza lęgowe, też parki i zadrzewione cmentarze. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
158	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, częsta w łąkach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
159	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
160	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy i bory mieszane. Unika olsów i borów sosnowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
161	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIA Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Wszelkie drzewostany, w borach sosnowych rzadki. Żeruje na polach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
162	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu drzewostany powyżej 40 – 50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
163	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A073	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Żeruje na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Łęgi z reguły na skrajach łęgów i grądów, również w niewielkich zadrzewieniach. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
164	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Starsze drzewostany, bory sosnowe, zwłaszcza z gniazdami kruka, w których chętnie odbywa lęgi. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
165	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy i bory mieszane. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
166	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach i w zieleni wysokiej osiedli rzadki. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
167	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Głównie młodniki i dragowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
168	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich. Obecnie w ekspansji. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
169	Krzyżodziób świerkowy <i>Loxia curvirostra</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy, zimujący. Bory sosnowe z domieszką świerka. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
170	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
171	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Bory sosnowe, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, też wrzosowiska. Preferuje mozaikę starych sośnin, zrębów, upraw i młodników. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
172	Lerka <i>Lullula arborea</i> A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Tereny otwarte w borach sosnowych i na ich obrzeżach, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, m. in. wrzosowiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
173	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
174	Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> A321	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane (powyżej 70-80 lat), głównie grądy i buczyny. Chętnie gniazduje w budkach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
175	Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i> A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Preferuje starsze drzewostany (powyżej 70-80 lat) - buczyny i grądy z dużym udziałem grabu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
176	Mucholówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane, również osiedla ludzkie - parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
177	Mucholówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Rzadsza niż siostrzana mucholówka białoszyja. Starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste, rzadko większe zadrzewienia śródpolne i osiedla ludzkie - parki, cmentarze. Chętnie gniazduje w budkach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
178	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Bory świerkowe, jodłowe oraz sosnowe na siedliskach wilgotnych z udziałem świerka. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
179	Orzechówka zwyczajna <i>Nucifraga caryocatactes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca, prawdopodobnie lęgowa i zimująca. Rozległe bory świerkowe, sosnowe, jodłowe i mieszane. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
180	Paszkot <i>Turdus viscivorus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Gatunek leśny - wszelkiego typu starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste (w borach z sosną najliczniej). Zimą ściśle związany z obecnością jemioli, spotykany wtedy także w rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze, aleje topolowe). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
181	Pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
182	Pełzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Starsza wysoka zieleń osiedli ludzkich (parki i zadrzewione cmentarze) oraz skraje starszych i luźnych drzewostanów liściastych i mieszanych, zwłaszcza w dolinach rzecznych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
183	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
184	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych - starsze uprawy, młodniki i drągowiny. Także większe peryferyjne parki oraz zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
185	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
186	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Drzewostany liściaste i mieszane, skraje osiedli ludzkich - peryferyjne parki, zaniedbane cmentarze. Zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
187	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
188	Sokół wędrowny <i>Falco peregrinus</i> A130	PL – ochrona ścisła PCzL – CR; PCzK - CR DP – zał. I; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Migrujący. Rozległe stare lasy i miasta. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
189	Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
190	Siniak <i>Columba oenas</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy, w dziuplach. Stare (powyżej 90-100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Związany z dzięciołem czarnym (dziuple). Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Płużnica” – w wydzieleniu 137b.
191	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	PL – gat. łowny PCzL – DD DP – zał. IIA i IIIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i migrująca. Występuje w rozproszeniu na obszarach leśnych. Wilgotne i podtopione drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej iglaste. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
192	Słowik szary <i>Luscinia luscinia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Sporadycznie lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
193	Sosnowka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Bory w średnich i starszych klasach wiekowych. Nieodzowna obecność dziupli lub budek lęgowych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
194	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
195	Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Lasy łęgowe nad brzegami wód płynących i stojących. Preferuje siedliska wilgotne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
196	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy wszelkich typów (preferuje łągi) i bory mieszane. Zwłaszcza gęste z wykrotami. Także większe peryferyjne i zaniedbane parki oraz zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
197	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
198	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane i peryferyjne parki. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
199	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> A072	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przelotny i lęgowy. Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
200	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Gatunek zmniejszający liczebność. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25-50 lat. Także większe zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
201	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródpolne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
202	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
203	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników / drągowin po starodrzewia. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
204	Zięba jer <i>Fringilla montifringilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Bory, grądy, zadrzewienia. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
205	Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Lęgowy. Bory mieszane oraz kępy świerka lub jodły w drzewostanach liściastych i mieszanych. Peryferyjne większe parki. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348).
PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kęgowce (Głowaciński, 2001).
 Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EXP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe, EX – gatunki wymarłe i zanikłe, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. **DP** – Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. **KB** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2014.3. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN – zagrożone, VU – narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. Nazwy łacińskie podane za: <http://komisjafaunistyczna.pl>

IV.11.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU I REGULARNEGO PRZEBYWANIA

GATUNKÓW

Podstawy prawne ochrony strefowej zawiera Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 poz. 1348). W załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia wymieniono gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Informacje o stwierdzonych przypadkach gniazdowania zgłaszają leśnicy, ornitologowie oraz służby konserwatorskie. Wyznaczanie granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz prowadzenie wykazu gatunków chronionych strefowo leży w gestii regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Strefy zatwierdza i likwiduje dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Granice stref ochrony oznacza się tablicami z napisem: „ostoja zwierząt” i informacją: „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Podmiotem odpowiedzialnym za odpowiednie oznakowanie stref ochrony jest Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Liczba i powierzchnia stref ulegają częstym zmianom, co związane jest z zakładaniem nowych lub opuszczaniem starych gniazd, a także w rezultacie wystąpienia przypadków losowych np. zniszczenia gniazda w wyniku huraganu, gwałtownej burzy lub uderzenia pioruna. Strefa może zostać zlikwidowana przez dyrektora RDOŚ na wniosek nadleśnictwa. Zwyczajowo jednak decyzja taka może być wydana w przypadkach, gdy gniazdo jest przez trzy kolejne sezony niezajęte. W związku z tym zaleca się, aby nadleśnictwo gromadziło informacje na temat stanu obiektu, poprzez obserwacje całoroczne, szczególnie w okresie lęgowym, które należy potwierdzić sporządzeniem notatki służbowej przez leśniczego na koniec roku (za: *Instrukcja Ochrony Lasu*, 2012). Osoby kontrolujące gniazda muszą posiadać pisemne upoważnienie od dyrektora RDOŚ oraz powiadomić nadleśnictwo o prowadzeniu obserwacji w obrębie stref.

Strefa ochrony całorocznej ma na celu ochronę istniejących stanowisk lęgowych ptaków. Miejsce lęgu obejmuje drzewo gniazdowe oraz cały drzewostan (lub obszar) w jego otoczeniu. Strefa stwarza ptakom możliwość odpoczynku, pilnowania lęgu, obserwacji czy noclegu, a także zbudowania nowego gniazda w przypadku utraty dotychczasowego. Obowiązują tu zakazy: „przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą; wycinania drzew lub krzewów bez zezwolenia regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków; wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji”. Odstępstwo od tych zakazów możliwe jest tylko w celu wykonania niezbędnych prac sanitarnych w sytuacjach katastrofalnych. Planowane prace muszą być pisemnie zgłoszone dyrektorowi RDOŚ, który rozpatruje każdy przypadek indywidualnie (art. 60 Ustawy o ochronie przyrody). W strefach całorocznych wykonuje się niezbędne prace, po uprzednim uzyskaniu zgody RDOŚ, w tym obligatoryjne prace np. z zakresu ochrony lasu (np. prognostyczne czy niezbędne dla zachowania trwałości lasu).

Strefa ochrony okresowej powinna zapewniać ptakom spokój i bezpieczeństwo podczas wyprowadzania lęgów. W strefach tych, będących obszarami wyłączonymi okresowo z działalności gospodarczej, niezbędne prace związane z pozyskaniem drewna, hodowlą i ochroną lasu muszą być wykonywane poza okresowym terminem ochrony określonym ww. na początku rozdziału rozporządzeniem.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez nadleśnictwo, w Nadleśnictwie Rudziniec zlokalizowane są 3 strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków:

(A030) Bocian czarny *Ciconia nigra*

Decyzja OS.IV-6123/31/95 z dnia 23 sierpnia 1995 r.

(A073) Kania czarna *Milvus migrans*

Decyzja RDOŚ-24-PN/66310/132-2/09/dc z dnia 15 września 2009 r.

(A075) Bielik *Haliaeetus albicilla*

Decyzja WPN.6442.2.3.2011.DC z dnia 16 sierpnia 2011 r.

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348) ustala się:

- dla bociana czarnego *Ciconia nigra* - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda oraz strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 15 marca do 31 sierpnia.
- dla kani czarnej *Milvus migrans* - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 100 m od gniazda oraz strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 marca do 31 sierpnia.
- dla bielika *Haliaeetus albicilla* - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda oraz strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 stycznia do 31 lipca.

IV.11.3. PŁAZY I GADY

W związku z występowaniem na terenie nadleśnictwa szeregu mniejszych i większych zbiorników wodnych oraz terenów podmokłych, obserwuje się tu niemal wszystkie gatunki krajowych płazów z wyjątkiem taksonów górskich. W dostępnych danych na temat rozmieszczenia płazów nie znaleziono doniesień o występowaniu na opisywanym terenie żaby zwinki *Rana dalmatina*, której obecności nie można jednak całkowicie wykluczyć.

W przypadku gadów dostępne źródła informacji mówią o występowaniu sześciu z dziesięciu gatunków krajowych gadów, w tym jednego szczególnie cennego gatunku wymagającego utworzenia strefy ochrony w miejscu stałego przebywania i rozrodu – gniewosza plamistego *Coronella austriaca*. Doniesienia o jego występowaniu pochodzą z terenu gminy Ujazd.

Tabela 29. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochrony, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Płazy			
1	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	PL - ochrona ścisła OpCzL – NT; ŚCzL - VU DS – zał. IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje głównie tereny z glebami luźnymi lub słabo związłymi-piaszczystymi, piaszczysto-gliniastymi, czarnoziemami, w których łatwo może się zagrzebać. Często spotyka się ją także w ogródkach warzywnych i na polach uprawnych. W okresie godowym wybiera wody stojące i wolno płynące w krajobrazie otwartym, np. miejsca eksploatacji kruszyw (piasek, drobny żwir), stawy rybne. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa gatunek odnotowany przy stawie „Hubertus”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL - ochrona ścisła PCzL – DD; OCzL – LC; ŚCzL - VU DS – zał. II i IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje niewielkie zbiorniki wodne położone na łąkach i skrajach lasów, rozlewiska, starorzecza z obfitą roślinnością wodną. Gatunek stwierdzony w stawie „Hubertus” i jego sąsiedztwie. Odnnotowany w wydzieleniach: 23 a; 49 i; 232 i; 355 a; 793 c.
3	Ropucha paskówka <i>Epidalea calamita</i> (<i>Bufo calamita</i>)	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II OpCzL – LC; ŚCzL - VU Czerwona lista IUCN – LC	Zamieszkuje obszary suche i nizinne, gdzie przeważają gleby lekkie, lessy o niewielkim stopniu porośnięcia, zwykle jest to skąpa roślinność trawiasta. Występuje również na polach uprawnych, łąkach i sadach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
4	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych. Gatunek odnotowany w sąsiedztwie stawu „Hubertus”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5	Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	PL - ochrona ścisła ŚCzL - LC DS – zał. IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek ten preferuje krajobraz rolniczy, szczególnie suche i średnio wilgotne łąki, pola uprawne, sady i tereny kamieniste, szczególnie chętnie zasiedla takie środowiska, gdy sąsiadują z zabudowaniami wiejskimi lub miejskimi. Gatunek stwierdzony na północ od miejscowości Gajowice. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
6	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	PL - ochrona ścisła ŚCzL - LC DS – zał. IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje skraje wilgotnych i podmokłych zadrzewień i zakrzewień nad wodami; również w obrębie osiedli ludzkich. Gatunek odnotowany w sąsiedztwie stawu „Hubertus”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
7	Salamandra plamista <i>Salamandra salamandra</i>	PL – ochrona częściowa OpCzL – EN; ŚCzL - VU KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek lądowy, w wodzie przebywa tylko w okresie godowym. Preferuje cieniste lasy liściaste lub mieszane o wilgotnym podłożu w pobliżu czystych źródeł, potoków, tworzących płytkie kałuże i rozlewiska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> kod: 1166	PL - ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT; OpCzL – VU; ŚCzL - VU DS – zał. II i IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek rzadki. Występuje lokalnie, głównie w bezrybnych akwenach wód stojących, często śródleśnych lub częściowo ocienionych drzewami. Gatunek stwierdzony w stawie „Hubertus” i jego sąsiedztwie. Odnnotowana w wydzieleniach: 23 a; 49 i; 154 c; 168 b; 355 a; 440 a; 541 c; 556 d; 571 g; 667 b; 793 c,j; 806 d; 807 g.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
9	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Rozmnaża się w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, po okresie rozrodu żyje na lądzie w cienistych lasach. Odnnotowana w wydzieleniach: 49 i; 232 i; 355 a; 440 a; 541 c; 556 d; 571 g; 667 b; 793 c,j; 806 d; 807 g.
10	Żaba jeziorkowa <i>Pelophylax lessonae</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Jest płazem typowym dla małych zbiorników wodnych. Rozród odbywa się także w rowach melioracyjnych, kałużach, okresowych rozlewiskach na łąkach, w przybrzeżnej strefie większych zbiorników wodnych. Odnnotowana w wydzieleniach: 355 a; 793 c.
11	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	PL - ochrona ścisła ŚCzL - LC DS – zał. IV; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również na obrzeżach lasów i borów mieszanych. Odnnotowana w wydzieleniach: 355 a; 793 c.
12	Żaba śmieszka <i>Pelophylax ridibundus</i>	PL - ochrona częściowa ŚCzL - LC DS – zał. V; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje wody stojące i wolno płynące, także na terenach zalesionych. Odnnotowana w wydzieleniach: 355 a; 793 c.
13	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane. Gatunek stwierdzony w sąsiedztwie w stawie „Hubertus” i w stawach Jemielnickich. Odnnotowana w wydzieleniach: 355 a; 793 c.
14	Żaba wodna <i>Pelophylax esculentus</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje obficie zarośnięte roślinnością, płytkie zbiorniki wodne. Odnnotowana w wydzieleniach: 164 d; 355 a; 793 c.
Gady			
15	Gniewosz plamisty <i>Coronella austriaca</i>	PL - ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU; ŚCzL – VU DS – zał. IV	Gatunek rzadki. Preferuje miejsca suche i silnie nasłonecznione, na terenach kamienistych, w zaroślach, na brzegach lasów i pól. Obserwowany w okolicy potoku Jaryszówka i Jaryszowiec na terenie gminy Ujazd. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
16	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL - ochrona częściowa OpCzL - CR DS – zał. IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Preferuje różnego typu tereny otwarte, łąki, nieużytki, ugory, skraje pól uprawnych, tereny dobrze nasłonecznione, a w lasach obrzeża dróg leśnych. Gatunek stwierdzony na północ od miejscowości Gajowice. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.
17	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Występuje w kompleksach leśnych. Gatunek rzadszy, preferuje siedliska bardziej wilgotne. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
18	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL - ochrona częściowa ŚCzL – LC KB – zał. III	Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew. Spotykany w dolinie Kłodnicy, w pobliżu potoków Jaryszówka i Jaryszowiec na terenie gminy Ujazd. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
19	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Spotykany głównie nad brzegami wód. Ściśle związany z obecnością płazów (pokarm). Obserwowany w dolinie Kłodnicy, w pobliżu potoków Jaryszówka i Jaryszowiec na terenie gminy Ujazd oraz w sąsiedztwie stawu „Hubertus” w gminie Wielowieś. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
20	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Występuje głównie w wilgotnych drzewostanach, nad śródleśnymi ciekami i zbiornikami wodnymi. Spotykana w dolinie Kłodnicy, w okolicy potoków Jaryszówka i Jaryszowiec oraz w stawach i oczkach wodnych. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa gatunek obserwowany w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Hubert”.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348).
PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001).
Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, ŚCzL – Śląska Czerwona Lista zwierząt Kręgowych województwa Śląskiego (red. Parusel i in. 2013) – VU – gatunki narażone, LC – gatunki najmniejszej troski. OpCzL - Czerwona Lista Kręgowców Województwa Opolskiego (Hebda i in., 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, CR - gatunki skrajnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263).
Czerwona Lista IUCN - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2014.3. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.4. RYBY

Informacje na temat zróżnicowania ichtiofauny cieków na terenie nadleśnictwa w zakresie gatunków chronionych są dość ubogie. Z dostępnych danych wynika, że występują tu 2 gatunki objęte ochroną prawną.

Tabela 30. Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
1	Śliz pospolity <i>Barbatula barbatula</i>	PL - ochrona częściowa CzLR – LC; ŚCzL - LC Czerwona lista IUCN – LC	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Preferuje miejsca ze żwirowym lub kamienistym dnem oraz powalonymi do wody drzewami. Pojedyncze osobniki notowane były w gminie Jemielnica - na całym odcinku w rzece Chrząstawa (Jemielnica) oraz w potoku Świbska Woda. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT; CzLR – VU; ŚCzL - VU DS – zał. II; KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Gatunek wrażliwy na wszelkie zmiany pochodzenia antropogenicznego. Główne przyczyny zaniku gatunku to zanieczyszczenie wód, regulacja i brak drożności cieków. Pojedyncze osobniki obserwowano w rzece Chrząstawa (Jemielnica) w północnej części nadleśnictwa, na terenie gminy Jemielnica. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 r. poz. 1348). PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001).
Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. CzLR - Czerwona lista minogów i ryb (Witkowski, 2009). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU – gatunki narażone, LC - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB – Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR - gatunki niższego ryzyka, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.5. BEZKRĘGOWCE

Fauna bezkręgowców na obszarze nadleśnictwa nie była przedmiotem szczegółowych badań, stąd znajomość jej zróżnicowania jest mała. Spośród szczególnie cennych gatunków stwierdzono występowanie tylko kilku, w większości związanych z siedliskami leśnymi.

Tabela 31. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Mięczaki <i>Mollusca</i>			
1	Gałęczka rzeczna <i>Sphaerium rivicola</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – VU Czerwona lista IUCN - VU	Wymagania siedliskowe: Występuje w czystych wodach płynących lub rzadziej stojących. Notowana w rzece Chrząstawa (Jemielnica) w miejscach wypłyconych i piaszczystych. Zazwyczaj pojedynczo (Spalek 2012). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Ślimak winniczek <i>Helix pomatia</i>	PL – ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Notowany głównie w lasach liściastych oraz zakrzewieniach śródpolnych i na obrzeżach osiedli. Gatunek stwierdzony na północ od miejscowości Gajowice. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Prostoskrzydłe <i>Orthoptera</i>			
3	Świerszcz polny <i>Gryllus campestris</i>	PL - niechroniony PCzL – NT	Gatunek ciepłolubny związany z otwartymi terenami, takimi jak łąki, ugory, polne drogi, duże polany. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Błonkówki <i>Hymenoptera</i>			
4	Mrówka ćmawa <i>Formica polyctena</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN - NT	Mrowiska zakłada w miejscach nasłonecznionych (brzegi lasów, dróg), ale też w bardziej ocienionych. Gniazda z bardzo dużymi kopcami z suchego materiału roślinnego (patyczki, igły, łuski szyszek, cząstki żywicy). Często centrum gniazda jest obudowany kopcem spróchniały pniak. Gatunek wybitnie drapieżny, ale pokarmem może być też spadź. Częsta na terenie nadleśnictwa.
5	Mrówka rudnica <i>Formica rufa</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN - NT	Mrowiska zakłada w miejscach nasłonecznionych (brzegi lasów, dróg), ale też w bardziej ocienionych. Gniazda z bardzo dużymi kopcami z suchego materiału roślinnego (patyczki, igły, łuski szyszek, cząstki żywicy). Często centrum gniazda jest obudowany kopcem spróchniały pniak. Gatunek wybitnie drapieżny, ale pokarmem może być też spadź. Pospolita na terenie nadleśnictwa.
Chrząższe <i>Coleoptera</i>			
6	Biegacz skórzasty (B. piaskowy) <i>Carabus coriaceus</i>	PL – ochrona częściowa	Występuje głównie na terenach piaszczystych. Preferuje drzewostany suche i świetliste, zazwyczaj liczniejszy w lasach niż w borach. W Polsce najczęstszy w południowej części, zwłaszcza w górach i na pogórzu. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
7	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK - VU DS – zał. II i IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN - NT	Jest to gatunek reliktowy lasów pierwotnych, preferuje świetliste drzewostany liściaste i mieszane. W środowisku zmienionym przez człowieka gatunek spotykany jest w parkach, zadrzewieniach cmentarnych oraz alejach. Rozwój pachnicy dębowej jest ściśle związany ze starymi dziuplastymi (koniecznie próchniejącymi) drzewami. Odnotowana w wydzieleniach: 137b, 244 f-h; 252 a; 336 b; 424 g; 440 a-b; 717 a-b; 737 b,d.
8	Tęcznik liszkarz <i>Calosoma sycophanta</i>	PL – ochrona częściowa	Gatunek palearktyczny, zasiedla lasy iglaste, liściaste, najchętniej przebywa w koronach drzew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
9	Tęcznik mniejszy <i>Calosoma inquisitor</i>	PL – ochrona częściowa	Gatunek palearktyczny, żyje głównie w jasnych lasach liściastych - młodych buczynach, dębinach oraz w sadach. Poluje również na drogach i przecinkach leśnych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
10	Tęcznik ziarenkowaty <i>Calosoma investigator</i>	PL – ochrona ścisła	Gatunek rzadko spotykany, najczęściej na terenach suchych. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Motyle Lepidoptera			
15	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LR DS – zał. II i IV; KB – zał. II Czerwona lista IUCN –NT	Gatunek higrofilny. Zasiedla brzegi wód i bagien oraz podmokłe łąki, głównie w miejscach wilgotnych, często w pobliżu i wewnątrz starorzeczy i rowów. Częściowo jego siedlisko stanowią łągi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty podmokłe z prześwitami lub graniczące z kwiecistymi łąkami. Związany troficznie ze szczawiem <i>Rumex</i> sp. Odnotowany w wydzieleniach: 358 b.
16	Mieniak tęczowiec <i>Apatura iris</i>	PL - niechroniony PCzL – LC	Lasy liściaste i mieszane, głównie łągi. Preferuje leśne gruntowe drogi i skraje lasów. Istotna jest obecność w drzewostanach i ich sąsiedztwie wierzby iwy <i>Salix caprea</i> , wierzby uszatej <i>Salix aurita</i> i wierzby szarej <i>Salix cinerea</i> , rzadziej wierzb: kruchej, białej i purpurowej oraz osiki <i>Populus tremula</i> . Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
17	Paź królowej <i>Papilio machaon</i>	PL - niechroniony PCzL – LC	Łąki, ugory, zbocza wałów przeciwpowodziowych, nasłonecznione stoki wzgórz i pagórów, polany śródlądne, sąsiedztwo dróg i linii kolej. Zalutuje do sadów i ogrodów. Troficznie związany z roślinami baldaszkowatymi <i>Apiaceae</i> . Gatunek odnotowany na terenie łomów po eksploatacji wapieni triasowych na południowy zachód od miejscowości Gajdowe oraz w sąsiedztwie stawu „Hubertus”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Trzmiele Bombus			
18	Trzmiel <i>Bombus</i> sp.	PL – ochrona częściowa	W zależności od gatunku zamieszkują: widne drzewostany, leśne polany, przesieki, pobocza dróg leśnych, drobne zadrzewienia i zakrzewienia, tereny otwarte i obrzeża drzewostanów. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348).
PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce (Głowaciński, 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CR - gatunki skrajnie/krytycznie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, bliskie zagrożenia, LC/LR - gatunki niższego ryzyka/ najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki narażone, LR/NT – gatunki niższego ryzyka, bliskie zagrożenia, DD – gatunki o niedostatecznych danych.

Na terenach leśnych Nadleśnictwa Rudziniec występują kolonie mrówek, które stanowią cenny element biologicznej metody ochrony lasu. Duża część mrowisk jest zinwentaryzowana. Zestawienie ich znanych lokalizacji zawiera poniższa tabela.

Tabela 32. Wykaz kopców mrówek na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Adres leśny	Uwagi (dane z 2014 r.)
1	68j	7 kopców
2	177f	5 kopców
3	68l	3 kopce
4	207i	2 kopce
5	207g, 207j, 258d, 258i, 381f, 399a, 399c, 400a, 420f	1 kopiec
6	727h, 752c, 765c	Kopiec ziemny
7	308a, 309c, 311a, 311c, 314a, 314b, 675g	Kopce potwierdzone
8	723a	Populacja bez tendencji do rozrastania się
9	15g, 542d	Kopiec czynny
10	142b	Mrówki tworzą kolonię
11	779a	Kopiec powiększony, zlokalizowany przy drodze
12	778b	Mrowisko zmieniło lokalizację z oddziału 778 a
13	przy 77 f	Bez zmian
14	676f, 684g, 691j, 711g, 712i, 728a, 762h, 772b, 818f	Kopce uszkodzone przez dziki
15	58c	-
16	43f, 312c, 312d, 315b, 316a, 518h, 663n, 705b, 708f, 762f, 807k	-

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. SIEDLISKA PRZYRODNICZE - WYSTĘPOWANIE I ZALECENIA OCHRONNE

Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Oznacza ono obszar lądowy lub wodny wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w Unii Europejskiej Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG, a polskie prawo (Ustawa o ochronie przyrody; tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) w oparciu o tą dyrektywę definiuje siedlisko przyrodnicze, jako „obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne” (art. 5). Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginięciem. Na mocy ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) w Polsce został wprowadzony zakaz podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, co w konsekwencji prowadziłoby do negatywnego oddziaływania na gatunki, dla których obszar chroniony został stworzony (art. 33). Wyjątek od zakazu stanowi nadrzędny interes publiczny o charakterze społecznym lub gospodarczym, gdy nie ma żadnej innej alternatywy. W takim przypadku może dojść do zniszczenia siedliska, lecz wskazane są działania rekompensujące straty (art. 34).

Tabela 33. Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne				
1	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	3150	*	-
2	Ziolorośla górskie <i>Adenostylion alliariae</i> i ziolorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i>	6430	*	-
3	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	6510	85,19	-

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
4	Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	7120	0,91	-
5	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	7140	1,42	-
Siedliska leśne				
6	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	9110	179,06	-
7	Żyzna buczyna niżowa <i>Galio odorati-Fagetum</i>	9130	2,42	-
8	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	9170	283,52	33,01
9	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petraeae</i>	9190	16,54	-
10	Bory i lasy bagienne <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	91D0	1,61	-
11	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	91E0	135,49	-
12	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	91F0	3,48	-
Razem			709,64	33,01

* siedlisko przyrodnicze występujące tylko w formie fragmentarycznej

Dane referencyjne na temat rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zawierały szereg błędnych informacji, które usunięto z bazy danych po weryfikacji tych powierzchni na gruncie w trakcie bieżącej taksacji. W wyniku kontroli terenowej niektóre z podawanych w inwentaryzacji LP (2007) siedlisk przyrodniczych usunięto całkowicie. Do takich siedlisk należały:

- **2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi** – siedlisko błędnie określone dla powierzchni sztucznego wyrobiska piasku w wydzieleniu 02-25-1-10-711-h-00;
- **3160 naturalne dystroficzne zbiorniki wodne** - siedlisko błędnie określone dla powierzchni torfianki w wydzieleniu 02-25-1-03-133-c-00 (fot. poniżej);

Fotografia. 8. Torfianka w wydzieleniu 133 c (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

- **3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników** - siedlisko błędnie określone dla miejsca, w którym zlokalizowany jest podpiętrzony, sztuczny zbiornik eutroficzny w wydzieleniu 02-25-1-02-172-f-00. Zbiornik gromadzi wody z obecnych w tym miejscu źródeł;
- **7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą** - siedlisko błędnie określone dla powierzchni zdegradowanego torfowiska wysokiego, które obecnie tylko w części można zaklasyfikować do typu siedliska przyrodniczego 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji. Pierwotna powierzchnia siedliska 7110 w wydzieleniu 02-25-1-03-119-m-00 została ograniczona do faktycznego zasięgu siedliska 7120;
- **7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*** - siedlisko błędnie określone dla miejsca, w którym zlokalizowany jest podpiętrzony, sztuczny zbiornik eutroficzny w wydzieleniu 02-25-1-02-172-f-00. Zbiornik spiętrza wody wypływające ze źródeł, jednak nie o charakterze siedliska przyrodniczego 7220 (fot. poniżej);

Fotografia. 9. Zbiornik eutroficzny w wydzieleniu 172 f (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

- **7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk** - siedlisko błędnie określone dla suchej powierzchni leśnej w wydzieleniu 02-25-1-05-254-g-00, określonej w opisie taksacyjnym jako „bagno”, porośniętej przez turzycę drżączkowatą (fot. poniżej);

Fotografia. 10. Błędnie określone siedlisko przyrodnicze 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk na powierzchni leśnej wydzielenia 254g (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

- **8210 wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*** - siedlisko błędnie określone dla wydzielenia 190 d (leśnictwo Centawa), w którym

zlokalizowane są odsłonięcia skalne dawnego kamieniołomu. W tego typu ocienionych miejscach mogą rozwijać się zbiorowiska paproci, nienależące jednak do identyfikatorów fitosocjologicznych wskazanego siedliska przyrodniczego.

Tabela 34. Wykaz powierzchni leśnych Nadleśnictwa Rudziniec, w których usunięto informację o występowaniu siedliska przyrodniczego po wykonaniu wizji terenowej w trakcie taksacji.

Siedlisko przyrodnicze – kod Natura 2000	Adres leśny stan na 1. stycznia 2006 r.	Adres leśny stan na 1. stycznia 2016 r.	Informacja
2330	02-25-3-11-211 -h -00	02-25-1-10-711 -h -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego - sztuczne wyrobisko piasku
3160	02-25-1-03-133 -c -00	02-25-1-03-133-c-00	usunięto, weryfikacja terenowa, w wydzieleniu występuje 7140
3260	02-25-1-02-172 -l -00	02-25-1-02-172-f-00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego - sztuczny zbiornik eutroficzny
7110	02-25-1-03-119 -j -00	02-25-1-03-119-m-00	usunięto, weryfikacja terenowa, w wydzieleniu występuje 7120
7220	02-25-1-02-172 -l -00	02-25-1-02-172-f-00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego - sztuczny zbiornik eutroficzny
7230	02-25-2-05-54 -g -00	02-25-1-05-254 -g -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
8210	02-25-1-02-190 -d -00	02-25-1-02-190 -d -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-02-172 -s -00	02-25-1-02-172 -s -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-01-17 -a -00	02-25-1-01-17 -a -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-01-17 -b -00	02-25-1-01-17 -b -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-168 -j -00	02-25-1-02-168 -h -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-172 -a -00	02-25-1-02-172 -a -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-172 -b -00	02-25-1-02-172 -b -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-2-07-119 -k -00	02-25-1-07-319 -k -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-2-07-119 -l -00	02-25-1-07-319 -l -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-172 -m -00	02-25-1-02-172 -g -00; 02-25-1-02-172 -m -00; 02-25-1-02-172 -p -00; 02-25-1-02-172 -r -00; 02-25-1-02-172 -t -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-172 -n -00	02-25-1-02-172 -n -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Siedlisko przyrodnicze – kod Natura 2000	Adres leśny stan na 1. stycznia 2006 r.	Adres leśny stan na 1. stycznia 2016 r.	Informacja
6510	02-25-1-02-172 -o -00	02-25-1-02-172 -o -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-1-02-172 -r -00	02-25-1-02-172 -s -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
7140	02-25-2-05-180 -d -00	02-25-1-05-380 -k -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9110	02-25-2-07-133 -b -00	02-25-1-07-333 -b -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9110	02-25-3-12-99 -r -00	02-25-1-11-599 -r -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9130	02-25-1-03-125 -j -00	02-25-1-03-125 -j -00; 02-25-1-03-125 -k -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-17-25 -i -00	02-25-1-02-25 -i -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-02-146A -b -00	02-25-1-07-146 -m -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-17-26 -a -00	02-25-1-02-26 -a -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-17-26 -g -00	02-25-1-02-26 -g -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-03-126 -f -00	02-25-1-03-126 -f -00; 02-25-1-03-126 -i -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-2-07-132 -h -00	02-25-1-07-332 -k -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-2-07-144 -i -00	02-25-1-07-344 -l -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-2-08-150 -n -00	02-25-1-08-350 -n -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-3-12-1 -s -00	02-25-1-11-501 -s -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9190	02-25-2-05-195 -d -00	02-25-1-05-395 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9190	02-25-2-08-223 -d -00	02-25-1-05-423 -f -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91D0	02-25-3-16-292 -d -00	02-25-1-13-792 -d -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-1-17-9 -d -00	02-25-1-02-9 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-1-17-9 -f -00	02-25-1-02-9 -d -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-1-02-177 -j -00	02-25-1-02-177 -j -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-2-05-199 -i -00	02-25-1-05-399 -i -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-2-07-144 -m -00	02-25-1-07-344 -s -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-2-08-150 -i -00	02-25-1-08-350 -i -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-3-10-46 -h -00	02-25-1-09-546 -l -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego

Siedlisko przyrodnicze – kod Natura 2000	Adres leśny stan na 1. stycznia 2006 r.	Adres leśny stan na 1. stycznia 2016 r.	Informacja
91E0	02-25-3-12-99 -h -00	02-25-1-11-599 -h -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-3-13-306 -i -00	02-25-1-13-806 -k -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-3-16-298 -c -00	02-25-1-13-798 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-2-07-119 -n -00	02-25-1-07-319 -l -00; 02-25-1-07-319 -m -00; 02-25-1-07-319 -n -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
6510	02-25-2-07-119 -m -00	02-25-1-07-319 -l -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9170	02-25-1-02-188 -a -00	02-25-1-02-188 -a -00; 02-25-1-02-188 -f -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9110	02-25-1-03-124 -c -00	02-25-1-03-124 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
9110	02-25-1-03-125 -i -00	02-25-1-03-125 -i -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-3-09-248 -c -00	02-25-1-12-748 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-1-03-132 -g -00	02-25-1-03-132 -g -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego
91E0	02-25-3-09-237 -b -00	02-25-1-12-737 -c -00	usunięto, weryfikacja terenowa, brak siedliska przyrodniczego

Siedliska przyrodnicze zinwentaryzowane na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Rudziniec poza obszarami Natura 2000 są rozproszone na całym jego terenie zwykle w postaci małych, często izolowanych płatów, co sprawia, że nie spełniały one kryteriów kwalifikacji do sieci Natura 2000.

V.1.1. SIEDLISKA LEŚNE

9110 – KWAŚNE BUCZYNY *LUZULO-FAGENION*

Kwaśne buczyny występują głównie na obszarach pod wpływem wilgotnego klimatu subatlantyckiego w Europie Środkowej. Zajmują przeważnie mezotroficzne siedliska na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin dyluwialnych lub piasków gliniastych. Drzewostan na siedlisku zdominowany jest przez buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*. Rola pozostałych gatunków drzew jest niewielka. Domieszkę stanowią tu jedynie grab *Carpinus betulus* oraz dęby – głównie bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Zwarcie drzewostanu buczyn jest duże. Podszyt jest słabo rozwinięty lub brak go w ogóle. O fizjonomii runa stanowią głównie lokalne warunki siedliskowe. W suchych miejscach wykształca się pokrywa mszysto-porostowa, która jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Występują w niej płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotłasty *Dicranum scoparium*, rókiet cyprysowaty *Hypnum cupressiforme* oraz gatunki

z rodzaju *Cladonia*. Na świeżym podłożu w runie dominują trawy i mchy, a na żyzniejszych i wilgotniejszych podłożach rośnie udział paproci. Wśród roślin naczyniowych w kwaśnych buczynach niżowych spotyka się przede wszystkim śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatkę owłosioną *Luzula pilosa*, turzycę pigułkową *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijkę dwulistną *Maianthemum bifolium*, przetaczniki – ożankowy *Veronica chamaedrys* i leśny *V. officinalis* oraz siódmaczek leśny *Trientalis europaea*. Z dużą stałością, choć z reguły nielicznie występuje tu również borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Siedlisko występuje w nadleśnictwie zwykle w niewielkich płatach. Większe skupiska powierzchni kwaśnej buczyny spotyka się w leśnictwach: Nogowczyce, Kozłów, Łącza i Płużnica, gdzie w tym ostatnim jeden z płatów kwaśnej buczyny został objęty ochroną rezerwatową.

Fotografia. 11. Płat kwaśnej buczyny 9110 w rezerwacie przyrody „Płużnica” (z lewej) oraz w leśnictwie Ostropa (wydz. 599 m – z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

9130 – ŻYZNE BUCZYNY NIŻOWE *GALIO ODORATI-FAGETUM*

Żyzne buczyny niżowe reprezentują w Polsce stosunkowo najuboższą postać nizinnych, eutroficznych lasów bukowych związanych z wilgotnym i łagodnym klimatem suboceanicznym. Preferują stanowiska położone na wzniesieniach form morenowych, a podłoża stanowią najczęściej dyluwialne gliny lekkie i średnie oraz piaski gliniaste, często naglinowe. Drzewostan, przeciętnie o dużym zwarcu, jest prawie czysto bukowy, a inne gatunki drzew, np. grab *Carpinus betulus*, klony – jawor *Acer pseudoplatanus* i pospolity *A. platanoides*, dęby – szypułkowy *Quercus robur* i bezszypułkowy *Q. petraea*, wiąz górski *Ulmus glabra* czy lipa drobnolistna *Tilia cordata*, stanowią w nim na ogół nieznaczną domieszkę. W ubogiej warstwie krzewów, oprócz podrostu buka i odnowienia gatunków domieszkowych, występuje z rzadka zwykle tylko jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*. Warstwa zielna jest zazwyczaj dobrze rozwinięta, pokrywa od 30% do 60% powierzchni i obfituje w liczne gatunki bylin oraz traw, spośród których do najczęstszych należą: przytulia wonna *Galium odoratum*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, zawilec gajowy *Anemone*

nemorosa, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, żywiec cebulkowy *Dentaria bulbifera*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis* oraz perłówka jednokwiatowa *Melica uniflora*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, kostrzewa leśna *Festuca altissima* i wiechlina gajowa *Poa nemoralis*. W najbardziej żyznych postaciach omawianego lasu występują barwnie kwitnące geofity wiosenne, np. kokorycz pusta *Corydalis cava*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna* i czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*. Siedlisko zostało zinwentaryzowane w dwóch leśnictwach – Centawa i Płużnica w postaci dwóch niewielkich płątów.

9170 – GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYMENTALNY GALIO-CARPINETUM, TILIO-CARPINETUM

Grądy środkowoeuropejskie charakteryzują się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Wielowarstwowy oraz wielogatunkowy drzewostan składa się głównie z graba *Carpinus betulus*, dębu szypułkowego *Quercus robur* i lipy drobnolistnej *Tilia cordata*. Częstymi gatunkami domieszkowymi są: klon pospolity *Acer platanoides* oraz buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, a na siedliskach najbardziej żyznych i wilgotnych także wiązy: polny *Ulmus minor*, szypułkowy *U. laevis* i górski *U. glabra*, klony: polny *Acer campestre* i jawor *A. pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz czeremcha pospolita *Padus avium*. W warstwie drzew ubogich postaci grądu występuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, który niekiedy może osiągać przewagę ilościową nad dębem szypułkowym. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznym lasach liściastych. Na siedliskach stosunkowo najbardziej ubogich grąd środkowoeuropejski wykazuje florystyczne nawiązania do kwaśnych dąbrów, natomiast w warunkach siedlisk żyznych i wilgotnych wzbogacony jest o gatunki łąkowe. Charakterystyczną cechą jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem barwnie kwitnących i łąkowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *A. ranunculoides* oraz kokoryczy pustej *Corydalis cava*, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus* i turzyca palczasta *Carex digitata*. Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego, poza już wymienionymi, należą: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, fiołek leśny *Viola*

reichenbachiana, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, żankiel zwyczajny *Sanicula europaea*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, fiołek przedziwny *Viola mirabilis*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum* i inne. Najpospolitsze leśne siedlisko przyrodnicze na gruntach w zarządzie nadleśnictwa, rozproszone równomiernie na całym jego obszarze w postaci mniejszych bądź większych kompleksów. Najlepiej zachowane płyty siedliska zostały objęte ochroną rezerwatową w postaci rezerwatu przyrody „Hubert”. Siedlisko zróżnicowane pod względem struktury gatunkowej. W wielu przypadkach brak aspektu wiosennego charakterystycznego dla tego typu siedliska przyrodniczego z powodu zalegającej grubej warstwy ściółki.

Fotografia. 12. Siedlisko grądu bez aspektu wiosennego w rezerwacie przyrody „Hubert” (z lewej) oraz z aspektem wiosennym w leśnictwie Centawa w wydzielaniu 10 f (z prawej)
(fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

9190 - KWAŚNE DĄBROWY *QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego, występujące w Polsce w zachodniej części kraju. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedliskach BMśw, BMw, LMśw, LMw, a w południowo-zachodniej części kraju mogą występować także na analogicznych siedliskach wyżynnych. Śródlądowe niżowe kwaśne dąbrowy mogą płynnie przechodzić w ubogie postaci grądów z dębowym drzewostanem (siedlisko 9170), a w zasięgu występowania buka - także w kwaśne buczyny (siedlisko 9110). Rozgraniczenie tych siedlisk przyrodniczych w terenie może niekiedy sprawiać trudności. Postaci śródlądowe występują przeważnie na rozmaitych utworach piaszczystych i żwirowych, częściej spotykane są na wyniesieniach terenu, choć mogą występować także na terenach płaskich. W krajobrazach zdominowanych przez buczyny naturalne siedliska kwaśnych dąbrów

występują wyspowo, zajmując np. piaszczysto-żwirowe szczyty wzniesień, suche stoki, czy (dotyczy postaci wilgotnej z trzęślica modrą, czernicą i orlicą) wilgotne niecki terenowe.

Kwaśne dąbrowy mają zwykle drzewostan budowany przez dęby - bezszypułkowy *Quercus petraea* (zwłaszcza postaci cieplejsze i uboższe) lub szypułkowy *Quercus robur* (zwłaszcza postaci wilgotniejsze). W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza brodawkowata *Betula pendula* (rzadziej brzoza omszona *Betula pubescens*), buk *Fagus sylvatica*, jarzębina *Sorbus aucuparia*. Dominacja sosny jest naturalna tylko w nadmorskiej postaci ekosystemu; w dąbrowach śródlądowych świadczy o ich zniekształceniu w wyniku dawniejszej gospodarki leśnej. Typowe dla warstwy krzewów są: kruszyna *Frangula alnus* (która zwłaszcza w wilgotnych dąbrowach może występować masowo), jarzębina *Sorbus aucuparia*, podrosty buka *Fagus sylvatica* oraz obu gatunków dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa* (w dąbrowach podgórskich kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*), wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, jastrzębiec sabaudzki *Hieracium sabaudum* i leśny *H. murorum*, przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis*. Siedlisko występuje w nadleśnictwie w postaci kilku izolowanych płatów o niewielkiej powierzchni, m.in. w leśnictwie Paczyna, Płużnica, Proboszczowice i Ciochowice.

*91D0 – BORY I LASY BAGIENNE VACCINIO ULIGINOSI-BETULETUM PUBESCENTIS, VACCINIO ULIGINOSI-PINETUM, PINO MUGO-SPHAGNETUM, SPHAGNO GIRGENSOHNII-PICEETUM I BRZozowo-SOSNOWE BAGIENNE LASY BOREALNE - SIEDLIKO PRIORYTETOWE

Bory i lasy bagienne najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze wodą opadową (ombrogeniczną) lub z płytkich warstw gruntowych (topogeniczną). Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum* spp., turzyca *Carex* spp. i borówka *Vaccinium* spp.

Fotografia. 13. Stopniowo zarastająca trzęślicą modrą i trzciną powierzchnia silnie zdegenerowanego boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz widoczny z prawej strony drugiej fotografii głęboki rów odwadniający płat siedliska boru bagiennego (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

W Polsce typ wybitnie niejednorodny z przyczyn fitogeograficznych i lokalno-siedliskowych. Typowe sytuacje terenowe, w których występuje siedlisko, to torfowiska wysokie oraz torfowiska wypełniające zagłębienia wytopiskowe. Siedlisko można jednak spotkać także w nietypowych sytuacjach terenowych – nawet w dolinach rzecznych. Typowe postaci siedliska to bory, brzeziny i świerczyny bagiennie, opisane jako odpowiednie zbiorowiska roślinne. Występuje jednak cała gama postaci przejściowych i nietypowych. Do siedliska przyrodniczego też trzeba zaliczać inne, niekiedy trudne do ujęcia fitosocjologicznego bagiennie lasy na torfach, cechujące się dominacją brzozy i sosny. Często stanowią one stadia sukcesyjne na torfowiskach. Problematiczne może być precyzyjne rozdzielenie siedliska od nieleśnych siedlisk torfowiskowych (7110, 7120, 7140). Umowną granicą pomiędzy borem/lasem bagiennym a otwartym torfowiskiem porośniętym drzewami jest osiągnięcie przez warstwę drzew pokrycia >50%. Ze względu na poligeniczny charakter i znaczne wewnętrzne zróżnicowanie typu siedliska, nie ma jednego zestawu gatunków, który byłby typowy dla wszystkich podtypów. Dla borów bagiennych są to: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, oraz przechodzące gatunki torfowiskowe: torfowce *Sphagnum* spp., żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*.

Siedlisko na terenie Nadleśnictwa Rudziniec podawane było tylko dla jednej powierzchni leśnej: 02-25-1-03-134 -f -00. Badania terenowe potwierdziły w tym miejscu obecność silnie zdegenerowanego płatu boru bagiennego, który w dużym stopniu utracił już swoje pierwotne cechy w wyniku bardzo silnego przesuszenia. Z powierzchni siedliska wycofały się gatunki charakterystyczne dla niego, tj. m.in. bagno zwyczajne i borówka

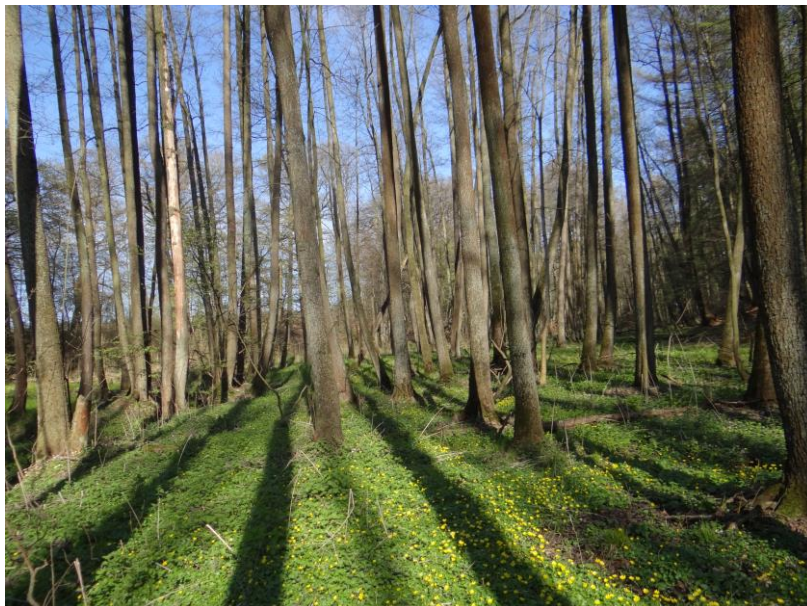
bagienna. Widoczna silnie prześwietlona struktura drzewostanu ulega stopniowemu rozpadowi.

*91E0 - ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE *SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wymienione lasy wykształcają się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych jako pobagienne lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami, górskie olszynki z olszą szarą, po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Okresowe zalewy są typowe dla łągów, ale nie są warunkiem koniecznym: płaty siedliska spotyka się także w miejscach niezalewanych, a pozostających pod wpływem ruchu wód gruntowych. Siedlisko jest związane z typem siedliskowym L1, oraz przede wszystkim O1J i O1.

Łęgi są silnie zróżnicowane ekologicznie i geograficznie, co powoduje że naturalna kompozycja gatunkowa ich runa jest równie silnie zróżnicowana. Praktycznie nie ma też gatunków wiernych łągom, ani gatunków łągowych, które mogłyby być uniwersalnymi wskaźnikami stanu ochrony siedliska. W drzewostanie jako gatunki typowe dla siedliska wymienia się zwykle olszę czarną *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, wierzbę białą *Salix alba*, wierzbę kruchą *Salix fragilis*, topolę białą *Populus alba*, topolę czarną *Populus nigra*. W runie (często wraz z krzewami) podawano zwykle obecność takich gatunków, jak: podagrycznik zwyczajny *Aegopodium podagraria*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, turzyca długokłosa *Carex elongata*, turzyca dzióbkwata *Carex rostrata*, świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa drobna *Circaea alpina*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, leszczyna zwyczajna *Corylus avellana*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, przytulia czepna *Galium aparine*, przytulia błotna *Galium palustre*, kuklik zwisty *Geum rivale*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, krwawnica pospolita *Lythrum salicaria*, czeremcha pospolita *Padus avium*, mozga trzciniowata *Phalaris arundinacea*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, tarczycza pospolita

Scutellaria galericulata, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Siedlisko występuje w rozproszeniu na terenie całego nadleśnictwa. Większe skupiska łągów obecne są m.in. w dolinach Świbskiej Wody, Chrzastawy, Przykopy, dopływów spod Rudzińca czy spod Sierakowic oraz wzdłuż Sierakowickiego Potoku.

Fotografia. 14. Łęg olszowy w dolinie Sierakowickiego Potoku (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

91F0 - ŁĘGOWE LASY DĘBOWO-WIĄZOWO-JESIONOWE *FICARIO-ULMETUM*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe są w Polsce wyraźnie zróżnicowane pod względem ekologicznym na dwie grupy: łągi w dolinach wielkich rzek, w których podstawowym czynnikiem ekologicznym są okresowe zalewy wodami rzeczными oraz łągi poza dolinami, zajmujące stanowiska w dolinkach małych cieków, wilgotnych a żyznych zagłębieniach, rynnach terenowych, wąwozach itp.; ich charakter zdeterminowany jest przez ruch wody, zwykle jednak nieprzybierający charakteru zalewu powierzchniowego. Łęgi odcięte od wpływów zalewu wodami rzeczными, np. pozostawione za wałami przeciwpowodziowymi, podlegają też przekształceniu w kierunku łągów.

Typowy łąg dębowo-wiązowo-jesionowy jest zbiorowiskiem o zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej z wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. W postaci najpełniej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie, przeciętnie od 50-60%, i składa się z dwóch, a niekiedy z trzech warstw. W wyższej warstwie głównymi gatunkami są dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*.

W niższych warstwach występują głównie wiązy: szypułkowy *Ulmus laevis*, polny *U. minor*, rzadziej górski *U. glabra* oraz klon polny *Acer campestre*, jabłoń dzika *Malus sylvestris*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, klon pospolity *Acer platanoides* i jawor *A. pseudoplatanus*, a sporadycznie także topole: biała *Populus alba* i czarna *P. nigra* oraz wierzby: biała *Salix alba* i krucha *S. fragilis*. Charakterystyczna dla łąg wiązowo-jesionowych jest bujna i wielogatunkowa warstwa krzewów, w której oprócz odnowienia drzew, zwykle wiązów, a rzadziej dębu, występują najczęściej: dereń świdwa *Cornus sanguinea*, szakłak pospolity *Rhamnus catharticus*, głóg dwuszyjkowy *Crataegus laevigata*, bez czarny *Sambucus nigra*, trzmielina pospolita *Euonymus europaeus*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, porzeczka czerwona *Ribes spicatum*, czeremcha zwyczajna *Padus avium* oraz i leszczyna pospolita *Corylus avellana*. Bogata pod względem składu florystycznego oraz wewnętrznie zróżnicowana na kilka poziomów warstwa zielna pokrywa często całą powierzchnię płatów i składa się głównie z bylin o dużych wymaganiach glebowych, wśród których liczną grupę stanowią rozwijające się wczesną wiosną geofity, nadające zbiorowisku swoisty wygląd w tym okresie. Łanowo pojawia się wtedy ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, złoć żółta *Gagea lutea*, zawilce: żółty *Anemone ranunculoides* i gajowy *A. nemorosa*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatellina*, kokorycze: pusta *Corydalis cava* i wątła *C. intermedia*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* (zwłaszcza w łągach poza dolinami rzecznyymi), miodunka ćma *Pulmonaria obscura* i czworolist pospolity *Paris quadrifolia*. Na niektórych stanowiskach występują dwie, rzadkie w Polsce, wczesnowiosenne rośliny z rodziny amarylkowatych *Amaryllidaceae*: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* i śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum*. Później rozwijają się inne gatunki typowe dla żyznych i wilgotnych lasów liściastych, np. czyściec leśny *Stachys sylvatica*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, a także gatunki o szerszych amplitudach socjologiczno-ekologicznych, takie jak: czosnaczek pospolity *Alliaria petiolata*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, przytulia czepna *Galium aparine*, jasnota plamista *Lamium maculatum* oraz podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum* i turzyca leśna *Carex sylvatica*. Stałym gatunkiem runa, a niekiedy nawet panującym, jest pospolita w różnych zbiorowiskach leśnych i zaroślowych dolin rzecznych jeżyna popielica *Rubus caesius*. Pospolity, a niekiedy łanowo występujący, jest też skrzyp zimowy *Equisetum hyemale*. Siedlisko zinwentaryzowano w nadleśnictwie w postaci dwóch izolowanych płatów – na krawędzi doliny Toszeckiego Potoku oraz w otulinie rezerwatu „Las Dąbrowa”.

V.1.2. SIEDLISKA NIELEŚNE

3150 - STARORZECZA I NATURALNE EUTROFICZNE ZBIORNIKI WODNE ZE ZBIOROWISKAMI Z *NYMPHEION*, *POTAMION*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje szeroką grupę naturalnych zbiorników wodnych o różnym statusie troficznym (głównie: mezo- i eutroficznym) oraz różnej genezie (naturalne jeziora, naturalne drobne zbiorniki wodne, starorzecza). Starorzecza są starymi korytami rzek odciętych w wyniku wyżłobienia (odcięcia) przez rzekę nowego koryta. Wyróżniają się zwykle półkolistym kształtem wynikającym z procesów erozyjno-akumulacyjnych w korycie rzeczonym prowadzących do powstania zakoli i meandrów. Najczęściej są to zbiorniki wód nieprzepływowych o słabej dynamice mas wodnych. Wiele spośród nich jest silnie wypłycona. Wody, podobnie jak w jeziorach eutroficznym, charakteryzują się znaczną zawartością związków pokarmowych, co jest związane ze sposobem zasilania (możliwy okresowy dopływ żyznych wód rzecznych). Powierzchnia zbiornika może być pokryta na dużym obszarze przez pleustofity (np. tzw. rzęsy wodne, salwinia pływająca itp.), co ogranicza rozwój roślinności dennej. Możliwe jest występowanie zakwitów wody utworzonych przez glony, także tych wywołanych przez sinice. Gatunki roślin typowe dla siedliska to: rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, wywłócznik okółkowy *M. verticillatum*, przętka pospolita *Hippuris vulgaris*, włosienicznik krążkolistny *Batrachium circinatum*, zamętnica błotna *Zannichellia palustris*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, grązel żółty *Nuphar lutea*, grzybień białe *Nymphaea alba*, grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*, rdestnica kędzierzawa *P. crispus*, rdestnica lśniąca *P. x nitens*, rdestnica nitkowata *P. filiformis*, rdestnica ostrolistna *P. acutifolius*, rdestnica pływająca *P. natans*, rdestnica połyskująca *P. lucens*, rdestnica przeszyta *P. perfoliatus*, rdestnica stępiona *P. obtusifolius*, rdestnica ścieśniona *P. compressus*, rdest ziemnowodny *Polygonum amphibium*, okrężnica bagienna *Hottonia palustris*, osoka aloesowata *Stratiotes aloides*, rzęsa drobna *Lemna minor*, rzęsa garbata *L. gibba*, rzęsa trójrowkowa *L. trisulca*, spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrhiza*, wglębka wodna *Riccia fluitans*, wglębik pływający *Ricciocarpus natans*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, mech zdrojek *Fontinalis antipyretica*, jeziorza morska *Najas marina* i wiele innych. Siedlisko występuje w postaci niewielkich zbiorników niestanowiących odrębnych wyłączeń taksacyjnych zlokalizowanych w dolinie Bierawki.

6430 - ZIOŁOROŚLA GÓRSKIE *ADENOSTYLION ALLIARIAE* I ZIOŁOROŚLA NADRZECZNE *CONVOLVULETALIA SEPIUM*

Siedlisko występuje na brzegach dużych, niżowych rzek, jezior i stawów, w miejscach stale, okresowo zalewanych. Na ogół są to wąskie okrajki roślin czepnych pomiędzy nadrzecznymi szuwarami a zaroślami wiklinowymi oraz łęgami wierzbowymi w dolnych partiach równin zalewowych, a także na brzegach wysp w rozlewiskach rzecznych. Wyróżniają się dużym udziałem pnączy tworzących zwarte zasłony na skraju lasów i zarośli, stąd nazywane są też zbiorowiskami welonowymi. Charakteryzują się dominacją różnych gatunków w poszczególnych płatach, stąd wyróżnia się bardzo liczne zbiorowiska i facje. Reprezentatywne gatunki to: kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, przytulia czepna *Galium aparine*, rdestówka zaroślowa *Fallopia dumentorum*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, oset kędzierzawy *Carduus crispus*, kaniańka wielka *Cuscuta lupuliformis*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, kropidło *Lachenala Oenanthe lachenalii*, dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica* subsp. *litoralis*, starzec nadrzeczny *Senecio fluviatilis*, wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer*, kozłek lekarski *Valeriana officinalis*, przytulia lepczyca *Galium rivale*, wierzbownica kosmata *Epilobium hirsutum*. Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa występuje w postaci niewielkich płatów zlokalizowanych na brzegach cieków oraz rowów z wodą płynącą, często w sąsiedztwie innych wielkopowierzchniowych siedlisk przyrodniczych, tj. łąki świeże 6510 czy łęgi olszowo-jesionowe 91E0.

6510 - EKSTENSYWNIE UŻYTKOWANE NIŻOWE ŁĄKI ŚWIEŻE *ARRHENATHERION*

Do tego siedliska zaliczają się bogate w gatunki, mezofilne łąki występujące od równin po tereny podgórskie, koszone po zakwitnięciu traw - raz, maksymalnie dwa razy w roku i umiarkowanie nawożone. Charakterystyczną cechą siedliska jest jego duża dynamika oraz ścisły związek z formą i intensywnością gospodarki łąkarskiej. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże występują przede wszystkim na obrzeżach i w zmeliorowanych fragmentach dolin rzecznych i wilgotnych kotlin, a także w kompleksach z polami uprawnymi i na przydrożach.

Do gatunków reprezentatywnych dla siedliska należą przede wszystkim rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, szczaw rozpierzchły *Rumex thyrsiflorus*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, pępawa dwuletnia *Crepis biennis*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, świerzbnica polna *Knautia arvensis*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, kozibród wschodni *Tragopogon orientalis* i łąkowy *T. pratensis*. Najczęściej notowane spośród traw to: stokłosa miękka *Bromus hordeaceus*, kupkówka

pospolita *Dactylis glomerata*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i zwyczajna *P. trivialis* oraz wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Natomiast z roślin dwuliściennych z największą stałością występują: rogownica pospolita *Cerastium holosteoides*, kminek zwyczajny *Carum carvi*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcze: zwyczajny *Heracleum sphondylium* i syberyjski *H. sibiricum*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, jastrun właściwy *Leucanthemum vulgare*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, brodawnik zwyczajny *Leontodon hispidus*, mniszek pospolity *Taraxacum officinale*, motylkowe: komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* oraz koniczyny: łąkowa *Trifolium pratense* i drobnogłówkowa *T. dubium*. Łąki świeże wykształcają się zarówno na powierzchniach płaskich, jak i nachylonych, przy różnych ekspozycjach. Siedlisko występuje w postaci większych kompleksów łąk tylko w leśnictwie Świbie i Centawa. W pozostałych kilku lokalizacjach obecne jest już tylko w postaci mniejszych, izolowanych płatów. Siedlisko jest prawidłowo użytkowane kośnie. W obrębie jego płatów nie stwierdzono istotnych zagrożeń.

7120 - TORFOWISKA WYSOKIE ZDEGRADOWANE, LECZ ZDOLNE DO NATURALNEJ I STYMULOWANEJ REGENERACJI

Torfowiska ombrotroficzne, tj. zasilane wyłącznie przez wody opadowe, na których nastąpiło zakłócenie naturalnej hydrologii złoża torfowego (przeważnie z przyczyn antropogenicznych), prowadząc do powierzchniowego wysuszenia torfu oraz zmiany składu gatunkowego lub utraty gatunków. Porastająca je roślinność w przewadze składa się jeszcze ze składników typowych dla żywych torfowisk wysokich, lecz względna obfitość poszczególnych gatunków jest zróżnicowana. Hydrologiczna sprawność torfowiska może zostać przywrócona po zastosowaniu właściwych zabiegów i istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że ponowne osiedlenie się roślinności torfotwórczej nastąpi w okresie do 30 lat. Regeneracja torfowiska polega na ponownym wykształceniu się warstwy torfu lub przywróceniu jej pełnego funkcjonowania. Zaburzone pod względem hydrologicznym torfowiska wysokie zachowują silnie kwaśny odczyn i niską trofię oraz ombrotroficzny sposób zasilania w wodę. Poziom wody na takich torfowiskach jest obniżony w stosunku do naturalnego o około 20-50 cm.

Zbiorowiska wtórne, powstałe na obsuszonych torfowiskach wysokich, nie są dostatecznie zbadane i scharakteryzowane pod względem fitosocjologicznym. Ich wspólną cechą jest brak lub znikoma ilość kępowych torfowców, które na żywych torfowiskach mają decydujące znaczenie dla ich wzrostu. Słabo torfotwórcze torfowce dolinkowe również nie występują albo rosną z ograniczoną żywotnością. Pozostałe cechy roślinności związane są z rodzajem i natężeniem czynnika degradującego. Reprezentatywne gatunki to: wełnianka

pochwowata *Eriophorum vaginatum*, wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, trzęślica modra *Molinia caerulea*, sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza omszona *Betula pubescens*. Siedlisko występuje w nadleśnictwie w postaci pojedynczego płatu, silnie przekształconego siecią rowów odwadniających w leśnictwie Płużnica.

Fotografia. 15. Silnie zdegenerowany fragment torfowiska wysokiego w wydzielaniu 119 m oraz sieć towarzyszących mu głębokich rowów odwadniających złożę torfowe (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Wskazania ochronne:

Dla poprawy stanu zachowania siedliska zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie do zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających za pomocą zastawek.

7140 - TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA (PRZEWAŻNIE Z ROŚLINNOŚCIĄ Z SCHEUCHZERIO-CARICETEA)

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- lub mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszących się na powierzchni wody kozuchów, pływających dywanów (pła), trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzycy, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna; gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub

w przewodzie), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20.

Fotografia. 16. Fragment torfowiska przejściowego na obrzeżach torfianki w leśnictwie Płużnica w wydzielaniu 133 c (z lewej) oraz fragment tego typu siedliska zarastający drzewami w południowej części wydzielania 133 b (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Zarówno w warstwie zielnej, jak i mszystej zaznacza się dominacja 1-2 gatunków. Powoduje to, że fitocenozy mają wygląd: 1) płaskiego, dywanowego mszaru torfowcowego z nielicznymi gatunkami z grupy turzycowatych o niskim wzroście, np. wełnianki wąskolistnej *Eriophorum angustifolium*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, turzycy dzióbkowatej *Carex rostrata*, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*; 2) turzycowiska z torfowcami; 3) mechowiska z turzycami; 4) turzycowiska ze znaczną domieszką roślin dwuliściennych, np. siedmiopalcznika błotnego *Comarum palustre*, bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*; 5) unoszącego się na powierzchni wody, słabo spletanego kożucha pionierskich gatunków wkraczających na otwarte lustro wody, jak czermień błotna *Calla palustris*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, siedmiopalcznik błotny *Comarum palustre*. Siedlisko występuje tylko w leśnictwie Płużnica, gdzie przejawia cechy degeneracji wywołanej przede wszystkim silnym odwadnianiem i okresowymi deficytami wody.

V.2. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO WYSTĘPUJĄCE W FORMIE POWIERZCHNIOWEJ I CENNE PUNKTOWE

Istnienie zadrzewień śródpolnych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju fauny i flory otwartych przestrzeni oraz stref przejściowych. Wykorzystywane są jako miejsca odpoczynku

podczas migracji dużych ssaków, chronią i wzbogacają glebę, są siedliskiem roślin i zwierząt, łagodzą susze, są schronieniem dla ssaków i innych zwierząt. Zadrzewienia i zakrzewienia mają pozytywny wpływ na „przełamywanie” monotoności krajobrazu polno-łąkowego. Zadrzewienia w formie liniowej (wzdłuż rowów i miedz) ograniczają również szkody powodowane przez erozję wietrzną na sąsiadujących polach. Ogólna powierzchnia zadrzewień i zakrzaceń w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wynosi 133,74 ha.

Tabela 35. Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	02- 40-h	OL	1,34	15	Ł: SAMOS: OL 15
2	01- 47-h	SO	1,03	70	Ł: ZADRZEW: SO 70,BRZ 60,ŚW 70,OL 20
3	01- 49-i	BRZ	8,06	40	URZ WOD: ZADRZEW: BRZ 40,OL 40,MD 40
4	01- 62-d	CZR	0,12	25	R: ZADRZEW: CZR 25,ŚL 25,JB 35; ZAKRZEW: LSZ, BEZ.C 0,DER.B 0
5	01- 62-g	CZM	0,77	-	R: ZAKRZEW: CZM
6	01- 62-h	SO	0,46	20	R: ZAKRZEW: SO 20,CZM 20,BRZ 20
7	01- 63-d	AK	0,17	55	PS: ZADRZEW: AK 55
8	01- 63-g	JB	0,14	25	PS: ZADRZEW: JB 25,ŚL 25,DG 18,ŚW 18,LP 25; ZAKRZEW: LSZ, PRZ.CW 0
9	02- 154-c	BRZ	8,22	15	URZ WOD: ZAKRZEW: BRZ 15,WB 15,OL 15
10	02- 164-b	OL	0,12	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,JW 50,OL 50,JW 35,OL 35; ZAKRZEW: WB, JRZ 0,OL 0
11	02- 164-d	OL	1,72	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 50,WB 50
12	02- 168-h	OL	0,42	47	BAGNO: ZADRZEW: OL 47,OL.S 47,OL 60,OL.S 27; ZAKRZEW: ŚL.T, CZM.P 0,GŁG 0
13	02- 172-b	OL.S	0,40	50	Ł: ZADRZEW: OL.S 50,BRZ 90,OL 90; ZAKRZEW: OL, BEZ.C 0,WB 0
14	02- 177-g	JB	1,03	30	R: ZADRZEW: JB 30
15	02- 177-k	SO	0,05	30	R: ZADRZEW: SO 30; ZAKRZEW: CZM.P, GŁG 0
16	02- 187-k	DB	0,21	130	PS: ZADRZEW: DB 130,AK 80,AK 130; ZAKRZEW: ŚL.T
17	02- 187-m	DB	0,38	130	PS: ZADRZEW: DB 130,JS 60,WB 40,WB 60
18	04- 227-a	SO	1,84	20	R: ZADRZEW: SO 20,BRZ 35,MD 25,DB 25,BRZ 20,OS 20,LP 25
19	04- 227-b	SO	7,56	20	R: ZADRZEW: SO 20,BRZ 35,LP 35,DB 35,GR 25,WB 25,DB 65,LP 20; ZAKRZEW: ŚL.T, OS 0,SO 0
20	04- 227-c	TP	0,26	65	BAGNO: ZADRZEW: TP 65,BRZ 30,DB 30,DB 45; ZAKRZEW: GŁG, ŚL.T 0,BEZ.C 0,WB 0
21	04- 227-d	JB	0,06	35	S-R: ZADRZEW: JB 35,ŚL 35,DB.C 35
22	04- 227-f	DB	0,14	60	S-R: ZADRZEW: DB 60,LP 30,DB 30,GR 60,BRZ 35,OS 35,CZR 35
23	04- 227-g	DB	0,31	30	R: ZADRZEW: DB 30,BRZ 30,OS 30,SO 30,GR 30,LP 30
24	04- 227-i	DB.C	0,11	20	S-R: ZADRZEW: DB.C 20,OL.S 20,ŚL 35,JB 38

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
25	04- 228-b	BRZ	1,46	20	Ł: ZADRZEW: BRZ 20,OL 20,DB 20; ZAKRZEW: KRU, LP 0,BRZ 0,OL 0,JRZ 0
26	04- 232-i	OL	0,49	80	URZ WOD: ZADRZEW: OL 80
27	05- 253-c	BRZ	0,23	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40,OL 40,OS 40; ZAKRZEW: BRZ
28	05- 254-g	OL	0,44	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,BRZ 60
29	05- 261-b	DB	3,94	80	R: ZADRZEW: DB 80
30	06- 281-d	OL	2,18	20	R: ZADRZEW: OL 20
31	06- 281-h	ŚW	0,08	70	R: ZADRZEW: ŚW 70
32	06- 281-j	ŚW	0,01	30	R: ZADRZEW: ŚW 30
33	06- 281-m	DB	0,09	150	PS: ZADRZEW: DB 150,BRZ 80
34	06- 281-n	CZM	0,22	20	R: ZADRZEW: CZM 20,ŚL 20
35	06- 296-c	BRZ	2,50	15	R: SAMOS: BRZ 15
36	06- 297-i	DB	0,95	40	R: ZADRZEW: DB 40,SO 24
37	06- 297-j	DB	1,86	40	R: ZADRZEW: DB 40,SO.C 24
38	06- 297-l	CZR	0,26	80	S-R: ZADRZEW: CZR 80
39	06- 297-o	DB	0,74	40	R: ZADRZEW: DB 40
40	06- 301-f	BRZ	0,57	70	URZ WOD: ZADRZEW: BRZ 70,ŚW 70,DB 70
41	07- 314-g	TP	1,15	69	R: ZADRZEW: TP 69,KSZ 69
42	07- 314-i	KSZ	0,37	25	R: ZADRZEW: KSZ 25,JS 25,GR 45,JS 69,BRZ 25,DB 40
43	07- 319-k	OL	0,22	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55
44	07- 319-n	OL	0,04	40	Ł: ZADRZEW: OL 40,BRZ 80,DB 40,DB 25; ZAKRZEW: BRZ, OL 0,DB 0
45	07- 319-t	DB	1,33	90	URZ WOD: ZADRZEW: DB 90,OL 70,ŚW 70,BRZ 40
46	07- 320-k	OL	0,20	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55,OL 75,BK 95
47	07- 320-p	OL	0,40	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,BRZ 55,SO 55,OS 45,BK 85,OL 25,SO 110,BRZ 75,OL 85; ZAKRZEW: WB, LSZ 0,GŁG 0,JRZ 0,OL 0
48	07- 324-b	OL	0,63	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 75,OL 20; ZAKRZEW: OL 10
49	07- 332-i	BK	0,58	30	PS: ZADRZEW: BK 30
50	07- 344-h	OL	0,33	35	URZ WOD: ZADRZEW: OL 35
51	07- 345-n	AK	0,40	30	R: ZADRZEW: AK 30; ZAKRZEW: AK
52	07- 345-s	WB	0,38	20	PS: ZAKRZEW: WB 20,OL 20
53	08- 351-k	DB.C	1,96	100	PS: ZADRZEW: DB.C 100,OS 20,DB.C 20,BRZ 20
54	08- 355-d	ŚW	0,50	10	R: ZADRZEW: ŚW 10
55	08- 355-g	BRZ	0,30	35	R: ZADRZEW: BRZ 35,OS 35,DB 35,SO 35; ZAKRZEW: LSZ, CZM.P 0,OS 0
56	08- 355-k	DB	0,07	80	ZADRZEW: ZADRZEW: DB 80; ZAKRZEW: JS, AK 0,CZR 0
57	08- 355-l	BRZ	0,38	70	R: ZADRZEW: BRZ 70,JS 45,DB 60,LP 50,AK 60; ZAKRZEW: GŁG, JS 0,BEZ.C 0,CZM.P 0
58	08- 355-m	JS	0,05	60	ZADRZEW: ZADRZEW: JS 60; ZAKRZEW: JS ,CZM.P 0
59	05- 377-a	CZM.P	0,26	-	PS: ZAKRZEW: CZM.P
60	05- 377-b	DB	1,00	40	Ł: ZADRZEW: DB 40,LP 40; ZAKRZEW: CZM.P
61	05- 377-d	SO	0,23	10	R: SAMOS: SO 10
62	05- 377-f	SO	0,12	10	R: SAMOS: SO 10

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
63	05- 377-h	SO	0,66	10	R: SAMOS: SO 10
64	05- 377-i	GR	0,31	50	PS: ZADRZEW: GR 50; ZAKRZEW: ŚL.T
65	05- 377-j	SO	0,88	20	R: ZADRZEW: SO 20,OS 20
66	05- 377-ax	CZR	0,02	40	R: ZADRZEW: CZR 40
67	05- 380-k	BRZ	0,49	45	Ł: ZADRZEW: BRZ 45,OL 45,BK 45; ZAKRZEW: CZM.P, WB 0
68	05- 423-h	WZ	1,25	-	R: ZAKRZEW: WZ, CZM.P 0,GB 0,BRZ 0,JS 0
69	05- 424-j	BRZ	0,52	18	PS: ZADRZEW: BRZ 18,BRZ 50,TP 50
70	05- 424-k	WB	0,30	-	R: ZAKRZEW: WB, BRZ 0,OS 0
71	05- 424-l	WB	0,54	-	R: ZAKRZEW: WB, LSZ 0,BEZ.K 0
72	05- 425-m	OL	1,21	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,OL 60,OL 45
73	05- 426-k	OL	0,29	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80
74	04- 441-h	OL	1,10	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,OL 70,JS 70,JS 100,LP 70; ZAKRZEW: LSZ
75	06- 447-a	BRZ	0,81	5	R: SAMOS: BRZ 5
76	06- 447-b	BRZ	0,55	20	R: ZADRZEW: BRZ 20; ZAKRZEW: BRZ 5
77	11- 511-i	JB	0,19	30	S-R: ZADRZEW: JB 30
78	09- 520-d	TP	1,83	50	R: ZADRZEW: TP 50
79	09- 520-g	JS	0,10	80	ZBIORNIK: ZADRZEW: JS 80,KSZ 60,WB 50
80	09- 520-j	DB	0,19	100	Ł: ZADRZEW: DB 100
81	09- 527-f	OL	4,08	28	Ł: ZADRZEW: OL 28; ZAKRZEW: OL
82	09- 535-c	OL	1,50	28	Ł: ZADRZEW: OL 28,OL 38
83	09- 536-a	OL	2,52	25	Ł: ZADRZEW: OL 25,OL 30,OL 50
84	09- 556-m	JB	0,27	30	S-R: ZADRZEW: JB 30
85	09- 556-o	JW	0,46	30	PS: ZADRZEW: JW 30; ZAKRZEW: LSZ, KRU 0
86	09- 557-b	DB	1,72	100	Ł: ZADRZEW: DB 100
87	11- 571-m	DB	1,10	110	PS: ZADRZEW: DB 110,BRZ 25,WB 25
88	11- 579-l	OS	0,62	20	PS: ZADRZEW: OS 20
89	11- 579-o	KSZ	2,31	111	R: ZADRZEW: KSZ 111
90	11- 579-r	JS	0,36	100	PS: ZADRZEW: JS 100
91	11- 585-a	OS	1,55	20	PS: ZADRZEW: OS 20
92	11- 585-b	LP	2,12	55	R: ZADRZEW: LP 55,DB 55,LP 30,LP 80
93	11- 585-d	BRZ	0,08	40	PS: ZADRZEW: BRZ 40; ZAKRZEW: OS, WB 0
94	11- 585-f	LP	1,24	80	R: ZADRZEW: LP 80
95	11- 586-c	KSZ	0,59	70	R: ZADRZEW: KSZ 70,DB 30; ZAKRZEW: WB
96	11- 586-f	LP	2,67	50	PS: ZADRZEW: LP 50,KSZ 70,DB 95,DB 40
97	11- 599-a	ŚL.T	0,05	-	PS: ZAKRZEW: ŚL.T
98	11- 599-b	JB	0,07	30	R: ZADRZEW: JB 30; ZAKRZEW: ŚL.T
99	11- 599-d	JS	0,07	30	S-R: ZADRZEW: JS 30
100	11- 599-g	DB	0,80	60	R: ZADRZEW: DB 60,LP 60
101	11- 603-c	LP	0,36	80	S-R: ZADRZEW: LP 80
102	11- 603-f	DB	2,45	70	R: ZADRZEW: DB 70; ZAKRZEW: ŚL.T

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
103	11- 603-g	ŚL.T	1,08	-	R: ZAKRZEW: ŚL.T
104	11- 609-l	SO	0,64	40	PS: ZADRZEW: SO 40
105	13- 621-i	BRZ	1,92	20	R: ZADRZEW: BRZ 20,SO 20
106	13- 622-a	DB	0,18	110	Ł: ZADRZEW: DB 110,LP 80,WB 50
107	13- 622-i	DB	0,02	40	PS: ZADRZEW: DB 40,LP 40
108	13- 622-l	DB	0,35	35	PS: ZADRZEW: DB 35,BRZ 35,CZM 35
109	13- 627-c	OL	0,77	30	Ł: ZADRZEW: OL 30,BRZ 30,OL 80; ZAKRZEW: WB, BRZ 0,OL 0
110	13- 628-a	DB	0,84	110	Ł: ZADRZEW: DB 110,OL 90,JS 60; ZAKRZEW: LP, BEZ.C 0,OL 0
111	13- 628-b	JS	0,05	60	R: ZADRZEW: JS 60
112	13- 628-c	MD	0,10	20	R: ZADRZEW: MD 20; ZAKRZEW: LSZ
113	13- 628-m	LSZ	0,07	-	R: ZAKRZEW: LSZ, WB 0
114	13- 628-p	OL	4,31	25	Ł: ZADRZEW: OL 25,SO 25
115	13- 629-i	WB	1,98	-	Ł: ZAKRZEW: WB, OL 0,BRZ 0
116	13- 635-f	OL	0,77	-	R: ZAKRZEW: OL, BRZ 0,WB 0
117	08- 658-i	BK	0,30	170	URZ WOD: ZADRZEW: BK 170,DB 170,DB 35,SO 35
118	08- 667-b	OL	1,03	45	URZ WOD: ZADRZEW: OL 45,SO 45,BRZ 45
119	08- 668-m	DB	2,59	140	R: ZADRZEW: DB 140,DB 50,OS 30,AK 35
120	08- 669-c	DB	1,76	100	R: ZADRZEW: DB 100,AK 40,MD 40,DB 40
121	08- 669-d	BRZ	0,98	30	PS: ZADRZEW: BRZ 30,OS 30
122	10- 671-d	WB	0,73	20	URZ WOD: ZADRZEW: WB 20
123	10- 726-b	BRZ	2,00	24	Ł: ZADRZEW: BRZ 24
124	10- 727-d	BRZ	0,96	24	R: ZADRZEW: BRZ 24,OL 24,DB 140; ZAKRZEW: OL, BRZ 0
125	10- 727-f	OL	1,47	24	Ł: ZADRZEW: OL 24,BRZ 24; ZAKRZEW: OL, BRZ 0
126	09- 730-j	DB	0,10	100	R: ZADRZEW: DB 100; ZAKRZEW: LSZ
127	09- 730-l	GR	0,28	20	S-R: ZADRZEW: GR 20,DB 70,SO 70; ZAKRZEW: LSZ, BEZ.C 0
128	09- 730-m	OS	0,18	40	PS: ZADRZEW: OS 40
129	12- 747-g	OL	0,30	55	Ł: ZADRZEW: OL 55
130	12- 790-k	OL	4,31	40	Ł: ZADRZEW: OL 40,WB 40,DB 150
131	12- 790-r	WB	0,45	-	PS: ZAKRZEW: WB, ŚL.T 0
132	12- 790-w	LP	0,11	70	REMIZA: ZADRZEW: LP 70,LP 30; ZAKRZEW: ŚL.T
133	12- 790-z	DB	2,71	170	Ł: ZADRZEW: DB 170,OL 90,DB 60,OL 60,LP 60,OS 40
134	12- 790-px	WB	0,08	45	ZADRZEW: ZADRZEW: WB 45,BRZ 35,WB 20
135	13- 813-h	KSZ	0,19	105	R: ZADRZEW: KSZ 105,DB.C 105
136	13- 818-m	SO	0,06	25	ZADRZEW: SO 25,BRZ 25

V.3. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

Gmina Jemielnica

Teren gminy w niewielkim stopniu wchodzi w zasięg terytorialny nadleśnictwa, mimo to w jego obrębie można wskazać fragmenty wyróżniające się pod względem przyrodniczym.

Należy do nich przede wszystkim dolina rzeki Chrząstawy (Jemielnicy), która obfituje w siedliska cennych gatunków zwierząt i stanowi istotny korytarz ekologiczny łączący południową enklawę obszaru chronionego krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie” z jego właściwym zasięgiem pomiędzy miejscowościami Zawadzkie i Turawa. Z gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec w zasięgu doliny Chrząstawy zlokalizowane są niektóre z wydzieleń leśnych oddziałów 153, 154, 164, 165 oraz 172. Poza opisanym obszarem doliny jako cenny wskazuje się również teren niewielkich łomów po eksploatacji wapieni triasowych na południowy zachód od miejscowości Gajdowe (tzw. Babica), który znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa i sąsiaduje z oddziałami 157 i 156.

Gmina Strzelce Opolskie

Na obszarze gminy Strzelce Opolskie w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa dominują ekosystemy pól uprawnych oraz tereny zabudowane Dziewkowic, Szczepanka, Warmątowic i Błotnicy Strzeleckiej. Jako najcenniejsze, poza objętym już ochroną rezerwatową fragmentem kompleksu leśnego „Płużnica”, w tej części nadleśnictwa należy wskazać górny odcinek doliny Chrząstawy (Jemielnicy), stanowiący istotny ciąg ekologiczny od jej źródeł w kierunku Małej Panwi. W tym miejscu na szczególną uwagę zasługuje niewielki obszar źródliskowy na prawym brzegu Chrząstawy w oddziale leśnym 172 z otaczającą go mozaiką łąk, łęgów i nieleśnych siedlisk wilgotnych łąk (fotografia poniżej).

Fotografia. 17. Sztuczny zbiornik eutroficzny powstały na spiętrzeniu wód wypływających ze źródeł w oddziale 172 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Dość cenny na terenie gminy jest również niewielki obszar suchych muraw na północny wschód od Dziewkowic w sąsiedztwie oddziałów leśnych 188 oraz 189 leśnictwa Centawa. Szerzej jest on opisany w rozdziale IV.7.1., jako proponowany użytek ekologiczny „Murawy koło Dziewkowic”.

Gmina Sośnicowice

Gmina Sośnicowice charakteryzuje się wysoką lesistością. Tereny leśne wyróżniają się tu pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Znajduje to potwierdzenie w objęciu prawną ochroną krajobrazową południowych gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec w postaci Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” (oddziały 637, 638, 791-819) oraz ochroną rezerwatową kompleksu leśnego na granicy miasta Gliwice „Las Dąbrowa”. Pozostałe grunty leśne w zasięgu granic gminy stanowią istotną część ważnego szlaku migracyjnego zwierząt Śląska i Opolszczyzny, jakim jest korytarz ekologiczny pod nazwą „Rudy Wielkie i Dolina Górnej Wisły” (kod: KPd-7B). Obok kompleksów leśnych w gminie, szczególne znaczenie dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego mają także otwarte kompleksy rolnicze wraz z zielenią śródpolną, zadrzewienia śródpolne oraz szpalery drzew wzdłuż dróg, cieków powierzchniowych wraz z otoczeniem (rzeka Bierawka oraz jej główne dopływy: Potok Sierakowicki i Sośnicowicki, a także pozostałe, drobne cieków) oraz zbiorniki wodne (w Sierakowicach i Sośnicowicach), które pełnią funkcję ostoi ptactwa wodno – błotnego i płazów. W tej części na szczególne wyróżnienie zasługuje fragment doliny Potoku Sierakowickiego w oddziale 599, gdzie walory przyrodnicze znalazły uznanie w wytyczonej w tym miejscu ścieżce edukacyjnej „Rachowice” (szerszy opis w rozdz. VIII.7.).

Poza wskazanymi miejscami, jako szczególnie cenne należy uznać:

- grotę w Rachowicach;
- aleję dębów szypułkowych w Kozłowie;
- starodrzew dębów i lip w Sośnicowicach przy ul. Kasztanowej;
- starodrzew kasztanowców w Łanach Wielkich.

Gmina Ujazd

Większość obszaru gminy w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zajmują ekosystemy rolne oraz tereny zabudowane Ujazdu, Jaryszowa, Nogowczyc, Sieronowic i Balcarzowic. Do miejsc cennych przyrodniczo na terenie gminy zaliczyć można: kompleks leśny na wschód od Jaryszowa z wyróżnionymi siedliskami przyrodniczymi kwaśnej buczyny i grądów (oddziały leśne: 332, 333, 337, 338), dolinę Jaryszówki w Jaryszowie oraz łąki na południe od miejscowości Ujazd. Obszar gminy obfituje również w cenne nasadzenia drzew, które towarzyszą ciągom komunikacyjnym i terenom zurbanizowanym.

Gmina Toszek

W krajobrazie gminy Toszek dominują równiny urozmaicone sfałdowaniami terenu w rejonie Pniowa. Obszar gminy przecinają płytkie doliny z niewielkimi ciekami wodnymi (Potok Toszecki, Potok Pniowski, Potok Ligocki). Na wysokie walory przyrodnicze gminy składają się rozległe tereny leśne, malownicze doliny potoków oraz otwarte przestrzenie pól uprawnych z cennymi zadrzewieniami śródpolnymi głównie czyżni oraz starodrzewiem towarzyszącym szlakom komunikacyjnym, m.in. aleja kasztanowców pomiędzy oddziałem 134 a miejscowością Płużniczka.

Fotografia. 18. Aleja kasztanowców białych na północ od Płużniczki (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Fotografia. 19. Fragment grądu w wydzieleniu leśnym 440 g w leśnictwie Ciochowice z elementami ścieżki edukacyjnej (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Jednym z najciekawszych przyrodniczo miejsc położonych w gminie Toszek jest tzw. „Las Fazaniec” proponowany w 2009 roku przez Rząd RP jako siedliskowa ostoja Natura 2000. Obejmuje on ponad 60 ha gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec (oddziały leśne: 439-443) położonych w leśnictwie Ciochowice. Obejmuje on najlepiej zachowane siedliska o znaczeniu europejskim w wyspie leśnej, położonej na północny wschód od Toszka. W lesie tym zachowały się stare drzewostany dębowe, grabowe i bukowe, w których drzewa osiągają wiek ponad 210 lat. Na terenie ostoi znajduje się kilka niewielkich głazów narzutowych pochodzenia skandynawskiego. Praktycznie całość terenu pokryta jest lasami liściastymi. Na terenie lasu została wyznaczona ścieżka dydaktyczna, która jest utrzymywana przez uczniów gimnazjum w Toszku. Las Fazaniec wyraźnie wyróżnia się w rolniczym krajobrazie tej części Wyżyny Śląskiej. Największą powierzchnię zajmuje tu grąd *Tilio cordatae-Carpinetum betuli*, którego wykształcenie florystyczne zostało ocenione jako optymalne. Stwierdzono tu około 200 gatunków roślin naczyniowych. Na uwagę zasługują pojedyncze dęby, które przekraczają wiek ponad 210 lat oraz ponad 100-letnie graby i buki. Część drzewostanów jest pochodzenia wtórnego (nasadzenia sosny i świerka) i wymaga przebudowy. Obszar „Las Fazaniec” nie został powołany jako obszar Natura 2000. W trakcie konsultacji społecznych został on usunięty z listy obszarów proponowanych do włączenia do sieci Natura 2000.

Gmina Wielowieś

Gmina Wielowieś ma typowo rolniczy charakter. Występowanie lasów jest więc ograniczone do niewielkich kompleksów leśnych i jednego dużego w zachodniej części gminy w leśnictwach: Świbie, Centawa i Płużnica. Ten ostatni obejmuje najcenniejsze tereny leśne gminy z powierzchniami siedliska przyrodniczego grodu subkontynentalnego, który w dużej mierze został objęty ochroną rezerwatową (rez. przyr. „Hubert”) i jednocześnie znajduje się w zasięgu obszaru Natura 2000 OZW Hubert PLH240036. Teren rezerwatu wraz z pobliskim stawem „Hubertus” (obiekt proponowany do objęcia ochroną w postaci użytku ekologicznego; rozdz. IV.7.1) stanowi skupisko siedlisk właściwych dla wielu cennych gatunków flory i fauny, przede wszystkim w gromadzie płazów i ptaków. Poza wskazanym obszarem, na terenie gminy Wielowieś jako cenne wymienia się również nieczynne kamieniołomy wapienia w okolicy miejscowości Gajowice, proponowane do ochrony w formie użytku ekologicznego (szerszy opis: rozdz. IV.7.1).

Gmina Bierawa

W zasięgu granic gminy Bierawa znajduje się niewielki południowo-zachodni kraniec obszaru Nadleśnictwa Rudziniec z terenami leśnymi leśnictwa Sierakowice (oddz. 779-781, 784-786, 789 i 790). Tereny te nie wyróżniają się szczególnie wysokimi walorami

przyrodniczymi, jednak stanowią istotną część ważnego szlaku migracyjnego zwierząt Śląska i Opolszczyzny, jakim jest korytarz ekologiczny pod nazwą „Rudy Wielkie i Dolina Górnej Wisły” (kod: KPd-7B).

Gmina Gliwice

Wśród terenów szczególnie cennych przyrodniczo na obszarze miasta Gliwice, które znajdują się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec, wskazać należy objęty ochroną rezerwatową kompleks leśny „Las Dąbrowa”. Poza nim, w zasięgu granic nadleśnictwa, dominują tereny zurbanizowane, silnie przekształcone oraz rolnicze, które nie wyróżniają się szczególnymi walorami przyrodniczymi.

V.4. OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec znajduje się wiele obiektów i miejsc o wartości historycznej i kulturowej. Na szczególną uwagę zasługują tu zabytkowe założenia parkowe, okazałe, historyczne aleje drzew, cmentarze i stanowiska archeologiczne. Ilość obiektów zabytkowych, przedstawiających wartość kulturową jest różna w poszczególnych gminach. Poniżej przedstawiono najcenniejsze z nich.

Tabela 36. Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Park	Błotnica Strzelecka	2037/78 i 136/86 z 06.06.1986	Park w zespole pałacowym z XIX w. Zniszczony przez tornado 15 sierpnia 2015 r.
2	Park	Płużnica Wielka	2124/86 i 137/86 z 13.06.1986	Park w zespole pałacowym z XIX w.
3	Park	Rachowice	-	fragmenty założenia folwarczno - parkowego
4	Park	Świbie	-	Park krajobrazowy
5	Park z aleją	Kotliszowice	A/1380/88 z 09/11/1988	Park z aleją w zespole dworsko – folwarcznym z I poł. XIX w.
6	Park z aleją	Łubie Górne	1501/92	Park pałacowy z aleją z XIX w.
7	Park krajobrazowy	Pławniowice	A/136/10 z 26.02.1993 1514/93	Park krajobrazowy w zespole pałacowym z XIX w.
8	Park pałacowy	Bycina	315/60 z 27.03.1960	Park w zespole pałacowo – folwarcznym z XVII / XVIII – XX w.
9	Park pałacowy	Rudziniec	1347/85 z 30.08.1985	Park w zespole pałacowym z XIX w.
10	Park pałacowy	Sośnicowice	443/55 z 14.06.1955 oraz A/363/60 z 10.03.1960	Park w zespole pałacowym z XVIII w.
11	Park pałacowy	Pniów	291/60 z 07.03.1960	Park pałacowy z XVIII w.

Z kolei zlokalizowane na obszarze nadleśnictwa stanowiska archeologiczne obejmują w większości osady, ślady osadnictwa oraz nieliczne grodziska i cmentarzyska, głównie z okresu średniowiecza. Większość z nich (około kilkudziesięciu) leży poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa i koncentruje się w miejscowości Jemielnica i Brzezinka. Pojedyncze stanowiska archeologiczne znajdują się w Gajowicach, Ostropie i w miejscowości Świbie.

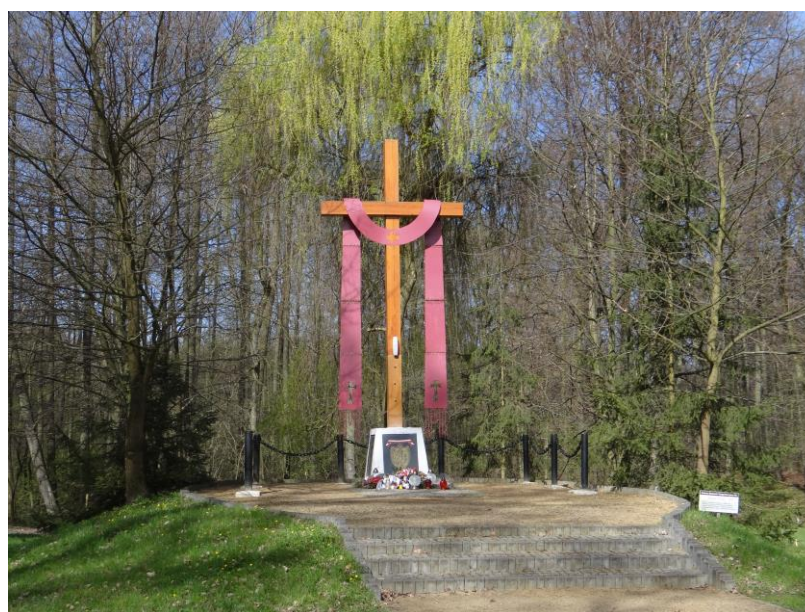
Tabela 37. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Cmentarzysko	Wilkowiczki	C/1094/69 17.10.69	Cmentarzysko – kultura łużycka
2	Grodzisko	Chechło	C/962/68	Grodzisko - średniowiecze
3	Grodzisko	Kleszczów	C/959/68	Grodzisko - średniowiecze
4	Grodzisko	Rudno	C/1213/75	Grodzisko stożkowe - średniowiecze
5	Grodzisko	Widów	C/961/68	Grodzisko - średniowiecze
6	Grodzisko Wielokulturowe stanowisko archeologiczne	Toszek	C/932/68 20.12.68	Grodzisko wielokulturowe – wczesne średniowiecze
7	Grodzisko	Pniów	C/960/68/ 20.12.68	Grodzisko stożkowe
8	Grodzisko	Ciochowice	C/958/68 20.12.68	Grodzisko stożkowe - średniowiecze
9	Osada	Gliwice	1645/97	Osada – kultura łużycka
10	Stanowisko archeologiczne	Jemielnica	A-1109/99	Stanowisko archeologiczne nr 35– kultura łużycka, okres rzymski, wczesne średniowiecze
11	Stanowisko archeologiczne	Kozłów	1090/69	Stanowisko archeologiczne nr 1 – z XIV w.
12	Wielokulturowe stanowisko archeologiczne	Pławniowice	1215/75	Stanowisko archeologiczne - średniowiecze

Tabela 38. Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Lp.	Leśnictwo wydzielanie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
1	Centawa 10 f	Wielowieś Dąbrówka	Krzyż upamiętniający ofiary UB i NKWD, miejsce nazywane „Śląskim Katyniem”.
2	Proboszczowice 283 g	Rudziniec Widów	Drewniana kapliczka zawieszona na 170 letnim buku dla upamiętnienia śmierci wozaka, który zginął podczas pracy ok. 100 lat temu.
3	Proboszczowice 300 i	Rudziniec Widów	Drewniany krzyż z metalowym wizerunkiem Jezusa dla upamiętnienia śmierci robotnika leśnego o imieniu Krzysztof.

Lp.	Leśnictwo wydzielanie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
4	Proboszczowice 302 c	Rudziniec Widów	Drewniana kapliczka zawieszona na 150 – letniej sośnie dla upamiętnienia śmierci wozaka z przed II wojny światowej.
5	Proboszczowice 303 j	Rudziniec Poniszowice	Krzyż o okiem Jezusa, miejsce pochówku ofiar wojny trzydziestoletniej.
6	Nogowczyce 347 f	Ujazd Jaryszów	Kapliczka na dębie znajdująca się pod opieką mieszkańców wsi Kolonia Jaryszowska.
7	Łaskarzędka 384 c	Rudziniec Pławniowice	Pomnik z granitu, upamiętniający śmierć nadleśniczego Alberta Grassmanna zastrzelonego przez kłusownika w 1919 r.
8	Ostropa 574 g	Sośnicowice Rachowice	Pomnik Juliusza Rogera z kamieni rzecznych i piaskowca, z inskrypcją w jęz. niemieckim.
9	Łącza 674 g	Rudziniec Łącza	Grób murowany leśniczego, zamordowanego w ostatnim dniu wojny.
10	Ostropa 597 c	Sośnicowice Rachowice	Kamień upamiętniający leśniczego, zamordowanego w tym miejscu.
11	Trachy 636 g	Sośnicowice Rachowice	Kapliczka św. Rocha z rzeźbą wielkości naturalnej wykonaną z drewna.

Fotografia. 20. Krzyż upamiętniający ofiary UB i NKWD, miejsce nazywane „Śląskim Katyniem” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa znajduje się także znaczna liczba obiektów ujętych w wojewódzkich rejestrach zabytków. Najcenniejsze z nich umieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 39. Wybrane obiekty zabytkowe znajdujące się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec poza gruntami w jego zarządzie.

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Kościół	Toszek	A/341/60 z 7.03.60	Kościół parafialny pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej z XV wieku, przebudowany w XVIII wieku, murowany.
2	Plebania kościoła	Toszek	A/340/60 z 7.03.60	Plebania kościoła parafialnego pod wezwaniem świętej Katarzyny Aleksandryjskiej z XVIII wieku, murowana.
3	Kaplica cmentarna	Toszek	A/339/60 z 7.03.60	Kaplica cmentarna (obecnie kościół) pod wezwaniem świętej Barbary z XVIII wieku, murowana.
4	Zamek obronny	Toszek	A/338/60 z 7.03.60	Zamek obronny wraz z fosami, przyległymi ogrodami i całym wzgórzem zamkowym z XV wieku, gotycki.
5	Ratusz	Toszek	A/377/60 z 10.03.60	Ratusz z pierwszej połowy XIX wieku, klasycystyczny, murowany.
6	Kaplica	Ligota Toszecka	A/304/60 brak daty wpisu	Kaplica pod wezwaniem świętej Anny z XVIII wieku, murowana.
7	Kościół parafialny	Centawa	879/64 z 14.05.1964 r.	Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP
8	Zespół klasztorny	Jemielnica	2011/74 z 29.04.1974 r	Zespół klasztoru cysterskiego - Klasztor - Kapliczka w ogrodzie - Ogrodzenie z dwiema bramami - Dom mieszkalny i spichlerz - Młyn - Dwa mostki na rzece
9	Kościół	Jemielnica	128/54 z 20.09.1954 r.	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP
10	Kościół	Jemielnica	129/54 z 20.09.1954 r.	Kościół p.w. Wszystkich Świętych
11	Mogiła	Jemielnica	246/90 z 09.04 1990 r.	Mogiła powstańców śląskich na cmentarzu katolickim
12	Pałac	Błotnica Strzelecka	2037/78 z 31.07.1978	Pałac
13	Spichlerz	Dziewkowice	1775/66 z 7.10.1966	Spichlerz w zespole dworskim
14	Dwór	Płużnica Wielka	2124/86 z 23.06.1986	Dwór
15	Kościół	Płużnica Wielka	1137/66 z 10.02.1966	Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP
16	Kościół	Bojszów	A344/60 z 07.03.1960	Kościół filialny pw. Wszystkich Świętych z XVII w., drewniany.
17	Cmentarz parafialny	Kotulin	b.d.	Cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki, przy kościele parafialnym
18	Cmentarz parafialny	Paczyna	b.d.	Cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki
19	Cmentarz parafialny	Pniów	b.d.	Cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki

Fotografia. 21. Pomnik Juliusza Rogera (fot. G. Lew, 2014)

V.5. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKTCIE TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.5.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec wyróżniono 11 typów siedliskowych lasu. Dominującą grupę pośród wyróżnionych siedlisk stanowią siedliska lasowe, które łącznie zajmują 78,6% powierzchni nadleśnictwa. Głównymi siedliskami z tej grupy są siedlisko lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego, które łącznie zajmują ponad połowę powierzchni nadleśnictwa (65%). Pozostałe siedliska z tej grupy zajmują ok.14% powierzchni. Najmniejsze powierzchnie zajmują siedliska olsu, olsu jesionowego, lasu mieszanego bagiennego obejmując łącznie 0,4% powierzchni. Drugą grupę siedlisk stanowią siedliska borowe obejmujące około 21,4% powierzchni nadleśnictwa. Największą powierzchnię z tej grupy zajmują bory mieszane świeże - ponad 17% powierzchni, pozostałą powierzchnię obejmują bory świeże i bory mieszane wilgotne. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu dla całego nadleśnictwa ilustruje zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 40. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

TSL	Nadleśnictwo Rudziniec wg stanu na 01.01.2016 r.	
	[ha]	[%]
BŚW	73,95	0,42%
BMŚW	3017,90	17,12%
BMW	684,37	3,88%
LMŚW	5775,06	32,77%
LMW	1125,45	6,39%
LMB	5,72	0,03%
LŚW	5620,71	31,89%
LW	926,24	5,26%
OL	16,02	0,09%
OLJ	50,01	0,28%
LŁ	330,46	1,87%
Razem	17625,89	100,00%

V.5.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy Nadleśnictwa Rudziniec charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Udział powierzchni w poszczególnych grupach wzrasta wraz z liczbą gatunków je tworzących. Największą powierzchnię zajmują drzewostany cztero- i więcej gatunkowe (32%), pośród których dominuje grupa w wieku poniżej 40 lat. Duży udział w zajmowanej powierzchni mają również drzewostany trzygatunkowe obejmujące 29% powierzchni. Drzewostany dwugatunkowe zajmują 22% powierzchni. Najmniejszą powierzchnię obejmują drzewostany jednogatunkowe, głównie w wieku poniżej 80 lat.

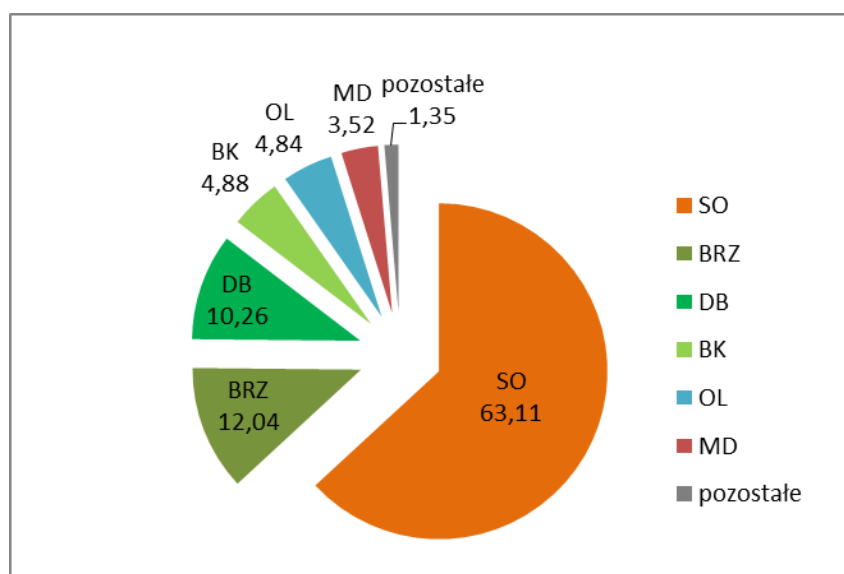
Tabela 41. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudziniec / Nadleśnictwo Rudziniec	jednogatunkowe	1023,21	1082,59	737,88	2843,68	16,3
		122315	370307	260248	752871	19,9

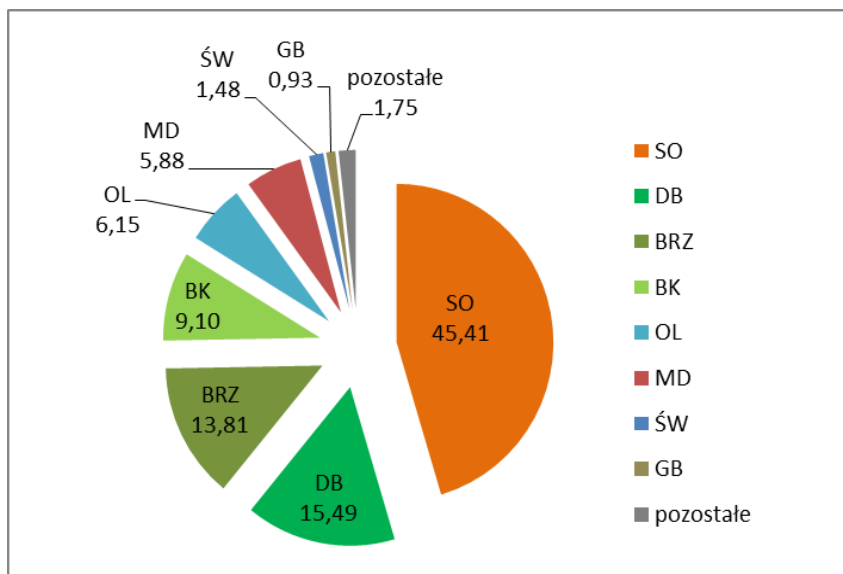
Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	dwugatunkowe	1831,95	1125,31	928,36	3885,62	22,3
		212440	361153	301723	875316	23,2
	trzygatunkowe	2729,38	1144,10	1224,45	5097,93	29,2
		320594	334467	372179	1027241	27,2
	cztero- i więcej gatunkowe	2681,96	1534,77	1387,60	5604,33	32,2
		292931	424818	401282	1119031	29,6

W Nadleśnictwie Rudziniec gatunkiem panującym jest sosna, zajmująca ponad 63% powierzchni gruntów leśnych. Gatunkami panującymi w drzewostanach są również: brzoza (12%), dąb (10%) oraz buk (5%), olsza czarna (5%), modrzew (3,5%). Pozostałe gatunki, które zajmują poniżej 1% udziału, to: świerk, jesion, robinia akacjowa, lipa, grab, topola, osika, dąb czerwony, sosna wejmutka, sosna czarna, jodła, jawor, olsza szara i wierzba.

Rycina. 7. Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Rudziniec

Wśród gatunków rzeczywistych w drzewostanach Nadleśnictwa Rudziniec dominuje sosna (ponad 45%) oraz dąb (15,5%) i brzoza (14%), w mniejszym stopniu buk (9%), olsza czarna (6%), modrzew (6%). Z pozostałych gatunków występujących w drzewostanach nadleśnictwa największy udział mają: świerk, grab, jesion, dąb czerwony, osika, jawor, lipa.

Rycina. 8. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Rudziniec

Budowa pionowa drzewostanów to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej, jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych. Nierozzerwalnie wiąże się ona ze zwarciem pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie pojmowane czynniki szkodliwe.

Drzewostany Nadleśnictwa Rudziniec odznaczają się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące około 81% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia zajmujące blisko 13% powierzchni leśnej, kolejną grupę tworzą drzewostany dwupiętrowe - 6,6%. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej.

Tabela 42. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudziniec / Nadleśnictwo Rudziniec	jednopiętrowe	8180,87	4193,96	1691,20	14066,03	80,7
		942227	1296986	572573	2811786	74,5

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	dwupiętrowe	5,25	226,51	926,97	1158,73	6,6
		1023	84140	364090	449252	11,9
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	80,38	466,30	1660,12	2206,80	12,7
		5031	109620	398770	513420	13,6

V.5.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec drzewostany pochodzenia sztucznego zajmują powierzchnię 8433,96 ha, co stanowi 48,4% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to jedynie 802,14 ha, co stanowi 4,6% powierzchni leśnej. Na gruntach nadleśnictwa występują drzewostany odroślowe obejmujące powierzchnię 6,02 ha oraz drzewostany z panującym gatunkiem obcym na łącznej powierzchni 53,93 ha. W nadleśnictwie nie występują plantacje drzew szybko rosnących. Na 47% powierzchni nadleśnictwa nie określono pochodzenia drzewostanów. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezsprzecznie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 43. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudziniec / Nadleśnictwo Rudziniec	z panującym gat. obcym	37,74	6,99	9,20	53,93	0,3
		4909	1774	3120	9803	0,3
	plantacje drzew szybko rosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	4,23	0,78	0,00	5,01	0,0
		185	263	0	448	0,0
	z samosiewu	726,89	76,26	0,00	803,15	4,6
		58310	16906	0	75216	2,0

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
z sadzenia		7288,07	1035,01	107,90	8430,98	48,4
		841689	294185	25519	1161393	30,8
brak informacji		247,31	3774,72	4170,39	8192,42	47,0
		48096	1179392	1309914	2537402	67,2

V.5.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKIEM

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu, zaś suma udziałów występujących gatunków typu drzewostanu stanowi, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym w drzewostanie lub gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym i wraz z pozostałymi gatunkami typu drzewostanu stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) nie jest gatunkiem panującym i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 43% powierzchni nadleśnictwa, są

to głównie drzewostany sosnowe wykształcone na siedlisku boru świeżego i boru mieszanego świeżego, drzewostany sosnowo-bukowe na siedlisku lasu mieszanego świeżego oraz olszyny na siedlisku olsu. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 47% i występują praktycznie w każdym siedliskowym typie lasu. Drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 10% powierzchni nadleśnictwa i są to przede wszystkim drzewostany na siedlisku lasu mieszanego bagiennego.

Tabela 44. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb Rudziniec / Nadleśnictwo Rudziniec	BMŚW	SO	1977,01	66,4	822,00	27,6	177,98	6,0
	BMW	SO	350,90	51,8	264,81	39,1	62,14	9,2
	BŚW	SO	49,21	66,5	23,85	32,3	0,89	1,2
	LŁ	JS DB	9,89	3,1	176,43	55,1	133,92	41,8
	LMB	OL	2,22	38,8	-	-	3,50	61,2
	LMŚW	BK SO	2964,05	73,7	995,33	24,7	63,60	1,6
		DB SO	897,78	53,3	489,29	29,1	296,43	17,6
	LMW	OL DB SO	481,01	43,6	492,81	44,7	129,77	11,8
	LŚW	BK	35,61	8,0	397,71	89,9	9,18	2,1
		DB	209,01	23,9	596,43	68,3	67,49	7,7
		GB DB	8,00	24,2	25,01	75,8	-	-
		SO BK DB	184,53	15,2	975,17	80,6	50,69	4,2
		SO DB BK	200,37	6,6	2350,29	77,7	472,50	15,6
	LW	JS DB	71,73	7,8	538,14	58,6	308,85	33,6
	OL	OL	12,36	77,2	3,66	22,8	-	-
OLJ	JS OL	2,43	4,9	40,39	80,8	7,19	14,4	

V.6. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.6.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwane także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 45. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudziniec / Nadleśnictwo Rudziniec	brak	3602,92	1427,48	612,45	5642,85	32,4
	słabe	3033,84	2002,40	1237,76	6274,00	36,0
	średnie	1238,37	1070,12	1374,87	3683,36	21,1
	mocne	391,37	386,77	1053,21	1831,35	10,5

Według powyższego zestawienia drzewostany na 36% powierzchni gruntów zalesionych Nadleśnictwa Rudziniec wykazują słabe zjawisko borowacenia. Zupełny brak borowacenia obejmuje 32,4% powierzchni gruntów zalesionych nadleśnictwa. Borowacenie w stopniu średnim stwierdzono na 21,1% powierzchni. Drzewostany o borowaceniu w stopniu mocnym zajmują 10,5% powierzchni leśnej. Stopień borowacenia wynika ze sposobu prowadzenia gospodarki leśnej kiedyś i obecnie - odchodzenie od monokultur iglastych w kierunku drzewostanów wielogatunkowych z dużym udziałem gatunków liściastych powoduje osłabienie borowacenia.

V.6.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany posiadające w swoim składzie gatunkowym, co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: dąb czerwony, robinie akacjową, sosnę czarną, sosnę wejmutkę i sosnę smołową wykazano w obszarze nadleśnictwa, jako zdegenerowane pod względem neofityzacji. Neofity zostały zaewidencjonowane podczas prac urzędniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytu znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

Tabela 46. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec

Gatunek	Powierzchnia [ha]					
	Wiek			KO	KDO	Ogółem
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Sosna Banksa	0,36	-	-	-	-	0,36
Sosna czarna	28,22	-	0,16	-	-	28,38
Sosna smołowa	-	0,08	-	-	-	0,08
Sosna wejmutka	9,19	0,29	1,70	-	-	11,18
Dąb czerwony	23,07	11,75	13,76	3,39	-	51,97
Robinia akacjowa	0,70	3,46	-	-	-	4,16
Czeremcha amerykańska	-	1,30	0,55	-	-	1,85

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zjawisko neofityzacji występuje w niewielkim stopniu. Ogólna powierzchnia zajmowana przez gatunki obce wynosi 97,98 ha. Wszystkie gatunki neofitów występujące jako domieszki miejscami lub pojedynczo i nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych największe powierzchnie w drzewostanach zajmuje dąb czerwony (51,97 ha), występujący niemal w każdej klasie wieku oraz sosna czarna stwierdzona na powierzchni 28,38 ha, głównie w drzewostanach poniżej 40 lat. Najmniej liczna jest sosna smołowa i sosna Banksa. Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

V.6.3. MONOTYPIZACJA

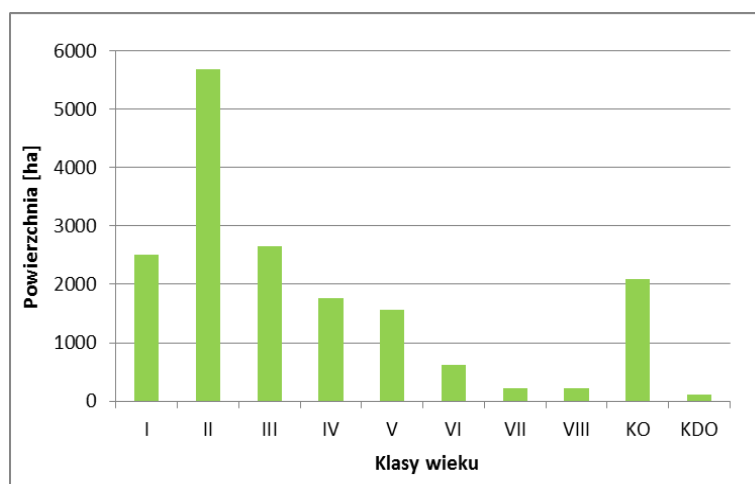
Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego - dwóch gatunków lasotwórczych.

Drzewostany Nadleśnictwa Rudziniec charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową, dominują tu drzewostany jednopiętrowe zajmujące około 81% powierzchni nadleśnictwa. W strukturze gatunkowej lasy nadleśnictwa charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Drzewostany jedno- i dwugatunkowe występują na 38,6% powierzchni leśnej, natomiast drzewostany trzy-, cztero- i więcej gatunkowe obejmują 61,4% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Dominującym gatunkiem rzeczywistym w drzewostanach nadleśnictwa jest sosna (ponad 45%). Kolejnymi gatunkami o znacznym udziale powierzchniowym są dąb (15,5%) i brzoza (14%) oraz w mniejszym

stopniu buk (9%), olsza czarna (6%) i modrzew (6%). Pozostałe gatunki występujące w drzewostanach to min.: świerk, grab, jesion, dąb czerwony, osika, jawor, lipa.

V.6.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej.

Rycina. 9. Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Rudziniec

Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Rudziniec wynosi 54 lata. W nadleśnictwie wyraźnie dominują drzewostany w niższych klasach wieku, z których największe powierzchnie zajmują drzewostany w II klasie wieku (21-40 lat) ok. 33% powierzchni leśnej. Drzewostany w I (poniżej 20 lat) i III klasie wieku (41-60 lat) zajmują podobne powierzchnie po ok. 15%. Znaczny jest udział drzewostanów w klasie odnowienia (12%). Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 120 lat i drzewostany w klasie do odnowienia.

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Największy wpływ na kształtowanie warunków aerosanitarnych nadleśnictwa z racji powierzchniowego udziału i siły oddziaływania terenów zabudowanych, przemysłowych oraz sieci drogowej ma 5 gmin: Gliwice, Rudziniec, Toszek, Wielowieś i Sośnicowice. Pozostałe gminy mają mniejsze znaczenie, dlatego nie będą omawiane w tej części rozdziału. Wszystkie z wymienionych gmin należą do województwa śląskiego, dla którego w zakresie ochrony powietrza przyjęto „Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu” (uchwała nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.). Głównymi celami programu są m.in.:

- wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,
- wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,
- ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych, w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza (szczególnie pyłem PM10 i benzo(a)pirenem) wynikające ze spalania odpadów w kotłach grzewczych.

Przy określaniu jakości powietrza i potrzeb oraz zakresu jego ochrony w ww. programie wskazano na główne źródła zanieczyszczeń powietrza, do których należą źródła punktowe (kotły i piece), liniowe (drogi) i powierzchniowe (obszary będące źródłami tzw. „niskiej emisji”). Analiza rodzaju zanieczyszczeń powietrza obejmowała przede wszystkim pył zawieszony PM10 i benzo(a)piren.

Gmina Gliwice i Sośnicowice

Dla oceny stanu powietrza na terenie gminy Sośnicowice w opracowanym dla niej Programie Ochrony Środowiska (2014) podaje się wyniki badań powietrza dla miasta Gliwice. Można zatem przyjąć, że podobnie identyfikuje się również źródła zanieczyszczeń

dostarczanych do atmosfery oraz sposoby mające w długiej perspektywie przyczynić się do poprawy jakości powietrza (*źródło*: POS Sośnicowice, 2014).

Teren miasta Gliwice należy do aglomeracji górnośląskiej. Z uwagi na zanieczyszczenie pyłem zawieszonym PM10 oraz benzo(a)pirenem jego obszar zaliczono do klasy zanieczyszczeń, w której stężenia ww. substancji przekraczały poziomy dopuszczalne. Do głównych źródeł punktowych odpowiedzialnych za największe „dostawy” pyłu zawieszonego do atmosfery zaliczono m.in:

- SAINT-GOBAIN Construction Products Polska Sp. z o.o.
- Zakłady Mechaniczne Bumar-Łabędy S.A
- PEC Gliwice Sp. z o.o
- FERROSTAL ŁABĘDY
- Huta Gliwice S.A. w likwidacji
- Gliwickie Zakłady Materiałów Ogniotrwałych Sp. z o.o
- Gliwickie Zakłady Chemiczne CARBOCHEM

Z kolei źródłem zanieczyszczeń liniowych są:

- spalanie paliw w silnikach,
- ścieranie jezdni, opon i hamulców,
- unoszenie drobin pyłu w wyniku wzniesienia go z powierzchni na skutek ruchu pojazdów (emisja wtórna)

Za emisję dużych ładunków pyłu zawieszonego odpowiedzialne są również źródła powierzchniowe, w tym tzw. „niska emisja”. Jest to szczególnie widoczne w sezonie grzewczym, kiedy w punktach monitoringowych powietrza odnotowuje się wyraźny wzrost stężenia pyłu zawieszonego PM10. Przekroczenia dopuszczalnej wielkości jego stężeń 24-godz. (powyżej 35 w ciągu roku) występują na obszarze prawie całego miasta z wyjątkiem obszarów przygranicznych dzielnic północno-zachodnich (Brzezinka, Wilcze Gardło, część Łabęd). Największe przekroczenia stężeń występują w dzielnicach Szobiszowice i Żerniki wzdłuż drogi krajowej nr 78 (ulica Tarnogórska) oraz w dzielnicy Bojków w południowej części miasta. Za dostarczanie do atmosfery benzo(a)pirenu na terenie Gliwic odpowiedzialne są przede wszystkim źródła powierzchniowe.

Dla poprawy jakości powietrza na terenie Gliwic swojego czasu przyjęto cel długoterminowy do 2015 roku, jakim było polepszenie jakości powietrza atmosferycznego poprzez redukcję emisji substancji szkodliwych do stężeń odpowiadających normom Unii Europejskiej w tym zakresie. Jak pokazują najnowsze wyniki badań monitoringowych powietrza cel ten nie został do końca osiągnięty (*źródło*: POS Gliwice, 2012).

Gmina Wielowieś

Na terenie gminy brak jest zakładów przemysłowych zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla środowiska. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest „niska emisja” z indywidualnych i lokalnych kotłowni. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w gospodarce komunalnej są procesy spalania paliw dla potrzeb ogrzewania budynków oraz produkcji ciepłej wody użytkowej. Większość budynków w gminie wyposażona jest w indywidualne lub lokalne kotłownie, które nie wymagają zgłoszenia instalacji w urzędzie gminy. Najczęściej używanym paliwem jest węgiel. Bardzo duża liczba kotłów to urządzenia o niskiej sprawności, co powoduje, że emitują duże ilości zanieczyszczeń głównie pyłów i dwutlenków węgla, siarki i azotu. Zanieczyszczenia emitowane są za pośrednictwem kanałów kominowych o małej wysokości, przez co oddziałują bezpośrednio na najbliższe otoczenie. Na jakość powietrza gminy niewielki wpływ ma również, ze względu na kierunek wiatrów, przemysł aglomeracji górnośląskiej i kędzierzyńskiej.

Dla osiągnięcia istotnej poprawy jakości powietrza w gminie konieczne są działania dotyczące przebudowy i rozbudowy zawodowych źródeł zaopatrzenia w ciepło oraz zasadniczej rozbudowy układu komunikacyjnego poprzez modernizację dróg. Jako główny cel długoterminowy do roku 2017 przyjęto utrzymanie dobrej jakości powietrza w gminie oraz zmniejszenie oddziaływania „niskiej emisji” (źródło: POS Wielowieś, 2009).

Gmina Rudziniec

Na terenie gminy głównym źródłem zanieczyszczeń jest tzw. „niska emisja” i emisja liniowa. Źródłem emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora bytowego, są lokalne kotłownie i paleniska domowe. Mieszkańcy gminy ogrzewają swoje domy głównie węglem, co przyczynia się do wysokiej emisji dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, sadzy oraz tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych. Dość często, poza węglem, część mieszkańców spala w swoich piecach różnego rodzaju odpady, emitujące znaczne ilości zanieczyszczeń. Praktyka ta jest w dalszym ciągu powszechna dla obszarów wiejskich. Emisja liniowa występuje w obrębie dróg krajowych i autostrad, ze względu na duże natężenie ruchu. Pomimo, iż sieć dróg na terenie gminy jest stale modernizowana i przebudowywana, to jednak ciągły wzrost ruchu samochodowego pociąga za sobą degradację stanu technicznego dróg, a co za tym idzie wzrost ilości zanieczyszczeń w powietrzu. W zakresie poprawy jakości powietrza w gminie Rudziniec przyjęto następujące cele (źródło: POS Rudziniec, 2013):

- ograniczenie niskiej emisji,
- ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego,
- ograniczenie emisji złowonnej,
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Gmina Toszek

Miasto i gmina Toszek zlokalizowane są w tzw. strefie gliwicko-mikołowskiej. Jako główne czynniki odpowiadające za zanieczyszczenie powietrza wymienia się w niej:

- emisję zorganizowaną pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych,
- niską emisję - kotłownie przydomowe,
- emisję niezorganizowaną,
- gęstą sieć dróg,
- emisję transgraniczną (spoza terenu gminy).

W związku z koniecznością przeciwdziałania stałemu pogarszaniu się jakości powietrza, w gminie przyjęto długoterminowy cel, jakim jest poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu (*źródło*: POS Toszek, 2012)

VI.2. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Zgodnie z postanowieniami Komisji Założeń Planu i wytycznymi Instrukcji Urządzenia Lasu strefy uszkodzeń przemysłowych zostały przyjęte z IV rewizji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudziniec. Powierzchnię gruntów leśnych przyjętych w minionym okresie gospodarczym i gruntów zalesionych włączono do stref uszkodzeń przemysłowych wynikających z zakwalifikowania danego oddziału do poszczególnej strefy w IV rewizji PUL. Całość gruntów leśnych nadleśnictwa zaliczona została do II strefy uszkodzeń przemysłowych.

VI.3. STAN I KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW WODNYCH

VI.3.1. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) jako jeden z podstawowych dokumentów planistycznych, opracowany zgodnie z zapisami art. 113a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 469), stanowi realizację wymagań wskazanych w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW) w zakresie konieczności opracowania programów działań. Zgodnie z art. 11 RDW PWŚK uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy, stanowiące jednostki podziału dla zarządzania zasobami wodnymi. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami.

Obszar Nadleśnictwa Rudziniec znajduje się w obrębie dorzecza Odry. Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (MP nr 40 poz. 451 z 2011

r.) w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się 18 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), dla których wyznaczono zbiór działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie przez wody celów środowiskowych przewidzianych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW).

Tabela 47. Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.)

Kod JCWP	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW600019116999	GO0204	Kłodnica od Dramy do ujścia	rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW6000911655	GO0201	Kłodnica od Promnej do Kozłówki	mała rzeka wyżynna węglanowa	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600016116859	GO0203	Toszecki Potok do zb. Pławniowice	potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	niezagrożona
PLRW6000011689	GO0203	Toszecki Potok w obrębie zb. Pławniowice do ujścia	typ nieokreślony	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
PLRW600016115876	GO0106	Sierakowicki Potok	potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000161171629	GO0204	Rdzawka	potok nizinny lessowo-gliniasty	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600017115889	GO0106	Przykopa	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60006116689	GO0202	Pniówka	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnociarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	zły	niezagrożona
PLRW600061166529	GO0201	Ostropka	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnociarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611586	GO0106	Łękawa	potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600061166569	GO0201	Kozłówka	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnociarnistym na lessach i lessopodobnych	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW60000117169	GO0204	Kanał Gliwicki	typ nieokreślony	sztuczna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611696	GO0204	Jordan	potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611696	GO0204	Jaryszowiec	potok nizinny lessowo-gliniasty	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600061165732	GO0204	Dopływ z Rzeczyc Śląskich	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnociarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	zły	zagrożona

Kod JCWP	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW6000611654	GO0201	Dopływ spod Starych Gliwic	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611674	GO0204	Bojszowski Potok	potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600019115899	GO0106	Bierawka od Knurówki do ujścia	rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona

Na stan wód powierzchniowych wpływ mają następujące źródła zanieczyszczeń:

- emisja ścieków ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych,
- niekontrolowane odprowadzanie wód opadowych do kanalizacji sanitarnej,
- odprowadzanie ścieków sanitarnych do kanalizacji deszczowej,
- niewystarczające skanalizowanie wiejskich obszarów gminy,
- niewłaściwy sposób postępowania z wodami opadowymi i roztopowymi,
- spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych,
- lokalne podtopienia użytków rolniczych.

Monitoring wód podziemnych w programie Państwowego Monitoringu Środowiska w sieci regionalnej Śląska w roku 2013 określił stan jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych zlokalizowanych w utworach triasu, jury, kredy i czwartorzędu. Monitoringiem objęto 12 jednolitych części wód podziemnych. Stan chemiczny większości badanych wód podziemnych oceniono dobry (klasy I-III; 88% badanych punktów). Słaby stan chemiczny stwierdzono dla 12% badanych punktów (klasa IV-V). Wskaźnikami determinującymi ocenę były: azotany, cynk, glin, nikiel (*źródło*: Raport WIOŚ, 2013).

VI.3.2. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami to jedno z najistotniejszych zadań podejmowanych w ramach działań związanych z ochroną środowiska, gdyż woda jest czynnikiem, bez którego życie na ziemi byłoby niemożliwe. Działalność człowieka oraz nieracjonalne użytkowanie wody przyczynia się do zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi oraz do zmniejszenia jej zasobów. Problem gospodarki wodno-ściekowej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec analizowano w poszczególnych gminach, leżących w zasięgu granic nadleśnictwa.

Największy wpływ na kształtowanie stanu sanitarnego wód powierzchniowych nadleśnictwa z racji powierzchniowego udziału i siły oddziaływania terenów zabudowanych, przemysłowych oraz sieci wodno-ściekowej ma 6 gmin: Gliwice, Rudziniec, Toszek, Wielowieś, Sośnicowice i Jemielnica. Pozostałe gminy mają mniejsze znaczenie, dlatego nie będą omawiane w tej części rozdziału.

Gmina Gliwice

Zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta realizowane są przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Zapewnia ono zaopatrzenie w wodę dla odbiorców indywidualnych i przedsiębiorstw, w tym przemysłowych. Miasto Gliwice jest zaopatrywane w wodę z trzech ujęć wód podziemnych: Łabędy, Ostropa i Wilcze Gardło. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. obsługuje dwie oczyszczalnie ścieków: Centralną Oczyszczalnię Ścieków przy ul. Edisona oraz oczyszczalnię ścieków w Smolnicy przy ul. Łęgowskiej. Obie oczyszczalnie obsługujące miasto Gliwice wykorzystują metodę oczyszczania mechaniczno-biologiczną. Centralna Oczyszczalnia Ścieków obsługuje całą sieć kanalizacyjną miasta Gliwice, z wyjątkiem rejonu Wilcze Gardło. Natomiast oczyszczalnia w Smolnicy obsługuje dzielnice Wilcze Gardło oraz Smolnicę. Zbiorczej kanalizacji nie posiadają dwie dzielnice Gliwic: Bojków i Ostropa (*źródło*: POŚ Gliwice, 2012).

Gmina Rudziniec

Gmina posiada lokalne oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Słupsko, Poniszowice, Chechło i Bojszów – Dąbrówka. Planuje się budowę kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych wsi z uwzględnieniem ukształtowania terenu – podziału na zlewnie oraz budowę lokalnych oczyszczalni ścieków dla poszczególnych wsi lub oczyszczalni obsługującej większą ilość miejscowości gminy (*źródło*: POŚ Rudziniec, 2013).

Gmina Toszek

Miasto Toszek posiada zorganizowany system zaopatrzenia w wodę. Podstawowym źródłem jest ujęcie wody położone poza obszarem miasta przy drodze Pyskowice-Toszek. Na obszarze miasta i gminy Toszek zlokalizowanych jest 5 ujęć wody i 9 układów sieci wodociągowej, obejmujących swym zasięgiem teren całej gminy Toszek tj. miasta i 14 sołectw. System kanalizacyjny miasta i gminy Toszek tworzą: oczyszczalnie ścieków (Toszek, Paczyna, Kotliszowice i Pniów) oraz sieci kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej wraz z przykanalikami. Na terenie Miasta Toszek funkcjonuje w przeważającej mierze system kanalizacji ogólnospławnej, oparty głównie na najstarszych fragmentach sieci (ponad 70-letnich), zlokalizowanych w zabytkowej części miasta (Rynek Starego Miasta, Zamek i okolice), do których przyłączano w kolejnych latach nowopowstałe obiekty mieszkalne i obiekty użyteczności publicznej. Aktualnie skanalizowane są obszary Miasta Toszek (bez osiedla Oracze – kanalizacja w trakcie budowy) oraz częściowo tereny sołectw: Pawłowice,

Boguszyce, Kotliszowice, Paczyna i Pniów. Na pozostałych zabudowanych obszarach, ścieki sanitarne gromadzone są w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych (tzw. szambach) i okresowo wywożone samochodami specjalistycznymi do punktu zlewnego, zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków w Toszku (*źródło*: POŚ Toszek, 2012).

Gmina Wielowieś

Gmina Wielowieś jest w stu procentach zwodociągowana. Sieć wodociągowa jest zasilana z czterech ujęć wodnych w Wielowisi, Wiśniczach, Świbiu i Dąbrówce. Ujęcia te czerpią wodę z Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 333.

W gminie Wielowieś jedynie wieś Świbie posiada oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia ta nie należy do nowoczesnych (jest oparta na technologii stawów biologicznych), jednakże ścieki oczyszczone w w/w oczyszczalni spełniały wszystkie wymagania dotyczące jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi. W pozostałych miejscowościach ścieki przechowywane są w bezodpływowych zbiornikach do gromadzenia ścieków i są one wywożone wozami asenizacyjnymi do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków położonych w Świbiu, Toszku lub Tworogu. Wywóz ścieków prowadzi Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Wielowieś oraz Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Toszku. Znaczna część ścieków jest wywożona prywatnymi środkami transportu i dlatego trudno określić ilość ścieków z terenu gminy oczyszczanych w w/w oczyszczalniach (*źródło*: POŚ Wielowieś, 2009).

Gmina Sośnicowice

Na terenie gminy głównym dostawcą wody jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach, ul. Powstańców 6, który dostarcza wodę siecią wodociągową z ujęć wód podziemnych zalegających przede wszystkim w utworach trzeciorzędowych. Pod względem odbioru ścieków miejscowość Sośnicowice wchodzi w obszar aglomeracji kanalizacyjnej „Sośnicowice” i obejmuje Sośnicowice, Łany Wielkie i Trachy. Wyznaczona aglomeracja Sośnicowice skanalizowana jest w 41,7%. Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, a odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Sośnicowicki. Na terenie gminy Sośnicowice funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków (*źródło*: POŚ Sośnicowice, 2014).

Gmina Jemielnica

Cała gmina zaopatrywana jest z jednego ujęcia wody. Wodociąg grupowy Jemielnica obejmuje swoim zasięgiem wszystkie miejscowości położone w granicach gminy: Jemielnica, Piotrówka, Gąsiorowice, Łaziska, Barut, Wierchlesie i Centawa. Ujęcie wody wodociągu grupowego stanowią dwie studnie wiercone, usytuowane na terenie wsi Jemielnica. Można przyjąć, iż stopień zwodociągowania Gminy wynosi około 99%. Pozostałe 1% zasilane jest z własnych ujęć.

Odprowadzanie ścieków w gminie odbywa się za pomocą sieci kanalizacyjnej tylko w miejscowości Jemielnica. W pozostałych miejscowościach ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych tzw. „szamb”, z których powinny być dowożone do punktów zlewczych oczyszczalni ścieków. Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną są doprowadzane rurociągiem tłocznym do oczyszczalni mechanicznej zlokalizowanej w Gąsiorowicach. Po wstępnym podczyszczeniu ścieki zostają przepompowane do biologicznej oczyszczalni ścieków w Strzelcach Opolskich, gdzie zostają poddane dalszemu procesowi oczyszczania (*źródło*: POŚ Jemielnica, 2005).

VI.4. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa niemal każda gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów, głównie tworzyw sztucznych, szkła i makulatury. Ilość segregowanych odpadów systematycznie wzrasta z roku na rok, co wpływa na obciążenie lokalnych składowisk śmieci, ograniczenie powstawania dzikich wysypisk i przede wszystkim zwiększenie wykorzystania surowców do produkcji wtórnej. Skala i zakres selektywnego zbierania odpadów są silnie zróżnicowane w poszczególnych gminach, od symbolicznego wystawienia kilku lub kilkunastu zestawów pojemników do znacznego nasycenia obszarów gmin zestawami pojemników lub powszechnego stosowania worków.

Odpady komunalne i inne odpady gromadzone przez zakłady usług komunalnych z terenów poszczególnych gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec są wywożone na składowiska poza terenem nadleśnictwa.

VI.5. POZIOM ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Z uwagi na dominujący udział terenów województwa śląskiego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec, problem stanu gleb nadleśnictwa opisano w oparciu o ocenę stopnia zanieczyszczenia gleb zawartą w Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego (2012).

Zróżnicowanie typów, gatunków i rodzajów gleb oraz ich zmienność przestrzenna w województwie śląskim jest determinowana wieloma czynnikami przyrodniczymi, z których do najważniejszych należą: podłoże skalne, rzeźba terenu, warunki wodne oraz szata roślinna. Obserwacje zmian oraz ocenę jakości gleby i ziemi dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMŚ). Ostatni monitoring gleb był prowadzony w latach 1995, 2000 i 2005 (Terelak i in. 2008). Wyniki badań zanieczyszczenia gleb objęły poziom zanieczyszczenia gleb pierwiastkami śladowymi takimi, jak: ołów (Pb), cynk (Zn), miedź (Cu), nikiel (Ni), kadm (Cd), wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA) oraz siarką siarczanową (S-SO₄). Zdecydowana większość gleb punktów

badawczych w latach 1995, 2000, 2005 była zanieczyszczona w niewielkim stopniu – gleby wykazywały podwyższoną zawartość pierwiastków śladowych lub zawartość metali ciężkich była na tyle niska, że badane gleby uznano za niezanieczyszczone. W badanych glebach województwa, w latach 1995, 2000, 2005, nie stwierdzono również wysokiej i bardzo wysokiej zawartości siarki. Wyniki oceny zanieczyszczenia gleb wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi wskazały, że najwięcej gleb w województwie śląskim cechuje się podwyższoną zawartością WWA w glebach (I stopień zanieczyszczenia) oraz małym zanieczyszczeniem (II stopień).

Gleby województwa śląskiego zagrożone są głównie przez czynniki antropogeniczne, w tym przede wszystkim przez działalność przemysłową, złe praktyki rolnicze (niewłaściwie stosowane nawozy sztuczne i środki ochrony roślin oraz niewłaściwie prowadzone zabiegi agrotechniczne) oraz oddziaływanie transportu. Zagrożenia gleb wynikają również z prowadzonej eksploatacji kopalni, gospodarki odpadami, a zwłaszcza postępującej urbanizacji. Naturalną degradację powoduje zaś przede wszystkim erozja wietrzna i erozja wodna (*źródło*: Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego, 2012).

VI.6. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZABEZPIECZAJĄCE LASY PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZYSZŁYCH INWESTYCJI

Podstawowe działania mające na celu zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji zawarte są w programach ochrony środowiska gmin, planie gospodarki odpadami województwa opolskiego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego gmin, uwzględniające równocześnie działania na rzecz:

- ograniczenia zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, zwłaszcza w dużych aglomeracjach i wzdłuż tras komunikacyjnych;
- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminach w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa i bezpośrednim sąsiedztwie;
- inwestowanie w budowę instalacji unieszkodliwiania i przerobu odpadów z terenu gmin;
- zwiększenia wykorzystania odpadów na cele gospodarcze;
- likwidacji i rekultywacji dzikich wysypisk śmieci, starych wyeksploatowanych składowisk;
- maksymalnej redukcji zanieczyszczeń stałych, płynnych i gazowych;
- dostosowanie procesów produkcji do wymogów ochrony środowiska;
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych stosownie do wymogów europejskich;

- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska w związku z poważnymi awariami przemysłowymi;
- eliminowanie lub zmniejszanie skutków awarii przemysłowych dla środowiska;
- ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Główne kierunki działań w gospodarce leśnej zmierzające do ograniczenia negatywnych skutków przyszłych inwestycji to:

- właściwe prowadzenie prac z zakresu kształtowania stosunków wodnych;
- zwiększanie różnorodności biologicznej i zróżnicowania genetycznego kształtującego naturalną odporność lasów;
- doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów;
- kształtowanie granicy rolno-leśnej;
- właściwe zagospodarowanie łowieckie lasu;
- stosowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej z zachowaniem zasad ochrony przyrody;
- dostosowanie prac hodowlanych do warunków mikrosiedliskowych;
- odpowiednia infrastruktura techniczna;
- odpowiednie rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu;
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo;
- współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach w regionie;
- współdziałanie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

VI.7. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradacje i epifitozy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotycznego zarejestrowane podczas prac urządzeniowych na gruntach Nadleśnictwa Rudziniec. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na 6927,73 ha powierzchni gruntów leśnych, co

stanowi 39% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody powodowane przez patogeny grzybowe oraz szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny płowej w lasach nadleśnictwa.

Tabela 48. Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	Ogółem	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
Grzyby	3404,52	257,27	0,09	3661,88	20,78
Owady	661,49	89,00	-	750,49	4,26
Zwierzęta	1863,54	645,47	6,35	2515,36	14,27
Razem	5929,55	991,74	6,44	6927,73	39,31

VI.7.1. CHOROBY GRZYBOWE

Podczas prowadzonych prac urządzeniowych szkody powodowane przez patogeny grzybowe stwierdzone zostały na łącznej powierzchni 3661,88 ha, stanowi to blisko 21% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Aktualne zagrożenie od patogenów grzybowych stwarzają huba sosny i opieńkowa zgnilizna korzeni, nie rejestruje się istotnego zagrożenia chorobami aparatu asymilacyjnego. Na obszarze pożarzyska z 1992 roku notowany był obwar sosny, obecnie większe zagrożenie dla tego obszaru stanowi zamieranie dębów będące wynikiem działania wielu czynników. W latach 2006 - 2015 nadleśnictwo stosowało chemiczne i biologiczne metody ochrony przed grzybami pasożytniczymi na łącznej powierzchni 16,13 ha.

VI.7.2. SZKODNIKI OWADZIE

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody od owadów stwierdzono na powierzchni 750,49 ha, stanowi to ok. 4% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W minionym okresie gospodarczym notowano zagrożenie od szkodników korzeni, dotyczyło ono głównie występowania pędraków chrabąszczy. Szkody notowano na powierzchni 632 ha w leśnictwie Nogowczyce, obszar ten został zgłoszony o uznanie za „stałe pędraczysko”. Pędraki chrabąszczy stanowią potencjalnie największe zagrożenie na szkółkach oraz uprawach porolnych, w związku, z czym powierzchnie te stanowią szczególny obszar profilaktycznego poszukiwania szkodników korzeni. W latach 2006 - 2014 szkody ze strony szkodników owadzych upraw i młodników rejestrowane były na powierzchni 897,94 ha. Największe zagrożenie stwarzały takie owady jak: szeliniak, smolik znaczony, kornik modrzewiowiec, kornik drukarz, krobik modrzewiowiec, mszyce, miernikowce, osnuja sadzonkowa, skręta

sosny, brudnica nieparka. W ramach prognozowania i kontroli obecności szkodników pierwotnych nadleśnictwo prowadzi wykładanie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę oraz jej obserwację metodą transektu, a także prowadzi jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny na partiach kontrolnych drzewostanów. W 2012 roku w związku ze wprowadzonymi zmianami w Instrukcji Ochrony Lasu zmniejszono ilość stałych partii kontrolnych z 112 na 52 powierzchnie. Wyniki jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny prowadzone przez Zespół Ochrony Lasu w Opolu nie wykazały stanów zagrożenia i stanów ostrzegawczych od foliofagów w drzewostanach nadleśnictwa. Ze względu na znaczną i zróżnicowaną grupę czynników szkodotwórczych wpływających na ogólną kondycję drzewostanów występowanie szkodników wtórnych stanowi istotne zagrożenie dla drzewostanów nadleśnictwa. Spośród tej grupy owadów największe znaczenie w ostatnich latach miał kornik modrzewiowiec. W 2012 roku wycięto gniazda kornikowe o łącznej powierzchni 31,9 ha.

VI.7.3. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ PŁOWĄ

Istotne znaczenie pośród wszystkich biotycznych czynników szkodotwórczych w drzewostanach Nadleśnictwa Rudziniec mają szkody powodowane przez zwierzynę płową, które podczas prac urządzeniowych stwierdzono na powierzchni 2515,36 ha, co stanowi ok. 14% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Wśród szkód powodowanych przez zwierzynę płową można wyodrębnić szkody w uprawach i młodnikach (spałowanie i zgryzanie), oraz szkody w drągowinach (uszkodzenia w trakcie zablźniania). W latach 2006 – 2014 rejestrowane w uprawach szkody od zwierzyny obejmowały łączną powierzchnię 2025 ha, z czego 1961 ha uszkodzonych zostało na skutek zgryzania. Odnotowane w tym okresie gospodarczym szkody w młodnikach obejmowały 1040 ha, dotyczyły głównie spałowania i zgryzania. W ramach profilaktyki nadleśnictwo prowadzi działania ochronne polegające na grodzeniu upraw oraz chemicznym bądź mechanicznym zabezpieczeniu odnowień i młodników. Istotne znaczenie mają również działania pomocnicze związane ze stałym powiększaniem naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, zwiększanie odnowień naturalnych dających większe możliwości selekcji i wykazujące znacznie mniejsze uszkodzenia w porównaniu z odnowieniami sztucznymi, wykonywanie zabiegów hodowlanych w okresie zubożenia bazy pokarmowej dla jeleniowatych, wykładanie drzew ogryzowych do spałowania oraz utrzymywanie odpowiedniego stanu zwierzyny. W latach 2006 – 2014 w ramach profilaktycznej ochrony drzewostanów od zwierzyny płowej pracami ochronnymi objęto powierzchnię 3330 ha, na 74% powierzchni zastosowano chemiczne metody ochrony, na pozostałej powierzchni zastosowano metody mechaniczne.

VI.8. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powodzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Niemniej jednak, poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia. Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożeń abiotycznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Ogółem szkody od czynników abiotycznych zarejestrowano na powierzchni 1822,87 ha, co stanowi 10% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Główną przyczyną szkód abiotycznych są szkody powodowane przez czynniki klimatyczne stwierdzone na 9,5% powierzchni leśnej.

Tabela 49. Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
Klimat	1520,67	156,93	-	1677,60	9,52
Pożar	2,09	-	-	2,09	0,01
Wodne	114,64	12,72	-	127,36	0,72
Inne	15,82	-	-	15,82	0,09
Razem	1653,22	169,65	-	1822,87	10,34

VI.8.1. POŻARY

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. Nr 58 poz. 405 z późn. zm.) wraz z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2015 r. *zmieniającymi rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* określono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Rudziniec zaliczając je do II kategorii zagrożenia pożarowego – średniego zagrożenia. Decydujący wpływ na taką klasyfikację zagrożenia miała średnia roczna liczba powstałych pożarów w minionym okresie gospodarczym oraz średnia wilgotność względna powietrza i procentowy udział dni

z wilgotnością ściółki mniejszą od 15% o godzinie 9.00, a także średnia liczba mieszkańców przypadających na 0,01 km².

Tabela 50. Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Rudziniec (przeciętna z ostatnich 10 lat)

Lp.	Rok	Ilość pożarów* [szt.]	Powierzchnia [ha]	Przeciętna wielkość pożaru [ha]
1	2006	12	0,84	0,07
2	2007	5	0,72	0,14
3	2008	2	0,43	0,22
4	2009	6	1,13	0,19
5	2010	16	3,23	0,20
6	2011	16	7,13	0,45
7	2012	15	13,84	0,92
8	2013	1	0,03	0,03
9	2014	0	0,00	0,00
10	2015	2	0,64	0,55
Razem		75	27,99	0,37

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody w drzewostanach wywołane przez pożary stwierdzono na powierzchni 2,09 ha, co stanowi 0,01% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W minionym okresie gospodarczym zarejestrowano 75 pożarów na łącznej powierzchni 27,99 ha, co średnio daje 0,37 ha/rok. Głównymi przyczynami pożarów są zaprószenia ognia (nieostrożność osób przebywających w lesie, przerzuty z gruntów nieleśnych – wypalanie łąk i ugorów). Do czynników mających największy wpływ na ilość i wielkość powstających w nadleśnictwie pożarów należą:

- kompleksy leśne położone w bezpośrednim otoczeniu pól uprawnych, stanowiących potencjalne źródło zagrożenia pożarowego;
- duży udział drzewostanów iglastych (obejmujący 67% powierzchni leśnej);
- duży udział drzewostanów w młodszych klasach wieku (drzewostany w I i II klasa wieku zajmują 46% powierzchni leśnej);
- zadarniona, silnie zadarniona pokrywa glebowa w drzewostanach starszych klas wieku i silnie zachwaszczona pokrywa glebowa upraw oraz powierzchni niezalesionych do odnowienia i gruntów przeznaczonych do zalesienia;
- średnie nasilenie ruchu turystycznego;
- penetracja lasu przez zbieraczy runa leśnego;
- wypalanie nieużytków w okresie wczesnej wiosny;
- istniejąca sieć linii komunikacyjnych;

- pora roku (wczesna wiosna, po stopnieniu śniegu - przed rozwojem roślinności oraz w okresie letnim w przypadku wystąpienia długotrwałych okresów z brakiem opadów atmosferycznych przy równocześnie utrzymującej się wysokiej temperaturze powietrza).
- obszary o podwyższonej palności (rejon o wzmożonym nasileniu ruchu komunikacyjnego, zalesienia porolne, uprawy i młodniki do 40 lat).

VI.8.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

VI.8.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Słabo, ale stale wiejący wiatr może powodować szkody w drzewostanach zaniedbanych gospodarczo jak również na ścianach lasu graniczących z otwartą powierzchnią. Wiatry powodują przesuszenie gleby, zubożenie jej, utratę ciepła i wilgoci. Szkody powodowane przez wiatry mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany wzrastające na siedliskach wilgotnych, lukowate, przerzedzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym (niebezpieczne jest gwałtowne rozluźnienie zwarcia w drzewostanach nietrzebionych). Na powstawanie szkód od wiatru w szczególny sposób narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni oraz intensywnie spalowane przez zwierzynę. Mniejsza stabilność drzewostanów przedrębnych i rębnych na siedliskach wilgotnych może skutkować wymuszonym i przedwczesnym ich użytkowaniem po silniejszych wiatrach.

VI.8.2.2. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.8.2.3. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu, okiści, gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Nadmierne nagromadzenie się wody w glebie może powodować upłynnienie wierzchniej warstwy gruntu, co na silnie nachylonych stokach może powodować osunięcia i lawiny błotne. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzaniu liści, kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze około 0°C może powodować okiść. Szkody powodowane przez okiść mają charakter uszkodzeń mechanicznych - łamanie gałęzi i wierzchołków, przeginianie, a nawet wywroty drzew. Gołoledź powstaje, gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz. Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Szadz powstaje w wyniku zetknięcia oziębionej mgły z gałązkami korony drzew. Powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi.

VI.8.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Najbardziej istotnymi, negatywnymi formami oddziaływania człowieka na środowisko leśne są: zanieczyszczenia wód powierzchniowych, imisje przemysłowe, zaśmiecanie lasu wywożonymi przez okolicznych mieszkańców śmieciami, powstawanie dzikich wysypisk, nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresach zbioru jagód i grzybów, kłusownictwo, nielegalne pozyskiwanie choinek i stroiszu, niszczenie roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz zagrożenie zaprószenia ognia w lesie.

Istotnym problemem nadleśnictwa jest zaśmiecanie lasu odpadami komunalnymi, które spotyka się w postaci dzikich wysypisk śmieci. Problem dotyczy zarówno lasów nadleśnictwa, jak również lasów będących pod jego nadzorem (głównie lasy komunalne). Wprowadzona stosunkowo od niedawna możliwość korzystania z usług zakładów komunalnych przez indywidualne gospodarstwa rolne może zmienić sytuację.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne z zasadą trwałości lasów. Zasada ta powinna być jednakowo rozumiana przez wszystkie środowiska, zarówno przez leśników jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednolicenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- zachowanie i zwiększanie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- zachowanie biologicznej różnorodności,
- ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- utrzymanie i wzmacnianie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim.

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Rudziniec, dla celów planowania urzędniowego, całość lasów podzielono na gospodarstwa wg pełnionej przez niedominującej funkcji (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) oraz przyjętych celów gospodarowania. Podział ten przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 51. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw

Gospodarstwo	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]	
Specjalne (S)	1012,78	5,75
Ochronne (O)	16613,11	94,25
Ogółem	17625,89	100

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 1012,78 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Dla gospodarstwa specjalnego wielkość planowanego użytkowania rębego jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych, realizowanych w postaci różnych form użytkowania rębego, zapewniającego ciągłe spełnianie przez nie funkcji, dla których zostały wyłączone. Do gospodarstwa specjalnego zaliczono:

- rezerwaty przyrody wraz z otulinami;
- drzewostany zachowawcze;
- wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne;
- obszary o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych, religijnych lub ekologicznych;
- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa;
- drzewostany objęte prawnym zakazem pozyskiwania drewna ze względu na szczególne znaczenie dla ochrony przyrody.

VII.2.2. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy z wiodącą funkcją ochronną na powierzchni 16613,11 ha, której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Cała powierzchnia Nadleśnictwa Rudziniec zaliczona została do lasów ochronnych, za wyjątkiem lasów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego.

VII.3. OBRĘBY SIEDLISKOWE

Obręby siedliskowe (gospodarstwo leśne) jest to jednostka gospodarcza obejmująca drzewostany różnego wieku, lecz rosnące w podobnych warunkach siedliskowych i zagospodarowane w tej samej kolejności rębności i tą samą grupą rębni. Nie jest to jednostka przestrzennie zwarta, a drzewostany o jednolitych cechach nie muszą przylegać do siebie.

Obręby siedliskowe są jednostkami długookresowego planowania hodowlanego o podobnych warunkach siedliskowych, składzie gatunkowym drzewostanów, dominujących funkcji lasu, celu hodowlanym wyrażonym gospodarczym typem drzewostanu, docelowym

składzie drzewostanu, składem odnowieniowym, celu gospodarczym produkcji wyrażonym głównym sortymentem (Bernadzki i Rosa 1983).

Tabela 52. Jednostki regulacji użytkowania rębnego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo specjalne						
I	13,72	SO	BMŚW	bez rębni	100	Zachowanie funkcji ochronnych z ewentualną produkcją sortymentów wielkowymiarowych
II	325,72	JS DB	LŁ	IV	140	
III	5,72	OL	LMB	bez rębni	60	
IV	215,12	BK SO	LMŚW	I, II, III	100	
V	88,10	DB SO	LMŚW	III	100	
VI	12,36	OL DB SO	LMW	III	100	
VII	31,66	BK	LŚW	bez rębni	120	
VIII	48,70	DB	LŚW	III	140	
IX	33,01	GB DB	LŚW	bez rębni	140	
X	45,32	SO BK DB	LŚW	III	140	
XI	123,88	SO DB BK	LŚW	bez rębni	120	
XII	17,66	JS DB	LW	bez rębni	140	
XIII	2,84	OL	OL	bez rębni	60	
XIV	48,97	JS OL	OLJ	bez rębni	60	
Razem gospodarstwo specjalne						1012,78
Gospodarstwo lasów ochronnych						
I	3004,18	SO	BMŚW	I, II, III	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych przy zachowaniu funkcji ochronnych
II	684,37	SO	BMW	I, III	100	
III	73,95	SO	BŚW	I	100	
IV	4,74	JS DB	LŁ	bez rębni	140	
V	3855,72	BK SO	LMŚW	I, II, III, IV	100	
VI	1616,12	DB SO	LMŚW	I, II, III	100	
VII	1113,09	OL DB SO	LMW	I, II, III	100	
VIII	414,82	BK	LŚW	I, III, IV	120	
IX	835,49	DB	LŚW	I, II, III, IV	140	
X	1175,05	SO BK DB	LŚW	I, II, III, IV	140	
XI	2912,78	SO DB BK	LŚW	I, II, III, IV	120	
XII	908,58	JS DB	LW	I, II, III, IV	140	
XIII	13,18	OL	OL	bez rębni	60	
XIV	1,04	JS OL	OLJ	bez rębni	60	
Razem gospodarstwo lasów ochronnych						16613,11

VII.4. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu wskazane jest:

- w miarę posiadanych możliwości pozyskiwanie drewna kłodowanego;
- w miarę możliwości stosowanie w szerszym zakresie zrywki nasiębiejnej;
- wykorzystywanie stałych szlaków operacyjno-zrywkowych w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- w miejscach lokalizacji stanowisk rzadkich gatunków roślin objętych ochroną prawną, wykonywanie prac związanych z pozyskaniem drewna w miarę możliwości po zakończeniu rozwoju tych gatunków na danej powierzchni leśnej;
- stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradujących;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i naturalnych cieków wodnych;
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie;
- w drzewostanach zdrowych, niezagrażonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy;
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach.

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec siedliska te zajmują łącznie powierzchnię 3138,27 ha, co stanowi około 18% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawienia retencyjności wskazane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem;
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych;
- budowa nowych zbiorników retencyjnych;
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych przez stosowanie zastawek na rowach i innych budowli piętrzących;
- zwiększanie uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych;
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. torfowisk, zbiorników wodnych, źródlisk, młak, itp.

Na szczególną uwagę zasługują lasy wzdłuż cieków wodnych oraz bagna i lokalne zabagnienia w znacznym stopniu wpływające na bioróżnorodność drzewostanów. Zlokalizowane są one w wydzieleniach: 117 h; 119 m; 131 l; 133 c; 164 b, d-f, h-i, l, w; 168 h; 227 c; 254 g; 301 l; 319 k, m; 320 k, p; 324 b; 343 h; 377 y; 425 m; 426 k; 441 h; 628 w; 520 g. Do cennych obszarów podmokłych należą:

- leśnictwo Świbie
  - obszary przylegające do cieku pn. „Dopływ z Lasu Łonuk” w oddz. 38 i 39;

- leśnictwo Centawa
  - tereny przyległe do tzw. potoku „Baba” (Dopływ z Dąbrówki) przecinającego teren leśnictwa od wsi Dąbrówka do ujścia w stawie Hubertus;
  - obszary przylegające do stawu Hubertus od zachodniej jego strony (oddz. 10);
- leśnictwo Płużnica
  - tereny bagienne w oddz. 119, 133, 134 i 117, szczególnie w miejscach i otoczeniu potwierdzonych siedlisk przyrodniczych. W miejscu występowania siedlisk przyrodniczych o kodach 7120 i 91D0 należy podjąć czynności związane ze znacznym ograniczeniem odpływu wody ze złóż torfowych za pośrednictwem głębokich rowów funkcjonujących w obrębie płatów tych siedlisk.

Fotografia. 22. Zbiornik wodny w oddziale 177 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Na styku dwóch biocenoz naturalnych występuje szerszy lub węższy pas przejściowy zwany inaczej ekotonem. Odznacza się on większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. Szczególnie korzystne są szerokie ekotony będące miejscem bytowania gatunków charakterystycznych dla obu sąsiadujących biocenoz oraz tzw. gatunków stykowych.

Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych. Ochronę tej strefy, jak również formowanie jej w miejscach, gdzie będzie ona pełniła pożądaną rolę, wymuszają zasady zrównoważonej gospodarki leśnej. Zgodnie z nimi na obrzeżach lasów zaleca się tworzenie pasa

ochronnego o szerokości 20-30 m, na który składają się odpowiednie gatunki krzewów i drzew. Dotyczy to również szerokich dróg oraz linii kolejowych przebiegających przez lasy. Skład gatunkowy tworzonych stref musi być dostosowany do warunków siedliskowych. Przy planowaniu, zakładaniu i pielęgnowaniu ekotonów wskazane jest:

- promowanie istniejących odnowień naturalnych różnych gatunków drzew i krzewów;
- wprowadzanie gatunków drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, zgodnych z danym siedliskiem;
- stosowanie luźniejszej więźby sadzenia;
- dla sadzonek krzewów stosowanie zmieszania grupowego (kilka sadzonek jednego gatunku w jednej grupie);
- wykonywanie odpowiednich cięć pielęgnacyjnych prowadzących do formowania się silnie ugałęzionych drzew;
- w trakcie cięć popieranie drzew silnie ukorzenionych i ugałęzionych.

W drzewostanach planowanych do użytkowania rębnych położonych przy drogach krajowych, wojewódzkich, kolejowych szlakach komunikacyjnych, przy głównych ciekach (rzekach), źródłiskach i zbiornikach wodnych konieczne jest pozostawianie wzdłuż lub wokół ww. obiektów strefy ekotonowej w postaci nienaruszonego pasa drzewostanu o szerokości nie mniejszej niż wysokość drzew panujących. W przypadku drzewostanów nienadających się do pozostawienia w formie ekotonu, zaleca się postępowanie zgodne z zapisami w Zasadach Hodowli Lasu.

VIII.3. KSZTAŁTOWANIE GRANICY ROLNO-LEŚNEJ

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy rolno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc zwiększa lokalnie presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci;
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe;
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez kopanie studni;
- zakłócanie spokoju i ciszy;
- wydeptywanie brzegów lasu;
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów;

- nielegalne pozyskiwanie stroiszu i choinek;
- kłusownictwo.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy polno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

VIII.4.1. SZCZEGÓLWE ZAGADNIENIA W ZAKRESIE OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również powiększenia różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Rudziniec, należy w miarę możliwości dostosować się do następujących zaleceń:

- w celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni. Jednakże w przypadku pojawienia się zaawansowanej sukcesji, na obszarach bez zidentyfikowanych osobliwości przyrodniczych, dopuszcza się wyłączenie ich i uznanie ich za powierzchnie leśne;
- dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw. W lasach na siedliskach żyźniejszych należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw;

- dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwany materiał siewny pochodził z jak największej liczby osobników oraz różnych miejsc nadleśnictwa.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska, umożliwiających zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudziniec, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- pozostawianie drzew dziuplastych (głównie dębów i drzew liściastych) w trakcie prac zrębowych;
- utrzymywanie mozaikowości środowiska leśnego;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- zakładanie schronów dla nietoperzy w drzewostanach młodszych klas wieku;
- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- wprowadzanie drzew i krzewów przy brzegach strumieni i rzek, które pozbawione są jakiegokolwiek roślinności;
- ochrona stawów bobrowych, o ile nie stanowią one przedmiotu odrębnych decyzji w związku z występowaniem szkód bobrowych;
- pozostawianie wzdłuż cieków gatunków drzew i krzewów preferowanych w diecie bobra (wierzba, topola, osika, brzoza).

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne są:

- ochrona zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniami chemicznymi;
- niedopuszczanie do zaśmiecania istniejących oczek wodnych oraz do ich nadmiernego zamulenia i zacienienia;
- pozostawianie martwego drewna, układanie stosów gałęzi i liści w rejonie zbiorników wodnych;

- pozostawianie niektórych karp korzeniowych na powierzchniach leśnych za wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi.

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowców polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. W celu ochrony szczególnie cennych chrząszczy saproksylicznych, związanych z siedliskami leśnymi zaleca się:

- zabezpieczenie odpowiedniej ilości starodrzewia na powierzchniach leśnych;
- pozostawianie drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości martwego drewna na powierzchniach leśnych;
- ochronę fragmentów drzewostanów, w których stwierdzono obecność cennych i rzadkich gatunków chrząszczy saproksylofagicznych (pachnica dębowa *Osmoderma eremita*), w celu zapewnienia im swobodnego rozwoju i rozprzestrzeniania się;
- rozluźnianie zwarcia oraz ograniczanie podszytu i części podrostu w zasiedlonych przez cenne i rzadkie gatunki chrząszczy fragmentach drzewostanów;
- zapewnienie następstwa pokoleniowego drzew wolno rosnących wokół zasiedlonych przez cenne i rzadkie chrząszcze starych drzew;

Pozostałe działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców powinny skupiać się również na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda;
- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk i wysięków wodnych.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych gatunków flory na obszarze nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków. Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów ochronnych. W ich przypadku należy utrzymywać w stanie niezmienionym naturalne zbiorniki wodne, w których one występują. W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na obszarze nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy w miarę możliwości:

- w trakcie wykonywanych cięć rębnych w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki;

- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy;
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych;
- w uzasadnionych przypadkach wykonywać prace leśne poza okresem wegetacyjnym;
- przeprowadzać odpowiednie szkolenia pracowników z rozpoznawania i zakresu ochrony gatunków.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- chronić płyty nieleśnych siedlisk znajdujące się w mozaice z drzewostanem;
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych na powierzchniach nieleśnych siedlisk przyrodniczych;
- przeciwdziałać sukcesji wtórnej na łąkowych siedliskach przyrodniczych.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowanie wskazane jest:

- utrzymanie stałych stosunków wodnych i zachowanie właściwego stanu siedlisk hydrogenicznych;
- odtwarzanie właściwych siedlisku stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone przez wcześniej prowadzone melioracje;
- niewprowadzanie gatunków obcych ekologicznie i geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym;
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów lasów łągowych i bagiennych;
- nieprowadzenie prac konserwacyjnych na rowach (np. pogłębianie, udroźnianie), powyżej których zlokalizowane są hydrogeniczne siedliska przyrodnicze.

VIII.5. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU OGRANICZANIE NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ PUL NA ŚRODOWISKO

Niektóre zapisy pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować przewidywane negatywne ich oddziaływanie. W tabeli poniżej zostały umieszczone odpowiednie wytyczne w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul.

Tabela 53. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Otulina rezerwatu przyrody „Hubert”	Pogorszenie warunków bytowania chronionych gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony rezerwatu przyrody	Planowana rębnia złożona (IIIBU) w wydz. leśn. 25 m powinna zostać wykonana w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).
Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”	Pogorszenie warunków siedliskowych na obszarze podmokłym.	W trakcie realizacji zaplanowanej w wydz. leśn. 792 d rębni zupełnej konieczne jest pozostawienie w północno-zachodniej części tego wydzielenia nienaruszonego pasa drzewostanu o szerokości około jednej wysokości drzewostanu wokół obecnego w tym miejscu podmokłego fragmentu terenu określonego jako „bagno”.
Stanowiska chronionych gatunków roślin i grzybów	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku lub zniszczenie stanowiska	<p>Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> W trakcie realizacji zabiegu rębni zupełnej w wydzieleniach leśnych 14 d oraz 30 b fragmenty drzewostanu przewidziane do pozostawienia lokować w miejscach, gdzie znajdują się skupiska bagna zwyczajnego.</p> <p>Ciemnżyca zielona <i>Veratrum lobelianum</i> Zaleca się wykonanie zabiegu trzebieży późnej w wydzieleniach leśnych 359 f oraz 397 m po zakończeniu okresu wegetacji przez gatunek.</p> <p>Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> Zaleca się wykonanie zabiegu trzebieży późnej w wydzieleniu leśnym 121 b po zakończeniu okresu wegetacji przez gatunek.</p> <p>Zaleca się wykonanie zabiegu rębni IVD w wydzieleniu leśnym 188 g po zakończeniu okresu wegetacji przez gatunek.</p> <p>Miodownik melisowaty <i>Melittis melissophyllum</i> Zaleca się wykonanie zabiegu rębni IVD w wydzieleniu leśnym 188 g oraz rębni IIIAU w wydzieleniu leśnym 187 f po zakończeniu okresu wegetacji przez gatunek.</p> <p>Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> W trakcie realizacji zabiegu trzebieży późnej w wydzieleniu leśnym 133 b nie wykonywać cięć w miejscach zabagnionych z widocznymi, rozległymi zatorfieniami, które stanowią siedlisko ww. gatunku.</p> <p>Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> W trakcie realizacji zabiegu rębni zupełnej w wydzieleniu leśnym 367 i pozostawiać biogrupy w miejscach większych skupisk egzemplarzy tego gatunku.</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i> W trakcie realizacji zabiegu rębni zupełnej w wydzieleniu leśnym 48 i pozostawiać biogrupy w miejscach większych skupisk egzemplarzy tego gatunku.</p> <p>Soplówka jodłowa <i>Hericium flagellum</i> W trakcie realizacji zabiegu trzebieży późnej w wydzieleniu leśnym 744 a pozostawiać egzemplarze drzew zasiedlone przez ww. gatunek z jego widocznymi owocnikami.</p>
<p>Chronione gatunki zwierząt i ich siedliska</p>	<p>Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku w miejscach bytowania i rozrodu</p>	<p>Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> (strefa ochrony okresowej Decyzja OS.IV-6123/31/95 z dnia 23 sierpnia 1995 r.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 15.03-31.08. 2. W przypadku planowanych odnowień, zaleca się taką organizację prac, aby w miarę możliwości wykonać je poza okresem ochronnym. <p>Kania czarna <i>Milvus migrans</i> (strefa ochrony okresowej Decyzja RDOŚ-24-PN/66310/132-2/09/dc z dnia 15 września 2009 r.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 01.03 - 31.08. <p>Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> (strefa ochrony okresowej Decyzja WPN.6442.2.3.2011.DC z dnia 16 sierpnia 2011 r.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 01.01-31.07. 2. W przypadku planowanych odnowień, zaleca się taką organizację prac, aby w miarę możliwości wykonać je poza okresem ochronnym. <p>Rzekotka drzewna, żaba moczarowa, jaszczurka zwinka, żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona w miarę technicznych możliwości widocznych osobników płazów i gadów w czasie wykonywanych czynności związanych z realizacją wskazania gospodarczego. 2. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji. <p>Wydra W trakcie realizacji trzebieży późnej w wydz. leśn. 10 m nie wykonywać prac związanych z realizacją planowanego zadania gospodarczego w pasie drzewostanu o szerokości około jednej jego wysokości bezpośrednio przy cieku.</p> <p>Mrówka śćmawa / mrówka rudnica</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W trakcie realizacji trzebieży późnych w wydz. leśn.: 68l, 177f, 258d, 381f, 399c, 400a, 420f, 311c, 314b, 15g, 142b, 77f, 43f, 312c, d, 315b, 518h chronić obecne na powierzchni leśnej kopce mrówek. 2. W trakcie realizacji zabiegów rębnych w wydz. leśn.: 207i, j, 399a, 308a, 311a, 314a, 542d, 316a, 807k chronić obecne na powierzchni leśnej kopce mrówek. 3. W trakcie przygotowania powierzchni leśnej pod odnowienie w wydz. leśn.: 309c, 711g chronić obecne na powierzchni leśnej kopce mrówek. <p>Pachnica dębowa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przed wykonaniem zabiegu trzebieży późnej w wydz. leśn.: 244 g, 440 b, 717 b oraz rębni złożonych w wydz. leśn.: 252 a, 336 b, 440 a przeprowadzić kontrolę powierzchni wydzielenia pod kątem obecności drzew z wyraźnymi wypróchnieniami lub dużymi dziuplami. 2. Pozostawianie na powierzchni leśnej ww. wskazanych drzew. <p>Traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna W czasie realizacji zabiegu trzebieży późnej w wydz. leśn.: 556 d, 807 g oraz rębni złożonych w wydz. leśn.: 440 a zachowanie wokół zbiorników buforu o szerokości około jednej wysokości drzewostanu, w obrębie którego w miarę możliwości nie będą wykonywane czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego.</p> <p>Kumak nizinny, traszka grzebieniasta W czasie realizacji zabiegu trzebieży późnej w wydz. leśn.: 23 a zachowanie wokół zbiornika buforu o szerokości około jednej wysokości drzewostanu, w</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>obrębie którego w miarę możliwości nie będą wykonywane czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego.</p> <p>Nurogęś, remiz, zimorodek, żuraw, podróżniczek</p> <p>1. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji.</p> <p>2. Na powierzchniach drzewostanów sąsiadujących z miejscami częstego bytowania żurawia (miejsca gniazdowania, wyprowadzania lęgów) zabiegi w miarę możliwości wykonywać w okresie jesieni.</p> <p>Dzięcioł zielony, szpak, bogatka, czarnogłówka, czubotka, dzięcioł białostrzygi, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, dzięciołek, kowalik, krętogłów, modraszka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, puszczyk, sikora uboga, siniak, sosnówka, myszołów, uszatka, jastrząb, kobuz, krogulec, trzmiełojad, dzwonec, kwiczoł, sierpówka, słowik rdzawy, szczygieł, śpiewak, czyż, gajówka, gil, grubodziób, krzyżodziób świerkowy, kukulka, mysikrólik, paszkot, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, raniuszek, słowik szary, sójka, turkawka, wilga, zięba, zniczek, makolągwa, rudzik, strumieniówka, strzyżyk, świergotek drzewny, świstunka leśna, zaganiacz, kruk, grzywacz, słonka</p> <p>1. Pozostawianie drzew dziuplastych w obrębie tworzonych biogrup zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu. Biogrupy należy wyznaczać z uwzględnieniem występowania drzew dziuplastych.</p> <p>2. Planowaną trzebież późną w wydz. leśn.: 117f, 133a, b, f, 9c, d, f, 23a, h, 265a, b, h, m, 264d, 263r wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>3. Poinformowanie osób nadzorujących prace leśne o obowiązku ochrony dużych gniazd w koronach drzew i obowiązku zgłaszania Służbie Leśnej stwierdzonych nowych dużych gniazd.</p> <p>4. W ramach wykonywania szacunków brakarskich dokonanie przeglądów powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew przez posiadających stosowną wiedzę pracowników, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych.</p> <p>5. Planowaną rębnię złożoną (IIIBU) w wydz. leśn. 25 m wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>6. Planowaną rębnię złożoną (IIIA) w wydz. leśn. 355 c wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków), pozostawiając nienaruszony pas drzewostanu od strony zabudowań Rudzińca o szerokości dwóch wysokości drzewostanu.</p> <p>7. Planowaną rębnię złożoną (IIA) w wydz. leśn. 333 a oraz 599 i wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>8. Planowaną rębnię złożoną (IIB) w wydz. leśn. 332 j wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>9. Planowaną rębnię złożoną (IIIAU) w wydz. leśn. 42 k oraz 187 f wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>10. Planowaną rębnię złożoną (IIIB) w wydz. leśn.: 149 a, 252 a, 338 b wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>11. Planowaną rębnię złożoną (IIIBU) w wydz. leśn.: 719 b wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>12. Planowaną rębnię złożoną (IVD) w wydz. leśn.: 153 j, 188 g, 337 c, 341 a, 440 a, 718 c wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>13. Planowaną rębnię złożoną (IVDU) w wydz. leśn.: 153 r, 336 b wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).</p> <p>14. Na powierzchni leśnej z planowaną rębnią zupełną pozostawić fragmenty (do 5% powierzchni wydzielenia) starodrzewia (wraz z drzewami dziuplastymi) w postaci biogrup o powierzchni min. 0,06 ha.</p> <p>15. Planowaną rębnię zupełną w wydz. leśn.: 117 g wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków) z pozostawieniem fragmentów nienaruszonego drzewostanu od strony południowej, sąsiadującej z powierzchnią torfowiska przejściowego zlokalizowanego w wydz. 117h.</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		16. Planowaną rębnię zupełną w wydz. leśn.: 352 g wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków) z pozostawieniem fragmentów nienaruszonego drzewostanu od strony kanału. 17. Planowaną rębnię zupełną w wydz. leśn.: 263 p wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków) z pozostawieniem fragmentów nienaruszonego drzewostanu od strony Kłodnicy. 18. Planowaną rębnię zupełną w wydz. leśn.: 738 g wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków) z pozostawieniem fragmentów nienaruszonego drzewostanu w otoczeniu cieku (Dopływ spod Sierakowic) w obrębie wydzielenia leśnego. 19. Planowaną rębnię zupełną w wydz. leśn.: 802 b wykonać w okresie 01.09-31.03 (poza okresem lęgowym ptaków).

VIII.6. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Nadleśnictwo Rudziniec, jako jednostka organizacyjna Lasów Państwowych, jest częścią systemu alarmowo-dyspozycyjnego RDLP w Katowicach – tworzy w nim punkty alarmowo-dyspozycyjny (P.A.D.). Punkty alarmowo-dyspozycyjne nadleśnictwa znajdują się w siedzibie nadleśnictwa oraz w siedzibie leśnictwa Ciochowice. Punkty te są wyposażone w wymagany sprzęt łącznościowy oraz dokumentacje i mapy. W nadleśnictwie funkcjonuje sprawny system monitorowania pożarów oparty na stałych punktach obserwacji naziemnej, w postaci dostrzegalni p.poż. Punkty wyposażone są w książkę meldunków, instrukcję postępowania dla osoby prowadzącej obserwację, sprzęt łącznościowy (radiostacje, telefony), lornetki, kierunkomierze. Dostrzegalnie stałe zlokalizowane są w leśnictwie Płużnica, Łaskarzówka, Łącza. System monitorowania wspierają dostrzegalnie i punkty pomiaru warunków pogodowych zlokalizowane w sąsiednich nadleśnictwach oraz naziemne patrole przeciwpożarowe. Leśna Baza Lotnicza zlokalizowana jest w miejscowościach: Polska Nowa Wieś k. Opola, Rybnik i Brynek. Na wyposażeniu nadleśnictwa znajduje się baza sprzętu gaśniczego. Nadleśnictwo posiada dobrze zorganizowaną łączność bezprzewodową w celu szybkiego reagowania w przypadku wystąpienia pożaru. Dostępność terenów leśnych do głównych kompleksów leśnych w przypadku wystąpienia pożaru jest dobra, gorszy jest natomiast stan dróg leśnych wewnątrz małych kompleksów leśnych. Stan techniczny i gęstość sieci dróg jest sukcesywnie dostosowywany do istniejących w tym względzie wymagań. Wszystkie dojazdy pożarowe są oznaczone w terenie znakami informacyjnymi, zawierającymi numer drogi i kierunek dojazdu do zbiorników wody gaśniczej. Ilość punktów zaopatrzenia wodnego jest wystarczająca, a punkty czerpania wody zlokalizowane w terenie są dostępne dla pojazdów i oznaczone przy pomocy tablic.

VIII.7. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń *Polityki Leśnej Państwa* oraz *Wytucznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...* zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku. Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Na terenie Nadleśnictwa Rudziniec znajdują się dwie przyrodniczo-leśne ścieżki dydaktyczne oraz punkt edukacyjny w miejscu dawnej ścieżki edukacyjnej „Pożarzysko” w miejscowości Łacza. Obiekty te mają na celu lepsze zapoznanie turystów z wartościami przyrodniczymi regionu oraz rozwijanie zainteresowań, zwłaszcza ludzi młodych, związanych z problemami ochrony i kształtowania środowiska.

Fotografia. 23. Początek ścieżki przyrodniczo-leśnej „Rachowice” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Ścieżka przyrodniczo-leśna „Rachowice” w leśnictwie Ostropa (oddział 599). W przebiegu ścieżki wyróżniono dwa warianty zróżnicowane długością i stopniem trudności:

- Wariant I przeznaczony dla bardziej wprawnych turystów o długości ok. 2 km prowadzący przez teren pocięty jarami i potokami. Średni czas przejścia tego wariantu ścieżki szacowany jest na około 2 do 2,5 godziny.

- Wariant II, znacznie krótszy i łatwiejszy do przejścia, o długości około 800 m przeznaczony jest dla najmłodszych zwiedzających, np. dla grup szkolnych. Szacowany czas przejścia tego wariantu – około 1 godziny.

Ścieżka w obu ww. wariantach rozpoczyna i kończy swój bieg przy parkingu zlokalizowanym przy drodze publicznej Rachowice – Sośnicowice przy drodze oddziałowej. Celem utworzenia ścieżki było udostępnienie zwiedzającym szczególnie atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo fragmentów dolinki Sierakowickiego Potoku w pobliżu miejscowości Rachowice. Ów teren nosi wdzięczną nazwę „Szwajcarii Rachowickiej”. Szczególną uwagę zwrócono na trudno dostępne fragmenty ścieżki: strome podejścia na stokach jarów oraz odcinki biegnące po siedliskach wilgotnych. Dla wyżej wymienionych odcinków wykonano elementy zabudowy udostępniające je zwiedzającym (pomosty drewniane, schody i poręcze zabezpieczające). W celu zachowania leśnego charakteru omawianej ścieżki zastosowano przy projektowaniu elementów zagospodarowania wyłącznie materiały naturalne np. drewno okrągłe, żwir i kamień. Szczególnie interesujący na trasie ścieżki jest starodrzew dębowy. Średni wiek tych drzewostanów oszacowano na 150-160 lat, a wśród dorodnych egzemplarzy spotykane są drzewa o wymiarach pomnikowych.

Uwaga! Aktualnie trasa ścieżki jest zamknięta z uwagi na zły stan elementów drewnianych jej infrastruktury, dla których planuje się remont.

Fotografia. 24. Malownicze jary ze źródłiskami na trasie ścieżki (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Ścieżka przyrodniczo-leśna „Las Dąbrowa” w leśnictwie Ostropa w oddz.: 501-503, opisująca m.in. zjawisko neofityzacji na powierzchniach leśnych na przykładzie obcych

geograficznie gatunków roślin pojawiających się w obrębie rezerwatu, tj. rdestowce, kasztanowiec zwyczajny.

Fotografia. 25. Nalot kasztanowca zwyczajnego *Aesculus hippocastanum* na powierzchni leśnej z grądem w rezerwacie przyrody „Las Dąbrowa” (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

VIII.8. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Atrakcyjność turystyczna obszaru nadleśnictwa wynika przede wszystkim z obecności dość dużych kompleksów leśnych, które rozmieszczone równomiernie w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wraz z mozaiką terenów użytkowanych rolniczo stanowią ciekawe zaplecze dla wielu gałęzi turystyki. Rozwojowi turystyki, szczególnie rowerowej, sprzyja również wyżynne ukształtowanie dominującej części nadleśnictwa i obecność małych miejscowości, często z zabytkowymi elementami zabudowy lub okazałymi drzewami, założeniami parkowymi czy alejami starych drzew. Naturalne i kulturowe walory tego terenu są szczególnie istotne dla funkcjonujących w bezpośrednim sąsiedztwie nadleśnictwa dużych aglomeracji miejskich, tj.: Gliwice wraz z pozostałą częścią aglomeracji górnośląskiej oraz Kędzierzyn Koźle.

VIII.8.1. ZAŁOŻENIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ

W związku z dużym zainteresowaniem terenami leśnymi Nadleśnictwa Rudziniec pod kątem uprawiania aktywnej turystyki, sformułowano założenia do dalszego rozwoju infrastruktury turystycznej na nadchodzące dziesięciolecie (2016-2025). Do założeń tych należą:

- wytyczenie dwóch tras do nordic walking;
- wytyczenie nowej trasy konnej;

- wytyczenie i oznakowanie trasy do uprawiania narciarstwa biegowego w leśnictwie Ostropa lub Trachy;
- wytyczenie Szlaku Świętego Jakuba we współpracy ze Stowarzyszeniem „Camino”;
- utworzenie docelowo 15 miejsc postoju pojazdów;
- wyposażenie miejsc postoju w wiaty i stoły z ławami.

Fotografia. 26. Przykładowa wiatka, jako wyposażenie miejsca postoju pojazdów (fot. Nadleśnictwo Rudziniec)

VIII.8.2. SZLAKI TURYSTYCZNE, ROWEROWE I KONNE

Teren Nadleśnictwa Rudziniec, dzięki dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej, jest łatwo dostępny dla turystów. Poza trasami dojazdowymi w jego zasięgu terytorialnym rozwinęła się bogata sieć szlaków turystycznych, które prowadzą przez najciekawsze fragmenty opisywanego obszaru. Do szlaków turystycznych należą:

- **szlak zielony** - przecina teren całego nadleśnictwa na osi północ-południe. Rozpoczyna się w Trachach, przecina tereny leśne południowej części nadleśnictwa i przez Łączę i Rudno zmierza w kierunku jeziora Pławniowickiego, by po jego okrążeniu zmierzać drogami polnymi i częściowo skrajem lasu przez wieś Poniszowice do wsi Płużnica. Na północ od Płużnicy szlak wkracza na tereny leśne przebiegając skrajem rezerwatu przyrody „Płużnica” i kieruje się dalej na północ, gdzie przecina rezerwat przyrody „Hubert” i dociera do stawu Hubertus. W tym miejscu skręca na wschód, biegnąc granicą województw opolskiego i śląskiego, by następnie skręcić w kierunku południowo-wschodnim do wsi Świbie, skąd terenami polnymi zmierza do wsi Wielowieś.

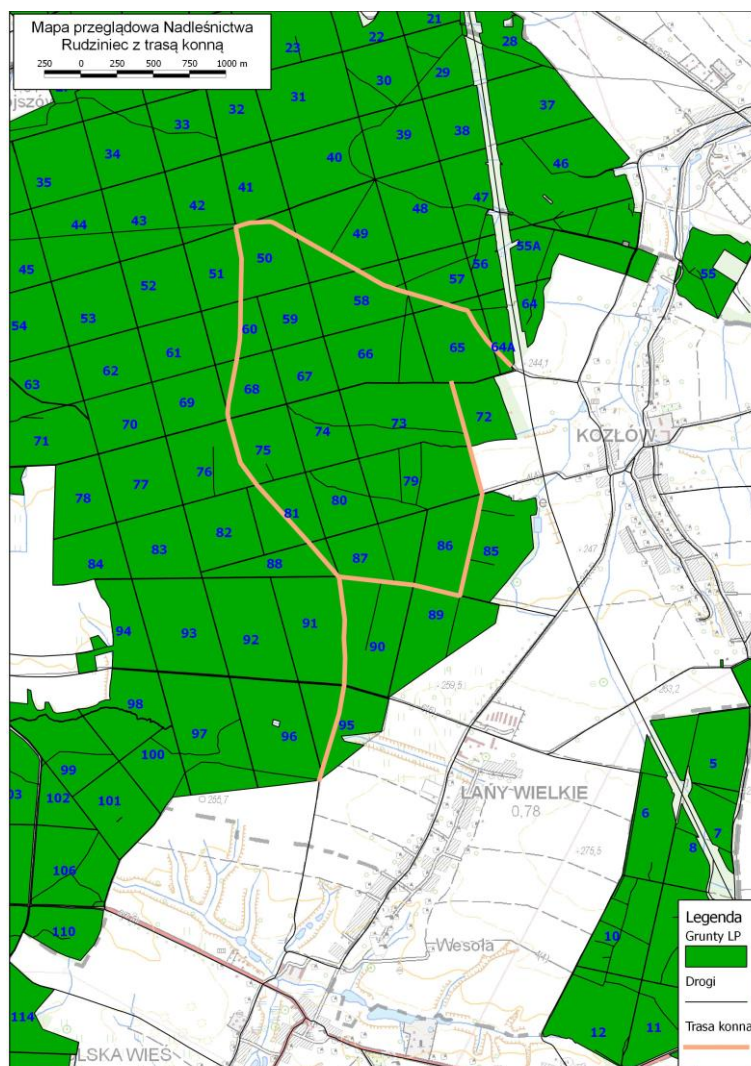

Fotografia. 27. Staw Hubertus na trasie zielonego szlaku (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

- **szlak czarny** wkracza na teren nadleśnictwa od strony Nadleśnictwa Kędzierzyn. Biegnie do wsi Rudziniec, następnie przez lasy leśnictwa Łaskarczówka zmierza do jeziora Pławniowickiego, przecina uroczysko Kadawę i zmierza w kierunku Pyskowic.
- **szlak niebieski** wkracza na teren nadleśnictwa od strony Nadleśnictwa Kędzierzyn i biegnie równoległe do szlaku czarnego do wsi Łączy, skąd kieruje się na południe terenami leśnymi do wsi Rachowice. W tym miejscu skręca terenem leśnym do wsi Kozłów i Brzezinka, następnie przebiega w pobliżu rezerwatu przyrody „Las Dąbrowa” i kończy się w Gliwicach. Drugi odcinek szlaku niebieskiego biegnie od Pyskowic przez Pniów, przecina lasy leśnictwa Ciochowice w jego północno-wschodniej części, dalej przez Toszek i tereny polne wkracza do lasu leśnictwa Płużnica, skąd kieruje się na zachód do wsi Centawa i Jemielnica.
- **szlak żółty** wkracza na teren nadleśnictwa od strony Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, skąd przez Sierakowice zmierza terenami leśnymi w kierunku Łączy. Stamtąd podąża do Rudna i dalej terenami leśnymi zmierza do Taciszowa i Byciny, gdzie po przecięciu leśnictwa Paczyna kieruje się do Toszka. W Toszku skręca na południe.

Na terenach leśnych w zarządzie nadleśnictwa wyznaczona jest również trasa konna.

Rycina. 10. Przebieg trasy konnej na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudziniec

Na potrzeby turystyki rowerowej na terenie nadleśnictwa funkcjonuje bogata sieć szlaków rowerowych. Prowadzą one głównie drogami publicznymi o powierzchni asfaltowej oraz innymi o nawierzchni szutrowej, piaszczystej w różnym stanie technicznym. Pewna część odcinków prowadzona jest także drogami leśnymi o różnym standardzie – od utwardzonych szutrem do nieutwardzonych, miejscami przejezdnych raczej dla rowerów górskich niż typowo turystycznych.

Z ważniejszych szlaków rowerowych należy wymienić:

- **szlak czerwony** – łączący Dąbrówkę z Wielowsią;
- **szlak żółty** – rozpoczynający się przy stawie Hubertus i biegnący na południowy wschód do Dąbrówki i dalej w kierunku Błotnicy Strzeleckiej;

- **szlak niebieski** – wchodzący na teren nadleśnictwa od północy przy stawie Hubertus, biegnący przez rezerwat przyrody „Hubert” w kierunku południowym do Płużniczki, gdzie skręca na zachód do Ligoty Toszeckiej, dalej do Proboszczowic, przez Chechło do Rudzińca;
  - **szlak niebieski „Razem czy osobno?”** - Pyskowice PKP – Pniów – Zacharzowice – Wilkowiczki – Toszek – Pawłowice – Ligota Toszecka – Kotulin – Proboszczowice – Chechło – Rudziniec PKP;
  - drugi odcinek **szlaku niebieskiego** rozpoczynający się przy stacji kolejowej Taciszów biegnący przez Taciszów, Pławniowice i Rudno, skąd do wsi Sierakowice pokrywa się z żółtym szlakiem turystycznym;
  - **szlak zielony** – Toszek-Pniów-Pyskowice;
  - **szlak „W poszukiwaniu Złotej Kaczki”** - Toszek PKP – Słupsko – Niewieszce – Bycina – Paczyna – Pniów – Zacharzowice – Sieroty – Gajowice – Kotliszowice – Toszek – Toszek PKP;
- szlak czarny** – Toszek-Pławniowice.

VIII.8.3. OBIEKTY REKREACYJNE

Obecnie na terenie Nadleśnictwa Rudziniec istnieją następujące elementy infrastruktury turystycznej:

1. miejsca postoju pojazdów:
  - leśnictwo Świbie pododdz. 67 f;
  - leśnictwo Centawa pododdz. 182 i;
  - leśnictwo Płużnica pododdz. 142 g;
  - leśnictwo Paczyna pododdz. 254 j, 264 a;
  - leśnictwo Proboszczowice pododdz. 298 g, 307 d;
  - leśnictwo Nogowczyce pododdz. 152 m;
  - leśnictwo Łącza pododdz. 679 a, 684 c;
  - leśnictwo Ostropa pododdz. 599 m, 602 a;
2. ławki:
  - leśnictwo Łącza pododdz. 679 a;
  - leśnictwo Ostropa pododdz. 603 g.

IX. LITERATURA

- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Bierawa na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016. Uchwała Nr XL/315/10 rady Gminy Bierawa z dnia 1 lutego 2010 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Rudziniec na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 (2013).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Sośnicowice na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021. Załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Sośnicowicach.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Strzelce Opolskie na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Uchwała Nr XIV/75/11 Rady Miejskiej z dnia 28 września 2011 r. (Strzelce Opolskie 2010).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Toszek na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Uchwała Nr XXI/226/2012 Rady Miejskiej w Toszku z dnia 27 czerwca 2012 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Wielowieś. Uchwała Nr XXII/171/09 z dnia 14 września 2009 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Zbrośławice na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020. Załącznik do Uchwały rady Gminy Zbrośławice nr XXXI/380/13 z dnia 2 października 2013 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla miasta Gliwice na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2019. Uchwała Nr XXVI/498/2012 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 25 października 2012 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu gliwickiego na lata 2010-2013 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2014-2018.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu gliwickiego na lata 2010-2013 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2014-2018. Gliwice, 2010.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Załącznik do Uchwały Rady Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego Nr XXXIX/274/2013 z dnia 28 maja 2013 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu strzeleckiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Uchwała Nr XXVIII/260/12 Rady Powiatu Strzeleckiego z dnia 28 grudnia 2012 r.

- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu tarnogórskiego na lata 2011-2018. Uchwała Nr XVI/173/2011 Rady Powiatu w Tarnowskich Górach z dnia 27 grudnia 2011 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami dla gminy Ujazd na lata 2009-2014 z perspektywą do 2018 r. Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Ujeździe Nr LII/285/2010 z dnia 31 sierpnia 2010 r.
- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. 1997. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska. Uniwersytet Wrocławski, PAN oddział we Wrocławiu.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Kraków.
- Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Hebda G., Kuńka A., Paszkiewicz R., Szkudlarek R. 2004. Czerwona Lista Kręgowców (płazy *Amphibia*, gady *Reptilia*, ptaki *Aves*, ssaki *Mammalia*) Województwa Opolskiego. Opole Scientific Society, Nature Journal No 37-2004.
- IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. i in., 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera. Instytut Ochrony Przyrody. Kraków.
- Klasyfikacja gleb leśnych Polski 2000. Praca zbiorowa. Wydanie III PTG. CILP. Warszawa.
- Kleczkowski A. S. (red.), Adamczyk A. F. i in. 1990. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w Polsce - własności hydrogeologiczne, jakość wód, badania modelowe i poligonowe. SGGW-AR. Kraków.
- Kondracki J. 2011. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Kozak M., Mleczko P. 2009. Waloryzacja chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego wraz z propozycją programu czynnej i biernej ochrony. Praca wykonana na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu.
- Kuczera A., Waga J. 1998. Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Przyroda Górnego Śląska nr 13/1998.
- Kuczyńska I. 1973: Stosunki geobotaniczne Opolszczyzny. I. Zbiorowiska leśne. Acta Univ. Wratisl. 162 Pr. Bot. 15: 1-91
- Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (wg stanu CAG na marzec 2012 r.). Państwowy Instytut Geologiczny.
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski. 2007. Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

- Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008a. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008b. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębach geodezyjnych PGR Niewiadów-Mącznik, Zaosie i Ujazd, gmina Ujazd. Uchwała Nr XVI/155/08 Rady Gminy Ujazd z dnia 19 lutego 2008 r.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu, aktualizacja 2012-04-18.
- Nawigator po opolskich rezerwatach. 2012. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu.
- Nowak A., Nowak S., Spałek K. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opole Scientific Society Nature Journal No 36-2003.
- Nowak A., Spałek K. (red.), 2002. Czerwona księga roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Opole.
- Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego. Opole, 2008.
- Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2012-2017. Wrocław, 2012.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, Opole, 2010.
- Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.)
- Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji programu ochrony środowiska dla powiatu strzeleckiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Strzelce Opolskie, 2012 r.
- Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu. Uchwała nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Pyskowice. Uchwała Nr XXVII/214/08 Rady Miejskiej z dnia 22 października 2008 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Rudziniec na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2015. Uchwała Nr XXVII/257/05 rady Gminy Rudziniec z dnia 21 lutego 2005 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Sośnicowice. Uchwała Nr XVIII/167/2004 Rady Miejskiej w Sośnicowicach z dnia 5 października 2004 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Toszek. Uchwała Nr XV/169/2004 z dnia 27 kwietnia 2004 r. Program ochrony środowiska dla gminy Wielowieś wraz z planem gospodarki odpadami. Uchwała Nr XX/134/04 z dnia 3 grudnia 2004 r.

- Program ochrony środowiska dla gminy Zbrosławice na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016. Uchwała Nr XLIII/468/10 rady Gminy Zbrosławice z dnia 28 kwietnia 2010 r.
- Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Strzelce Opolskie na lata 2005-2016. Uchwała Nr XXXIV /316/05 Rady Miejskiej z dnia 27 kwietnia 2005 r.
- Program ochrony środowiska dla powiatu gliwickiego na lata 2003- 2015. Uchwała nr XIV/106/2003 Rady Powiatu w Gliwicach z dnia 27 listopada 2003 r.
- Program ochrony środowiska dla powiatu opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Opole, 2012 r.
- Program ochrony środowiska dla województwa śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018. Załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/6/2/2011 z dnia 14 marca 2011 r.
- Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019 (Opole, 2012).
- Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Jemielnica. Uchwała Nr XXVII/170/05 rady Gminy Jemielnica z dnia 25 kwietnia 2005 r.
- Richling A., Ostaszewska K. (red.), 2009. Geografia fizyczna Polski. Wydawnictwo PWN. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408).
- Spalek K. 2001. Osobliwości szaty roślinnej projektowanego Parku Krajobrazowego Dolina Małej Panwi. *Wszechświat* 102(7-9): 206-209
- Spalek K. i in. 2007. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Strzelce Opolskie.
- Spalek K. i in. 2008. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Jemielnica.
- Stan środowiska w województwie śląskim w 2013 roku. Raport WIOŚ w Katowicach.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Góra Świętej Anny PLH160002. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Hubert PLH240036. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030. Katowice, 2012 r.

- Strategia ochrony przyrody województwa śląskiego do roku 2030. Załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego Nr IV/28/2/2012 z dnia 12 listopada 2012 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jemielnica. Załącznik nr 1 do Uchwały nr VIII/51/07 Rady Gminy Jemielnica z dnia 22 czerwca 2007 r.
- Strategia rozwoju gminy Jemielnica. Uchwalona uchwałą nr XXX/202/01 dnia 28 grudnia 2001 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bierawa. Uchwała Nr XXI/123/08 Rady Gminy Bierawa z dnia 11 marca 2008 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzelce Opolskie. Załącznik nr 1 do Uchwały rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich nr III/6/2014 z dnia 17 grudnia 2014 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ujazd. Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Ujeździe Nr XXV/150/2008 z dnia 12 września 2008r.
- Terelak H. i in. (2008), Monitoring chemizmu gleb ornycy Polski w latach 2005-2007, IUNG.
- Witkowski A., Kotusz J., Przybylski M. 2009. Stopień zagrożenia słodkowodnej ichtiofauny Polski: Czerwona lista minogów i ryb – stan 2009. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 65 (1): 33–52, 2009.
- Woźniak P., Sikora R., Lasoń K., Markowiak M., Haisig J., Szulc J., Hagdorn H. 2010. Geopark Góra Św. Anny – udokumentowanie i propozycja jego ochrony. Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy Oddział Górnośląski im. St. Doktorowicza-Hrebnickiego; Sosnowiec.
- Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Toszek. Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Toszku Nr XXXVII/470/2010 z dnia 19 października 2010 r.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielowieś. Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Wielowieś Nr XXVII/210/10 z dnia 26 marca 2010 r.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zbrostawice dla części obszaru sołectwa Boniowice i Karchowice. Uchwała Rady Gminy Zbrostawice Nr IX/93/11 z dnia 5 września 2011 r.

X. ZAŁĄCZNIK

Tabela 54. Wykaz źródeł informacji o stanowiskach cennych gatunków roślin i grzybów w Nadleśnictwie Rudziniec

Adres leśny	Typ	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Źródło
02-25-1-03-133 -c -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-03-119 -m -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-49 -i -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-49 -j -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-34 -m -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-34 -j -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-35 -f -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-30 -f -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-30 -b -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-14 -d -00	Rośliny	Bagno zwyczajne	Ledum palustre	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-12-754 -a -00	Grzyby	Brodaczka	Usnea sp.	ścista/częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-91 -g -00	Rośliny	Buławnik wielkokwiatowy	Cephalanthera damasonium	ścista	Taksacja 2015
02-25-1-06-298 -a -00	Rośliny	Centuria pospolita	Centaurium erythraea	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-06-267 -h -00	Rośliny	Centuria pospolita	Centaurium erythraea	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-13-791 -b -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-512 -h -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-503 -a -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-502 -c -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	SUiKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-05-397 -m -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-05-396 -k -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-358 -k -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-359 -f -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-356 -f -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-356 -f -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-244 -h -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-243 -c -00	Rośliny	Ciemężycza zielona	Veratrum lobelianum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
Poza gruntami PGL LP	Rośliny	Grzybienie białe	Nymphaea alba	częściowa	POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-03-121 -b -00	Rośliny	Lilia złotogłów	Lilium martagon	ścista	Taksacja 2015
02-25-1-03-91 -a -00	Rośliny	Lilia złotogłów	Lilium martagon	ścista	Dane z nadleśnictwa 04.2015

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Adres leśny	Typ	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Źródło
02-25-1-02-158 -b -00	Rośliny	Lilia złotogłów	Lilium martagon	ściśla	Dane z nadleśnictwa 04.2015; Taksacja 2015
02-25-1-02-188 -g -00	Rośliny	Lilia złotogłów	Lilium martagon	ściśla	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-91 -g -00	Rośliny	Miodownik melisowaty	Melittis melissophyllum	częściowa	Taksacja 2015
02-25-1-02-158 -b -00	Rośliny	Miodownik melisowaty	Melittis melissophyllum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015; Taksacja 2015
02-25-1-02-188 -g -00	Rośliny	Miodownik melisowaty	Melittis melissophyllum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-02-187 -f -00	Rośliny	Miodownik melisowaty	Melittis melissophyllum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-11-502 -d -00	Rośliny	Perłówka jednokwiatowa	Melica uniflora	niechroniony	SUiKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-03-135 -h -00	Rośliny	Pierwiosnek lekarski	Primula veris	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-02-26 -f -00	Rośliny	Pierwiosnek wyniosły	Primula elatior	częściowa	POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-02-25 -b -00	Rośliny	Pierwiosnek wyniosły	Primula elatior	częściowa	POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-11-502 -b -00	Rośliny	Porzeczka czarna	Ribes nigrum	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-11-503 -a -00	Rośliny	Porzeczka czarna	Ribes nigrum	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-11-503 -a -00	Rośliny	Przylaszczka pospolita	Hepatica nobilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-91 -a -00	Rośliny	Przylaszczka pospolita	Hepatica nobilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-02-61A -a -00	Rośliny	Przylaszczka pospolita	Hepatica nobilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-02-61A -b -00	Rośliny	Przylaszczka pospolita	Hepatica nobilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-02-189 -d -00	Rośliny	Przylaszczka pospolita	Hepatica nobilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-133 -b -00	Rośliny	Rosiczka okrągłolistna	Drosera rotundifolia	ściśla	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-03-133 -c -00	Rośliny	Rosiczka okrągłolistna	Drosera rotundifolia	ściśla	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-03-119 -m -00	Rośliny	Rosiczka okrągłolistna	Drosera rotundifolia	ściśla	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-03-117 -h -00	Rośliny	Rosiczka okrągłolistna	Drosera rotundifolia	ściśla	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-12-744 -a -00	Grzyby	Soplówka jodłowa	Heridium flagellum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-09-716 -c -00	Grzyby	Szmaciak gałęzisty	Sparassis crispa	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-09-716 -b -00	Grzyby	Szmaciak gałęzisty	Sparassis crispa	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-07-144 -a -00	Rośliny	Śnieżyczka przebiśnieg	Galanthus nivalis	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-02-153 -n -00	Rośliny	Śnieżyczka przebiśnieg	Galanthus nivalis	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-02-153 -i -00	Rośliny	Śnieżyczka przebiśnieg	Galanthus nivalis	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-13-815 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	SUiKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-13-807 -m -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-512 -h -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-512 -h -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-12-781 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-11-604 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-586 -g -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Adres leśny	Typ	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Źródło
02-25-1-11-579 -j -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-10-710 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015, POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-11-579 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-11-502 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	SUIKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-11-573 -h -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-10-685 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015, POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-10-685 -b -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015, POŚ Wielowieś 2009-2017
02-25-1-09-546 -m -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-05-412 -g -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-05-398 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-05-397 -m -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-367 -k -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-367 -i -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-362 -n -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-367 -f -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-358 -i -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-353 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-359 -f -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-354 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-356 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-08-359 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-244 -h -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-243 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-244 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-04-244 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-345 -t -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-345 -d -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-345 -b -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-342 -j -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-335 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-332 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-332 -b -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudziniec

Adres leśny	Typ	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Źródło
02-25-1-06-269 -f -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-06-269 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-06-269 -b -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-06-269 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-07-324 -c -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-03-60 -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Taksacja 2015
02-25-1-02-60A -a -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Taksacja 2015
02-25-1-02-42 -r -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	Taksacja 2015
02-25-1-02-23 -n -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-02-26 -f -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	SUiKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-02-25 -b -00	Rośliny	Wawrzynek wilczełyko	Daphne mezereum	częściowa	SUiKZP gminy i miasta Sośnicowice
02-25-1-03-133 -b -00	Rośliny	Wełnianka pochwowata	Eriophorum vaginatum	niechroniony	Taksacja 2015
02-25-1-03-133 -c -00	Rośliny	Wełnianka pochwowata	Eriophorum vaginatum	niechroniony	Taksacja 2015
02-25-1-03-119 -m -00	Rośliny	Wełnianka pochwowata	Eriophorum vaginatum	niechroniony	Taksacja 2015
02-25-1-03-117 -h -00	Rośliny	Wełnianka pochwowata	Eriophorum vaginatum	niechroniony	Taksacja 2015
02-25-1-07-317 -g -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-50 -j -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-49 -i -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-49 -j -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-48 -j -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-01-48 -k -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-01-48 -i -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-01-50 -b -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	dane archiwalne BULiGL 2006
02-25-1-01-32 -l -00	Rośliny	Widłak goździsty	Lycopodium clavatum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-140 -c -00	Rośliny	Widłak jałowcowaty	Lycopodium annotinum	częściowa	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-09-701 -h -00	Rośliny	Zachyłka oszczepowata	Phegopteris connectilis	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-133 -b -00	Rośliny	Żurawina błotna	Oxycoccus palustris	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-133 -c -00	Rośliny	Żurawina błotna	Oxycoccus palustris	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-119 -m -00	Rośliny	Żurawina błotna	Oxycoccus palustris	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015
02-25-1-03-117 -h -00	Rośliny	Żurawina błotna	Oxycoccus palustris	niechroniony	Dane z nadleśnictwa 04.2015